KA JINGIM LAJONG

JONG

U John B. Gough

KA JINGIM LAJONG

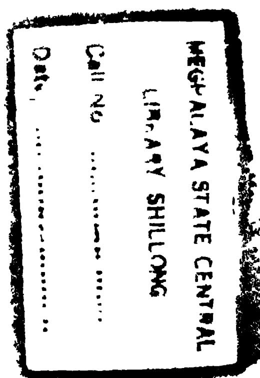
JONG

U JOHN B. GOUGH.

Ba la pynwan sha ka Khasi

Da

U BAH FRANK M. PUGH.

Ka Jingshon banyngkong

1965.

BYNTA I.

Ka dor 1 T. 50 P. kawei.

Printed by the Shillong Printing Works, Shillong.

JINGLAMPHRANG

Haba nga la ïapynbeit ban wan sha Europe, ha ka 1878, ka la long kynsai eh da ka jingkyrmen ban ïoh bám lyer bad shong jahthait ïa kiba ki laiphew san snem jong ka jingïasoh balynter bad ka jingtrei paidbah ki la pynlong kaba dei ban kwah eh bad ba ym banse shuh.

Ba la pynlang bad kane, la don ka jingkwah ban ïohi sa shisien ïa ki lok ïa kiba nga la ithuh ithaw bad la ïeit ha ka "Ri Barim Bajah," bad kiba ka jingdon jong ki ka nang stang man ka snem da ka jingïap.

Ban pynhun ïa ka jingkwah ba pynpaw ïa ka jingthrang jong katto katne na ki Seng Im adkar barim, nga la kohnguh ïa ka jingpynïaid ïa ki laiphew tylli ki Jingkren paidbah. Ka jingkuér sngewbha ba la pdiang ha kata ka la long palat shikatdei ïa ka jingpyrkhat jong nga ; bad ka jingkwah na ka bynta ki jingshon ba dang thymmai shuh shuh jong KA JINGIM LA-JONG ka la pynmih shibún katta katta ki jingpynphriang ki bam da hun satia jong ki lyngkhot lyngkhái ba na ka jingshon ba ha Amerika, ba nga la pdiang ïa kata ka jingtyrwa ban pynmih da kane ka kot kaba mynta.

Ban pynwan hapoh ka jingheh ba la kwah, don ki bynta ba la pynlyngkot, katba ïa kiwei pat la shu bret noh baroh kawei syndon.

Man ka por ba nga la shah ïa ka jingim lajong jong nga ba yn pynmih, la don ki jingpynjia kiba donnám kyrpang eh ïa kata, bad sharud bak jong ka jingkwah jong nga hi ban leh kumta.

Bad mynta, ha ka ktien kren jong ka jinglamphrang ba ha ka jingshon kaba ha Amerika jong ka snem 1869, ngan kum ong, "Ka dei teng-teng ka kabu sha u samla-briew ha ki tyngkong ïing jong ki jingshem ka jingim, ba yn pyni ïa ki liewlep ha kiba uwei pat u la jynthut, bad ki jyngkám kjat ha kiba uwei pat u la leit ngat."

Kumta nga phah ïa kane ka kot sha kylleng da ka jingthrang shitrhem ba ka lah ym tang ban shu pynsngewbyrngia bad pynsngewtynnat, hynrei ban ïarap bad pynkhih-im ha ka thma jong ka jingim, ban pynshlur ïa kiba la noh mynsiem, bad ban ai jingïarap ha ka jingïaksaid ha ka jingpyrshang jong ki ban ïeng hajrong jong ki jingpynjia kiba ïaid marpyngkiang phak.

LONDON JOHN B. GOUGH

KA JINGTHOH LYNGKOT DA KI NONGPYNPHRIANG

Ia kine ki lain haneng la thoh da u Mr GOUGH ha ka pyrem jong ka snem 1879. Ki sla ba shadien duh jong kane ka kot ki ai katto katne ki jingkren bniah ïa ka jingsah sohshnong u Mr. GOUGH ha England, bad ïa ka jingtrei hadien habúd jong u ha Amerika. Ka kti jong u kan nym bat shuh ïa u khu-lom; bad ka jingsawa badonbor jong u ka la kynjah jar mynta junom. Hynrei kane ka JINGIM LAJONG kan sah ban ïathuhkhana na ka bynta ka jingpynshlur bad jingïarap ïa kiwei pat, kumno u JOHN B. GOUGH u la ïakyrda bad ïaksaid ïap bad la wan mih bluit uba jop; katna ki JINGKREN PAIDBAH ba la pynmih ki jong u ki ai sha ka pateng bynriew ba kham samla katto katne kum ban ai jingmut ïa ki bor jong u briew ha ki rymmiang shyntur jong uba hajar hajar na England bad Amerika ki la ju ïasdien ha kaba sngap shahshkor dngiang da ka jingsngewtynnat.

Rymphang, 1886.

KI KYNTHUP

BYNTA I.

Ka Jingim Lajong

LYNNONG I

LA KHA ïa nga ha ka 22 tarik u Nailar, 1817, ha Sandgate, ha ka distrik Kent jong ka England. Nga la ïohsngew ba i mei jong nga i ong ba, ha kata ka snem, lajan baroh ki jyngkhangïit jong ka ïing barit jong ngi, kumjuh ruh jong ki katto katne kiwei pat, la pynpait da ka jingïapatied ba la pynlong da ka jingsiat tup na ka ïingpaki ïingdulan, ha ka jinglehburom ïa ka jingwanjngohkai ba iphuh iphieng jong ki syiem baïadei jingïadei lem bad ki nongbúd badonnâm jong ki sha England, bad ba u rangbah nongpynïaid sorkar u la ïaid sawdong hadien pat ban siew ïa kaba la pynjot.

Ka Sandgate ka la long ka jaka don um barit bapynsngewrngai, ba la shait wan da bún nạ ki riewdonkyrdan bad baheh bahaiñ, bad ka la long ka jaka wan bâm lyer ba shait juh jong u William Wilberforce Ha kawei ka kot bthah lynti barim bajah, ba la pynmih ha ka snem shuwa ban kha ïa nga –1816– ïa ka jaka la batai kum "ka shnong rit i kyntiak ba ring jingpyrkhat, ba la shong shnong ha ka surok babeit

na Hythe sha Folkestone. Ka don kynsai eh tang kawei ka surok kaba la tad-koit ka jingheh ha ka pyngkiang. ha kjat jong ka jingïabteng jong ki lúm kyntoit ba kynjang joit, bad ha ka rymmiang hi jong ka duriaw,—ia kaba ka pynïohi ka jingïohi kaba itynnat bad bam kut shuh. Ki ïing ki sem, la ki rit, ki long kiba bit ban shong, bad bakhuid, ba ioh jingshai bad bapynsngewphuhmat phylla eh." *Mynta*, shibún ki ïing la nang tei na ka bynta ka jingpdiang sngewbha bad jingpynrung ïing ïa ki nongwankhmihkai, kiba don hangta na ka bynta ban leit sum ha duriaw. Ka long, shisha, ka jaka rit basngewkynjah; bad kata ïa kaba la kren shaphang kawei pat ka jaka shong pyngngad lah, da kaba kren dei bha, ban pynïadei bad ka Sandgate; ka don "ka jingsngew pynphuhmat khlem jingïajam ïakieh, ka jingsngewsuk kynjai khlem ka jingsngewsah bieij, bad ka jingsuk ha ka wan ka leit khlem jingpynwit." U Bakhraw jong ka Darnley u don i ïingshongpyngngad ba itynnat hangne, ba la tawiar da ki jyngthung jyngtep, bad na iba lah ban ïohi ïa ki ïing ki sem bad ïa ka duriaw.

Ka jingai jingïathuh ba ha shuwa eh jong ka Sandgate lah ban shem bad ka jingjia ïathuh ïa ka ïingpaki dulan kaba la dang ïeng hangta ha ka jingsynshar u Richard u Baar, uba la bthah ïa ka jingthoh jong u ha u nongsumar jong ka Iingpaki jong ka Sandgate ban shah

rung ïa u Henry ka Lancaster, u Doloi jong ka Hereford, bad la ka ïing ka sem jong u, ki kulai heh, bad ki nongbúd nongrap, ban sah hangta hynriew taïew ban bám ban dih sngewbha. Ha ka jaka tei ïa kane ka jingtei, ïa kaba la pynpra noh mynta, kawei pat ka ïingpaki-dulan la tei ha ka snem 1539 da u Henry u Baphra. Haba ka Elisabeth ka la pynlong ka jingtur badonnám shaphrang sha ka rud duriaw ha ka snem 1588, ka Syiem ka la ai burom ïa ka Iingpaki-dulan ka Sandgate da ka jingdon jong ka, bad la ai bám ai dih bad la pynshong ïingbasa ïa ka hangne da u Gobarnor.

Kane ka ïingpaki-dulan ka la long ka jaka leit kai bapynsngewtynnat ïa nga ; bad, haba dang khynnah eh, nga la ïoh ïa ka jinglehieit bad u nongsumar, la shah ïa nga ban rung ban leit kylluid mynsiem bha : bad katba nga la nang ïoh katto katne ka jingtip shaphang u Syiem Hal ba beit ktien phak-phak, nga la ju ïaid sakma lyngba ki phyllaw kpér, shaduh ki mot rit sha tnúm, bad baroh shilynter ki jaka ker kut, nga da thaw ïing bah ha suin bneng, bad—ha ka jingpyrkhat rngai—nga pynshong briew ïa ka jaka da ki nongshong-shnong barim jong ka, bad nga ïohi ki riewshlur shongkulai baphong tupïa snér bad ki mem ba ïaid pynsawa jaiñphong ki ïaïaid shaneng sha-rum ki jaka lynti ïaid kamra lane ki ïaker tawiar ïa ka jaka bám ba ïathnum. Ka Katharine

na Arragon, ka Anna Boleyn, ka Katharine Seymour, bad kiwei kiwei de, kumta ki ïawan ïaleit narud jong nga, bad—da kaba im ha kaba la dep—ba la ker tawiar da kine ki jingïalang lok khlem da tip ïa ka jingmutdur jong nga la pynnep pynproh, bad ïa ka jingmut jong nga la thep da ka jingieit ïa ka histori bad ka poetri. Ba nga don ruh ka jingbang ïa ki jingitynnat ka mariang la shem búnsien ïa nga ba nga ïaid ruma ha ka rud duriaw, nga da peit sah ha ka duriaw bakhraw, bad shahshkor ha ka jingkynud bamjukut jong ka ;—khyndiat eh ba ngan leit phohsniew ba lai hajar mail sha lyndet la don ka ri ha kaba ïa ka nusip badien habúd jong nga yn sa pashat ! Hynrei nga kren khmih lynti.

I papa jong nga i la shah bhorti shipai ïa lade ha ka snem 1798, bad la shakri ha ki Pyrton ba Sawphew bad ba Sanphew-ar jong ki Shipai Iaidkjat Pynsting Jingkit, haduh ka snem 1823, ha kaba la pynmih ïa i na ka kam bad ka penshon kaba arphew pound shisnem. I la don ha ka Thma Peninsular, bad i la ïoh kawei ka medal bad hynriew tylli ki ksah, na ka bynta ka Corunna, Talavera, Salamanca, Badajos, Pombal bad Busaco. I la shah pynmynsaw khyndiat khynsoit ha ka shadem. Nga kynmaw, kumjuh kumba ka la dang shu long dang hynnin, kumno ba i ju leit lyngba ki jingïahikai khlain ki shipai bad nga, ka tiar

pyrthuh jong nga ka da long u diengsynsar, bad ki jingriam jingbeit shipai jong nga da ki katto katne na ki jaiñphong ba la rim jong i. Ym shym la thoh nusip ïa nga, la kumno kumno, ban ïohi kumno la jop ïa ki madan thma. Bad katno ka jingsngewkwah bajur ba nga la ju shahshkor búnsien sha ki jingai jingbatai jong i shaphang ki madan thma! Katno ba nga la khih khynñiuh ka met ha kaba pyrkhat ïa ki jingïohi basngewshyrkhei ïa kiba i la pynïohi ïa nga shai kdar! I la don ha ka thma bapawnám jong ka Corunna; bad i la leit ïohi da lade hi ïa u riewshlur jong ka, u Sir John Moore, ba la rah la rong ïa u na kata ka madan thma uba la ïap. "Hangne," i shait ong, "la don kaba kum kata kata ka pyrton shipai; hangtai kaba kum kata ka kynhún shipai; ha kane ka jaka la don u nongshún; bad ha katai la don u rangbah jeneral bad la ka kynhún nongïarap jong u." Bad nangta in nang ïaid ban batai ïa ka jingïap jong uta u riew shlur, ïa ki jingpeit khmat ki jong u, bad ïa ka jyngtep jong u hajan ki kut shipai. haduh ba ka dohnud samla-rit jong nga ka ju ryngkang ryngkoh da ka jingsngewshongshit. Nalor ki rukom kren ring jingpyrkhat ba kum kine, i pa jong nga i la don tang khyndiat eh na ka bynta u khynnah. Ki jingmlien shipai jong i ki la kylla long ka jinglong tynrai basnoh bat ha i. Ka jingbeit thik-thak bapyrkhing la hikai ïa i ban bret noh ïa la ki jingïadei barim bajah, ym shym la pynlong ïa i ban jop ïa ki jingieit bajylliew jong u

khún,—la ha man la ka dong ka lad i donhok ban ïoh ïa ka jingieit jong nga.

Ia ka longbriew manbriew i mei jong nga la sain-dur ha ka jinglong ba kham jemnud. Ka dohnud jong i ka la long ka umpohliew na kaba ki um sngur jong ka jingieit kim ju sangeh ïa ka ban tuid. Ka long-rynïeng jong i baroh kawei imat kumba ka ïasyrdoh lang bad ka jong nga, bad da kaba khluit mynsiem ruh ba nga la ai kylliang ïa ka jingieit jong i. Ha ka jingjlán ka por ba arphew snem i la ïoh bat kynti ïa ka kyrdon barit-kyrdan jong ka nonghikai skul ha ka nongkyndong, bad búnsien i la thung ïa ki jingïaid beit banyngkong eh jong ka jingtip ha ki jingmut jingpyrkhat jong ki khynnah rit kiba ki kmie ki kpa jong ki bún snem mynshuwa, ki la lah ïoh jingmyntói da ki jinghikai bamynshuwa jong i. Bad iba la nang la tip bha i la long, na ka jinglong briew ruh bad jingpynnang pynstad de, na ka bynta ka kam basngewtynnat ba i la pyndap,—lada ïa ka dohnud basbun mynsiem bad ka jingmut jingpyrkhat ba la kynshew bha ki long kiba donkam ïa kata.

Da shisha keiñ nga la ïohpdiang ïa ki lynnong banyngkong eh jong nga ha la ïing, hynrei katba nga la nang san ha ki snem ka la long kaba dei ban sylla ba nga dei ban leit shongskul noh hangno hangno ; bad sha kiwei na kita de la phah ïa nga. La don kawei ka

skul lait baiskul ha ka nongkyndong; hynrei i pa jong nga, la i lah da kaba shitom ban pyndap pynbiang ha kata. i la siew ka jingsiew ba man ka taïew na ka bynta ka jingpynnang pynstad ïa nga ha ka jaka hikai jong u Mr Davis, ba na Folkstone. Nga la roi stet ha ka jingpynnang pynstad ba dang duna ka jong nga, bad nga la kylla long u nonghikai ha ka skul. Ar tylli ki klas, kumba la long ka rukom, la buh hapoh ka jingsumar jong nga; ïa ki khynnah jong kawei na ki nga la sdang hikai ïa ka jingstad bad jingmaïán jong kaba spel ïa ki ktien ba ar kynnoh, bad la hikai ka "Rule of Three" sha ka klas ba kham haneng. Nga don mynta ka "kot hikai thoh" bakhatduh eh ba nga la ju pyndonkam ha kata ka skul. Ha ka sla ba lait khlem thoh dak don ka nuksa ïa ka rukom pyrkhat thoh dak ka jong nga,—JOHN GOUGH Naiwieng 13 tarik, 1827. Nga la shiphew snem mynkata ka por. Shen-shen hadien kata ka tarik nga la iehnoh ïa ka skul, bad ngam shym la rung shuh ha ka skul-sngi ne Skul-Pynpaw, ban nang la ki lynnong kot.

Katba nga phai kylla dien pat sha kata ka por bajngai ba la ïaid lait noh, bad pynwan jingkynmaw biang ïa ki jingïohi ha ka jinglong khynnah rit jong nga, kumno ba ki ïaid lait ha ka jingpeit biang ka khmat jong nga! Nga la shait don barobor ka jingieit bajur ïa kaei ba la rim bad ba la ñiewburom, bad nga ju

ïaid lynti kham jngai ban ïohi ïa ka jingjot ban ïa ka jingshna baitynnat tam ba mynta. Bad ym don jingphylla; naba ka rud ka kiar jong ka ïing jong nga ka shlei da ki mot jong ka por hyndai; Ka Iingpaki-dulan Lympne, ka kut ba la shna da ki Roman, ban da ïa ka surok na ka jaka rieh lieng jong ki jong ka Lympne (mynta Lymne) sha Canterbury; ka Shepway Cross, kaba donnám na ka bynta ka jingrim jong ka; ka Iingmane jong ka Theidonburom jong Ngi, ha ka Surok Courtat, ha kaba, ha ka 1523, ka Elizabeth Barton, da ki jingïathuhlypa bad jingkren blei jong ka, ka la ïoh ïa ka kyrteng jong "Ka Samla-briew Bakhuid jong ka Kent," bad, ha kata ka juk jong ka jingngeit matlah bad jingngeit bieij, ka la ring ki riewaiti niam bad ki pukir blei sha kane ka Iingmane—ka histori ka ïathuh ïa ngi kumno ba la pynlong ïa ka ban ïathuhlypa ha ki kam hima sima, bad, ha kaba pynmong pynthut ïa u Henry uba Phra, la wallam ïa ka ha khmat ka Kamra Khlur, bad "ka la shah shitom ha Tyburn;" nangta, ki jingjot jong ka Iingpaki-dulan Studyfall, ba la ai jingbatai kum kawei na ki mot-ap-phira ba la tei da u Theodosius; ka Iingpaki-dulan Saltwood, ïa ka jingsdang jong kata la ai burom ha u Syiem ka Kent ha ka 488; ka Iing Westenhanger, ba la tharai ba ka long ka jaka shong syiem naduh ki por ka jingsynshar u Henry uba Ar— shibynta na ka jingtei barim ka la don ka kyrteng jong "Ka Iingmot jong ka Fair Ro-

samond." Baroh kine, bad bun bun sa kiwei shuh shuh, ki la don ha ka jingtawïar jong ki khyndiat mail na ka shnong rit ba la kha la long ïa nga ; da shisha kein, lah ban ïohi ïa ki baroh ha ka shisngi. Katno ba nga la snoh khamjan sha ka kti i mei jong nga, bad la kan mynsiem, bad la khie syier mynsiem hir da kata ka jingpyrkhat tieng shiteng sngewbha jong u khynnah rit ha kaba ïaid lait ïa ka ïing kaba la shong-ksuid, katba ka Iingpakidulan Rokeby ka paw heh ha ka jingshai bnai haba ngi la ïaïaid lyngba ïa ka Jaka ïaid kai ha ka lynti jong ngi ha Barybourne, ha kaba la kha ïa i mei jong nga ! Ka Iingpaki-dulan Dover ka la long tang phra mail ka jingjngai ; u Riat u Shakespeare u kham jan shuh shuh ; ka Canterbury, bad la ka Iingmane-bah ba iphuh-iphieng, saw kynta da ka kjat na ngi ; ka Folkestone, shimail shiteng ka jingjngai, bad la ki jingjia ba sah jingïathuhkhana pateng— ka ïingpaki-dulan, ba la jah noh mynta, ba la tei da u Lat jong ka Folkestone ha ka snem 1052, bad ka jaka shong sistar ñiam, ne ka ïingshong riewniam, shaphang kaba u Leland u thoh ; ka Surok Jrong bathieb, bakhim, bakynrum kynram khohruh khohram, artet arsut ïa kaba, bad la ka pla-kot bajyrngam jong nga (tang khyndiat eh ki kot ki la don !) ha ka ingdong jong nga, nga la ïaid lynti man ka sngi lai snem kynthih ha ka lynti jong nga bad leit bad wan na skul. Katno nga kynmaw bha kaba kiew artet lyngba kane ka Surok

Thieb ; da kaba ïaid lait ïa ka ïing ha kaba u Harvey, uba la lap ïa ka jingïaid tawiar ka snám, la kha ; nangta beit sak sha ka pyntha madan, ha khap jong uta u riat ; bad katba ngi la nang ïaïaid sha la ïing, katno ka jingïohi kaba i-shoh jadu ! Ki karot shipai hangtei ha lyndet, ha Shorncliffe ; ki Iingmot Martello ; ka duriaw ; ki riat balieh shaphang Dover ; ka rud duriaw bajngai ka France ; ka ïingpaki-dulan bad ka nongrit ; lem bad baroh ka jingïohi ba bún rukom baïapher sawdong jong ngi—ka pynlong ïa kata ka jingïaid bashiteng kynta kaba sngewtynnat ha ki jingkylla rong bad jingitynnat kum kano kano ba ha ka hima baroh kawei.

Ki nongpule jong nga kin nym sngewnguh ïa nga, lehse, na ka jingai jingbatai babniah katta katta ; hynrei ka dei ka shnong ka jong nga, ka jaka ha kaba la kha ïa nga ; bad nga sngew ba ki jingshoh jingmut ba la pynlong ha ka jingmut jingpyrkhat jong nga da kine ki rud ki kiar ki la long kiba neh sah.

Ka Sandgate ka la long, ha ka jinglong khynnah jong nga, ka jaka kaba kham kynjah shibún ban ïa kaba mynta. La don te khyndiat eh ban pynwit ïa ka jingsngewbtai bapynsngew-ngiah. Teng-teng, la kumno kumno, ka jing-ïakaw-kaw-daw-daw hapdeng ki riewïalehthma bad ki nongtuh rieh kan pynshongshit shnong, bad pynkhih ïa ka kynhún baroh

kawei haduh dyngkhong. Ka jingïaid jong ka dak na Dover sha London arsien shisngi, lyngba ka nongrit, kam ju la long khlem ka jingsngewtynnat ; la ki briew ki la ithuh ïa ka kali bad ki nongñiah kali, bad wat ïa ki kyrteng jong ki kulai. La don barobor ka kynhùn ha ka jyngkhang ïingbasa bad jingïakren kylliang ktien bad u nongñiah kali lane u nongap, lane ban ïohsngew shilyngkhot ka khubor ba dang shu jia shen na London—kata ka sorbah bajngai bak-ly-bak bad basngewmaïán ! Da kaba katno ka jingsngewburom, kaba lajan poi sha ka jingsngewphiengkhlieh, ba ki nongkyndong bakynjai mynsiem ki ju peit shain ha uno uno uba la ju wan na "London !"

U kpa jong uwei na ki para shongskul jong nga—u Charley Austin—u la long uwei u nongñiah kali ha kane ka lynti, u da ñiah arsut na Dover sha Maidstone, shiteng ïa kaba sha London, bad u wan phai noh. Ha kawei ka sngi—ka sngi kaba la paw khmat tyngkreiñ eh ha nga—i pa jong nga i la ai bor ïa ñga ban leit ïasynrán ïa u Charley sha Maidstone. Ha khmih ïa ngi ar ngut ki khynnah te, bad kata ka jingïoh kabu ïa ka jingshongkali kaba hynñiew phew mail, ha khlieh jong ka kali dak bapalat liam ha ka snem 1825 !

Kata ka kali dak Phareng ka la long "kaei kaei ba-itynnat." Ki jingwan jingkynmaw jong kata ka jingïashong kali ka dang sngew thym-

mai hi ha nga haduh kane ka sngi. Kumno ba ngi la ïapynhér baroh shilynter, shiphew mail shikynta, ïa ki kulai, ngi da pli man la ka hynñiew mail ! Ka la long kaba sngewkyndeh mynsiem phylla eh, bad ngi lajan lah ban ong shaphang kata, kumba ong u Johnson sha u Boswell, katba ki la nang shongkali pynstet ha ka kali saw shalyntem (tangba ngim tip ei-ei ïa uno uno na kine ki rangbah ha kata ka por): "A, Bozzy ! ka jingim kam don bún kiei kiei ba kham bha ban ïa kane." U nongñiahkali bad u nongap ha ka riam saw syngiang ; saw tylli ki kulai bashait bakhlain phyrnai, ki nongpeit kulai ha khlieh jong ki, kiba kloi ban pashat ïa ki blangket tang shu ong. "To la biang katto!" ka jingkawiat jong u dieng sympat ; ka jingmareh shop-shop basmat basting, bad ka jingsawa ki kjat kulai ha ka surok maw ; ki jyngker kpér, ki ïingbah iingsan, ki thiar kba, ki ïingtrep lyngkha—baroh ki da ïaid lait stet ; ka jingsawa patied jong ki shalyntem ha ki maw khohruh khohram jong kano re kano ka shnong heh ; ka jingsngewshongshit mynsiem, ki ksew bawiar, ka jingput bikur jong u nongap shnong ba u put sngewtynnat, ki briew ba ki plie rynghang la ki jyngkhangïit, bad ba ki mareh sha ka jyngkhang bah, ban wan khmih ha ka kali-dak ba la airong itynnat eh, ka jingsangeh shiphang ha ka ïing-paidbah ; saw tylli ki kulai ba la khreh lypa, u nongap ïa man la u kulai ; u nongñiahkali halor la ki jaka shong, bad katba ïa ki kulai la nang teh kali u la dang pynskhem

u syrdoh tyllai bathymmai ha u shabuk kulai jong u ; u nongap ba u kiew ; ki lakam ba la kynting shajrong ka "To la biang katto !" ka jingïapynsuh kulai—nangta kdam shi kdam—ka la long lajan ka jingsngewpaka ïa ka rukom leit lynti ! Ngam pat la ju sngewmuja nadong shadong ïa ka jingshongkali ba kum ha kata ka sngi shiteng lyiur, na Sandgate sha Maidstone, bad kaba wan phai kylla pat.

Nga la kren hynne, shaphang ki nongtuh phah tiar buhrieh. La don ka kynhún dakait ba la seng ryntih bha ïa ki ha ka nongrit ; bad nga dei ban phla ba ki jingsngewlem jong lajan ka shnong baroh kawei ki la long kham bún bad ki, la ka bor ring jong ki ka la long kaba pynhiar dor ishyrkhei ïa ka longbriew manbriew. Ba don harud jan eh ïa ka duriaw—tang arphewar mail na ka rud duriaw France—bad ki lúm bajrong kiba ker tawiar ïa ka nongrit ha man la ki dong lait noh kawei—kata kaba shaphang Hythe—ka la long ka jaka kaba bit kyrpang eh na ka bynta ki jinglehtuh babha eh pyrshah ïa ka jingshim khajna. Ki la long ka jait kynhún briew badohsatar bad bashlur dohïap. Kawei ka ïing bapyndonkam paidbah, ba la khot ka Syntiew-tiew-lili, ka la long ka jaka leit jaka wan ba ki ieit eh. Ki lieng jong ki, ba la airong lieh, ki don baroh shilynter ka rud shyiap duriaw. Uwei pa uwei u tip ba ki dei ki nongtuh leh rieh—wat ki riewthma ki tip ïa kita—hynrei ka jingeh ka la long ban

kem ïa ki.* Hamar ka jingïakhih kulmar tieng shaphang ka jinghiarthma ki French ka Sorkar ka la tei ïa ki Iingmot Martello baroh shilynter ka rud duriaw. Kine ki ïingmot ki lah ban ngiam kawei kawei na ka arphew ngut sha ka laiphew ngut briew, bad ka shilyngbung ka tiar thma bakhia halor tnúm. La tei ïa ki halor ki kyntoit lúm, lane harud duriaw, najan ka rymmiang um, pateng pateng ha ka jingïapajih na ka shipawa sha ka shiteng mail. Ki ïingmot ki la long kiba pyllun ka dur, ka kynjang hapdeng laiphew bad sawphew phut ; ki kynroh ki la long kiba rben shibún. Ia ki nongrim jong ki la seng ha trai jong ka thliew bajylliew, ba la pynlong ka kharai um barkhiang. ïa ka jingrung shata la da da kawei ka jyngkieng ba

---

*Man u briew ha ka nongrit uba ïadonkti ha kaba lehthok ïa ka jingshim khajna u don la ka kyrteng sin, bad la ju tip ha ka jingshisha ym da kano kano kawei pat ka kyrteng. Katto katne na kine ki kyrteng sin ha Sandgate ki la long Bonum, Crappie, Horney, Boxer bad Stickeroff. Ka kyrteng ka hiar pateng na u kpa ha u khún. Uwei u khynnah uba wan sha ka Skul-Pynpaw barit jong ngi, u la shah kylli ïa ka kyrteng jong u.

"Stickeroff," la long ka jubab.

"Kaei ka kyrteng i kpa jong phi ?"

"Stickeroff ; i dei u Stickeroff tymmen, bad nga dei u Stickeroff Samla. '

Ia kine ki kyrteng la pyndonkam ban pynduna ïa ka lad ba yn lap kem, namar ïa ki kyrteng bashisha jong ki, ha kiba yn ai mudui ïa ki, ym ju la ïohsngew mynno mynno.

lah ban weng noh, kaba haba rah, ka thaw ka jyngkieng ba ar syrtap—kaba hapoh ba la sop pynkhlain bha da ka tama. Ia kine ki Iingmot Martello la pyndonkam ha kane ka por na ka bynta ban pynrung ïa ki riewthma, bad la ki rangbah nongpynïaid jong ki, kiba ka kamram jong ki ka la long ban ïaid shaneng sharum ka rud shyiap duriaw, bad miet la bad sngi, ba la kieng atiar da ka jamdor bad ki pistol ban khanglad ïa ka tuh phah tiar buhrieh. Ka jingthawbuit jong kine ki nongtuh leh rieh ka la long, ban mih shabar ha ka lieng tong dohkha ne lieng lama—ka paw kumba leit tong dohkha—ki la ïaphet blait sha France, ïoh ïa ki mar ki mata jong ki halor lieng ha ki synduk bam lait shuh ka um—ki rusom, ki les, sha, bad kiwei kiwei ki tiar, bad ka brandi ha ki pipa rit, ba la khot ki jingthew kynja um—ki ïamih ha ki khim ïaid duriaw, ki shim la ki dak ba shon halor ki mar la jong, bad ki pynngam ïa ki mar shapoh duriaw ; nangta ki ïakem dohkha khyndiat khynsoit, bad sa wan phai noh. Ki riew-thma kumne kumne ki la ïatalasi ïa ki lieng jong ki, katba ki nongtuh buhrieh, bad la ka jingleh ï-bamsalia ba kynjai mynsiem, ki la nang ïakhmih bad kren khmod-khmod ha ki ; la ki la long tói kham búnsien eh kiba don-akor shikatdei eh.

Ka bynta ba eh tam jong ka kam jong ki ka la long ban "pynïaid" ïa ki mar. Ia kane la leh ha ka por dum mynmiet. Kynmaw, ki

riewthma, ki la long barobor kiba phikir ka ap khmih sharai, ki da ïaïaid shaneng sharum ka rud shyiap duriaw. Ki nongtuh lehbuhrieh, ba la riam ha ki phrok lieh, ki patlun bad ki tupïa, bad ki slipar ha la ki kjat, ki syntuid ha la ki lieng — ki tynsat la ki jyngteh ryndang hapoh ki tyngkhap pynkhih boitha, ki khyllie la ki lieng bad rah shapoh um, ryngkoh halor jong ki, bad bak ki leit ! Ha kata ka por, ki kynthei jong ki, bad wat ki khynnah rit jong ki, ki ïarap ïa ki halor rud duriaw.

Ha khmih katai ka jingshai bathaba ba bá tang shikhyllipn at na utai u lúm ! Uwei pa uwei u tip ba ki nongtuh rieh ki la dei ban hér ïap mynta ka miet. Ym don ïano ïano ba yn shah, ha kata ka por, ban rah sharak ne jyngtbeh ding ha ki surok hadien kawei ka kynta ba la buh thikna ; hynrei *katai* ka dei ka jingaidak. Ha ka liang baïapyrshah pat phin ïohi sa kawei ; bad lada phi peit phikir bha ki khmat, phin lap ha ka khim ïaid duriaw tang kawei ka jingba jingshai. Kaba bha baroh ! Ki ïoh ïa la ki jingkit jingbah jong ki.

Nga kynmaw ha kawei ka janmiet ynda la dum, uwei u khynnah u la kyrpad ïa nga ban ïaleit kiew artet uta u lúm ryngkat bad u. Haba ngi la ïapoi ha kawei ka tduh, u la shim katto katne u sai tyllai ba la wieh ha ka umphniang sharak, bad u la buh ïa u halor madan ; nangta

u la shim kawei ka lynten rit badum (ym shym la don dieng jingpruid ding ha kata ka por) bad u la ai ding tak ha uta u saitylllai. Katba uta u syrdep u la nang meh ding khlek, u la ong ïa nga. "Phet Jony phet." — bad baroh ar ngut ngi la ïasuh mariap, ngi da ïa jynthut bad tyllun ha ka jingdum tad haduh ngin da wan poi ha ka nongrit. Nga la leit sha ïing, bad ïathuh ïa kata ha i pa jong nga, bad i la jyrwait shkor ha ban da jliang ïa nga.

Ka bynta ba ma tam jong ki kam ki nongtuh rieh ka la long ban pynkiew ryngkew ïa ki már ki mata ; bad ka la long kaba lyngngoh kumno ba ki lah ban jop, ïa ka ban leh kumta — bún bún la don kiba ïarap bad ai-kti lem ïa ki harud duriaw. Ki kulai heh ki la dang ap ban kit ïa ki már ki mata ki jong ki artet kata ka thaiñ, bad ka kynhún ki rangbah nongtuh kiba la kloi ban klán shapoh um, bad ban tabah shijur ki synduk, ne jyngsong synduk halor la ki tyrpeng, bad ban mareh artet ka rud shyïap duriaw. Kumno ba ki lah ban leh kumta ha kaba pynklit pynklat na ka jingïohi bad jinglapkem ki riewthma, ngam lah ban ong ; hynrei ki la leh ïa kata la búnsien kein ban pynïoh-nong ïohni shibún bah ïa la ka kam ka duk la jong. Teng-teng ki don ha ka jingshitom bad i pa i ju ong, man haba ngi ïohsngew ba siat suloi, bad habadei badei ka jingsawa mareh ki kjat kiba la ïaid lait ïa ka jyngkhang jong ngi, — "A, kita ki nongtuh lehrieh ki la leh kam biang !". Kawei

ka.kynhún ki nongphet ïap, ba la shah beh riap riap nadien nadien ha kawei ka miet, ki la plie ïa ka jyngkhang jong ngi bad la kawang kawei ka song-bah ka baheh, bad nangta ki la nang phet sha khmat. I pa jong nga i don ha kamra, bad kumne kumne i la phanang ïa kata shapoh ba dum ; naba ka jingsuba ba tang malu-mala eh ïa ka jingïadon-kti lem bad ki nongtuh lehrieh kan pynpoi sha kaba i lah ban duh la ka penshon. La i lah ban kwah ba kin nym leilei kum ki paramarjan marpa, la teh la khúm ïa i ban tyngkan la ka jingsngewlem baroh na ka bynta jong ki kum ki nongtuh lehrieh.

Ia kawei ka jingjia nga kynmaw bha. Uwei u samla briew u la thied shiser ei-ei u sla-sha na ka bynta la ka kmie, bad u la buh ïa kata ha la ki juti but khwai bajrong jong u ; ha kaba kiew ryngkew, u ophisar ba ap u la ban ba yn talasi ïa ka met ka phad jong u, naba u la ong, "Nga sma sha." U la ïaleh pyrshah. bad ka jingïakajia ka la kiew shaduh kata ka pud, ba uta u ophisar u la sei ka pistol bad siat ïap ïa uta u samla. Ha ka shiminit ïa uta u ophisar sniew-bok la patar lyngkhot lyngkhai ; shidorjon ki shaku la pyndonkam ha ka met jong u ; bad, nga ngeit, ym don mano mano na kita ki rangbah ba la pynsaja, la ïa ka kam la leh mynsngi mynshai. Ia kita ki rangbah kiba ïadonkti ha kata ka jingïaleh ym shym la ïohi ha shnong katto katne por hadien ; bad kordit long ïa uno uno u ban shet kylla ïa ki ! —Ka jingim jong uta kan

nym shongdor kat iwei i budam sopti. Hynrei kane baroh ka la ïaid lait bún bún snem ba la lah.

Ha kaba shong bad im jan katta katta ïa ka duriaw, ngi la ïohi katto katne ki jingpait lieng ba-ishyrkhei. Shisien nga la leit ïohi ka jingpait lieng jong kawei ka Jhad India ba na Mihngi, ha kaba kumba hynñiew spah ki nongshong jhad, ki riewlieng bad ki shipai kiba wanphai, ki ïap duh. Bún bún taïew hadien, nga la ïohi ha ki jingphohsniew jong nga ïa u shñiuh jong ki kynthei ba u pér harud bad kie halor um, kumba nga la lah ïohi hi kein ïa u ha pyrthei, ha kaba ki lieng ki la leit ban wallam ïa ki met-ïap. Da ki bdi jong ki met-ïap la wallam ryngkew lane la kyndat sharud da ka um sha ryngkew, bad la tep ïa ki ha ka kyrpong ïingmane Cheriton.

LYNNONG II

HAPDENG kiwei pat ki jingpynjia ba ïasnoh bad kane ka por jong ka jingim jong nga, nga kynmaw bha ïa kawei kaba la shoh jingmut shibún ïa nga. U William Wilberforce ba la ñiewburom bad ba aiti u la sah ïing ha Sandgate, hamar ki khyndiat ki bnai lyïur, na ka bynta ban kham bit la ka jingkoit jingkhiah. Nga la ïohsngew shikatdei shaphang une u riewlehbha briew bakhraw mynsiem, bad nga la sngewbha ym tang khyndiat shuh haba i pa jong nga i la leit lam ïa nga sha ki jaka shong jaka sah jong u, ha kaba la pynlong ïa ka jingïaseng dwai. Kumno ka la long ngam tip, hynrei nga la ring ïa ka jingmut jingpyrkhat u Rangbah Wilberforce. U la ktah ieit tok-tok ïa nga na ka khlieh, u la kren bún kiei kiei ki 'tiensbun, bad u la pyni jingkwah basbun mynsiem ïa kaba ngan bha ngan miat pat. U la ai sngewbha ïa nga kawei ka kot, bad u la thoh da la ka kti la jong ïa ka kyrteng jong nga ha ka sla ba lait jingthoh. Haba u la ïoh jingtip khyndiat khynsoit ïa ka nám kum uba nang pule bha, u la kyrpad ïa nga ban pule ïa u. Nga la leh kumta, bad u la pynpaw leh sngewbha shibún eh hi kein ha lade. Ia ka kot ba u la ai ïa nga nga la kum

pynjah noh la slem bah ; hynrei lano lano ruh ngan nym lah klet ïa ki ktien sbun mynsiem jong u nongai ba la ñiewburom.

Nga la kynthoh ba la khein ïa nga ba nga long uba nang pule bha. Búnsien katba nga la dang shong pule ha i mei jong nga, katba i la nang shong trei harud ka jyngkhang ïingtrep jong ngi, kaba peit pyrshah ïa ka duriaw, ba ki nongwei nongar ne sohshnong sohsyiem ki ju sangeh ban sngap, ba la ring ïa ki kumta da ka jingtbit pule jong nga ha kane ka bynta. La don kawei ka ïing-buh-kot ha ka nongrit, ba la sumar da u Rangbah Purday, bad sha kane ka jaka bún bún ki nongleit jngoh kai sha ka jaka ïaid um jong ngi ki la ïaleit ban sngap khubor. Búnsien eh la phah khot ïa nga, ban pule ha ki mem bad ki sahep ; bad u khún jong ka nonghikai skul u la kylla long u nongpyndap pynbiang barangbah jong ka jingïalorni lorhab jong kata ka por ; kum ka bainong ïa kata la siew nong pahuh-hai eh. Ha kawei ka kynti uwei u rangbah, ha uba nga la pule katto katne ki bynta na ka kot-khubor, u la sngewbha eh katta katta, ba u la ïalam ïa nga sha ka dukán die-kot kaba ha khmat jong ka kamra pule-kot, ba ha kajuh ka jingtei, bad u la kylli ïa nga ka kot aïu ba ngan sngewkwah ban shim. Da kaba pyni ïa nga kawei ka kitab kaba la don ki dur ba-itynnat ba ring ïa ka khmat, bad kawei ka kot-dwai baïadei paidbah, u la phah jied

ïa nga. Te, ryngkat bad baroh ka jingieit jong u khynnah samla na ka bynta ki dur, nga la kwah shitrhem ïa ki jingot dur ba-i-tynnat ; hynrei, ba nga ngeit ba yn kham ïoh jingïaroh lada nga jied da ka kot-dwai, nga la jied noh da kane,—pyrshah shikatdei eh ïa la ka jingsngewkwah la jong. Ia ka jingjied jong nga la kren ïaroh : bad sa kawei ka shiteng tyngka baphyrnai kum ka jingïaohdor ka la pyntngen ïa nga na kata ka jingpynrem lade ïa kaba ka jingkwah thala ka la pynngam ha ka jingmut jingpyrkhat jong nga.

Hamar kane ka por nga la ïohmad ka jinglait-im ba da ka said na ka jingïap. Nga la leit sha skul ba ha Folkestone, bad nga la dang wanphai na kata ka jaka ha kawei ka sngi, ba la synrán da katto katne kiwei pat ki para khynnah, kiba ïalehkai "kali-kulai"—saw ngut ki khynnah ki da leh kulai ïa kiba nga la dang ñiah ha ka jingpynher stet ba kham palat. Ka la leit jia ba uwei u rangbah uba la dang tih kharai harud ka surok um shym poi ïohi ïa kita ki khynnah samla saw ngut ba nga dang ñiah kulai, ki ba ki, da sangeh noh hamar ba ki ïaid lait na u. U la kyndat shimohkhiew ka dewbyrtha, u da thmu ban pashat ïa kata sha ba kham pajih bha, bad ka dong banep jong kata ka tiar ka la ngam jur jliang hamar ka khlieh jong nga. Kumta kumta hi nga la kyllon khrop khlem tip briew shuh, bad ba la phlei da ka snám. La rah

ïa nga sha ïing da kita ki khynnah—kiba ha ka jingshisha ki la kylla long ki mrad kit jingkit—u bam shym tip briew shuh, sha ki kmie ki kpa ba la hêr mynsiem jong nga ; bad da ki bún sngi la duh jingkyrmen shaphang ka jingim jong nga. Wat haba imat kumba nga la koit biang pat, khyndiat eh don jingkyrmen ïa kaba ngan dang ïoh biang la ka bor jingsngewthuh. La, da ka jingïalam ka jong u Blei, nga la ïoh khiah biang pat, pynban haduh kane ka sngi nga sngew ïa ki jingktah na kata ka jingshahpuh. Haba nga shitrhem shongshit ha kaba kren, búnsien la ju pynbor ïa nga ban bat la ki kti jong nga ha ka khlieh jong nga, ban pynjem ïa ka jingsngew suh-btiar ba nga shem hangta ; bad, lano lano ruh êm, nga tharai, ngam ïoh jinglaitluid war na ka jingsngewwit jingmut ba na kane ka daw. I pa jong nga i la don ka dohnud balung mynsiem, tói la i long iba ju eh pyrkhing, bad ha ki sngi hadien habúd ñiar eh ba in phai kaba kren shaphang kane ka jingjia khlem da jąw bad ki ummat.

Hamar ka jingbamdon jong i pa jong nga, ba i wad kam, i la ïoh ka kam kum u shakri jong u riewdonburom. Ki kam ki duk i mei ki la ha ka khim eh khak ; la, nalor kaba sumar skul, i la trei shitom smat ha kaba shna ki kynja lés, ha kata ka por, kaba ki ïabeh eh ki briew, bad ha kaba shna ïa ki i la da nang palat eh liam. Ha kane ka kynti, ha kaba ki

jingdonkam jong ngi ki la dawa bam banse shuh ïa ka jingseibor ba kham kyrpang jong i, i la rah ïa ka shang jingtrei, bad i la ïaid lynti phra mail shiteng kiba lwait sha ka shnong Dover. Ynda la poi hangto, ba la jngem snám ki kjat bad ba la lwait mynsiem, i la pár kum u ksai lyngba ki surok bah bad lynti khim bad la u lés jong i, ba i wad ïa ki nongthied, bad khlem da shem uwei ne kawei. Hadien kaba iehnoh noh ïa kane ka jingleh bam banse shuh, shisyndon sa shisien pat i la phai la ka khmat sha la ïing, ka ïing kaba kynjah da shisha! Kaba pynpang mynsiem, kaba kthang mynsiem, la long ki jingsngew kylla jong i mei jong nga katba i la nang wan shajan shi shajan ka jyngkhang jong i; bad haba i la pynshongthait la ka met ka phad ba la thait jrem jong i, im shym la don ei-ei ha ïing da kaba in lah ban pynwanbor biang ïa lade. Hamar ka jingbamdon jong i uwei u rangbah u la phah khot ïa nga sha ka ïingbuhkot, bad u la sngewbha eh bad ka rukom pule jong nga haduh ba u la ai boksis ïa nga saw tyngka, bad u Mr. Purday, nalor kata, u la ai sa shipiah. O, katno uba riewspah te nga la long! Mynno mynno ngam ju la ïoh bat ha lade haduh katta katta tyngka; bad baroh ki rukom pyrkhat kumno ban pynlut ïa ka ki la hér ha ka jingmut rngai jong nga. Nga la leit ban ïalehkai bad katto katne kiwei pat ki para khynnah haduh ka jingwanphai kylla i mei na Dover; bad shen-shen hadien, ha kaba i rung ha la ïing la

jong, nga la shem ïa i ba i shong ha la ka shuki, ba jhieh klak da ki ummat. Nga la kylli ïa i la jia aïu; ha kaba i la ring jan ïa nga sha i, bad, da kaba khmih ha ka khmat jong nga da ka jingpeit isynei hi hoin ïa kaba ngan nym lah klet shuh, i la ïathuh ïa nga ïa kata baroh ba ka jingïaid leit lynti jong i kaba thait ka la shu long sep ei noh—im shym la lah die ei-ei. O, da ka jingkmen kaba katno ba nga la sei ïa kata ka saw tyngka bad ka shipiah na ka pla jong nga, bad la buh ïa kita ha ka kti jong i; bad da kaba katno ki jingsngewkmen ba ngi la ïadem khohsiew lang, katba i la nang theh da la ka dohnud ba shlei jong i ïa ka jingsngewnguh sha u Blei na ka bynta kata ka jingai jingtngen ba la pyndap biang por bha. I mei jong nga i la ai ïa nga shiteng anna na ka bynta jong nga hi, bad nga la sngew kham suk mynsiem shuh shuh ha kata ka por ban ïa kaba nga la sngew mynba nga la ïohpdiang ïa ki saw tyngka baphyrnai rupa; ka la long baroh ka jong nga hi, ban pyndonkam ïa ka katba nga mon—ban buh kynshew ne ban pynlut! Kaba katno ka bok bam lah kheindor! Nga lah ban ong, ha ka jingsngur mynsiem baroh, ba mynno mynno ngam pat ju la ïohpdiang tyngka naduh kata ka por haduh mynta kaba la ai ïa nga ka jingsngewhun mynsiem ban kham neh sah ha nga; bad katto katne na ki jingsngewkynmaw hir-hir basngewtynnat tam long ki jingpynjia kiba la ïasnoh bad kata ka jingjia barit khynnah khúnlung jong nga.

Nga la dei shuwa kane, tói ban ïathuh ba nga la don iwei i para kynthei, ar snem duna ïa nga, ïa iba nga shait pyrkhat shibún eh. I la long i para ba ïalehkai kongsan eh bad nga. Nga shait leh pastor búnsien eh, ba nga ju sngew-tynnat eh ka pyrthuh briew ; bad ynda nga la pynlong kaba kum ka pulpit ïa kawei ka shuki, nga ju ïoh ïa ki jingïarap jong i ha kaba pynriam pynbeit ïa ki khúnbynriew jot, kiba pynlong ka kynhún jingïaseng jong nga, na ka bynta ka jingmyntoi bakyrpang ïa ki nga la ju theh sei la ka jingkren pnah ktien ba shu tynneng jong nga, búnsien eh ban pynsngew-muja ïa lade hi, lada ym sha ka jingïatei ïa ki lok bam nang kren jong nga, kiba la shong khop leh pyrkhing bad pyneh met triang, ki nomuna bapaka ïa ka jingleh don-akor. Kum ka jingpynbyrngia kai, nga la shna, na ka shuki rim ba khlem jingshong shuh, ka synduk ïaleh-kai biria ba idonburom eh ; bad bún ka jing-ïarkhie patied nga la pynmih hapdeng ki lok samla jong nga da ki jingleh thamula jong nga ha kata ka liang. Ki khúnbynriew jong nga ki la long kiba shu shna hi, hynrei ki bit ki biang bha eh, khamtam bad ki khynnah kyn-thei bad shynrang ki bam ju la donbok satia ban leit khie ïohi ïa ka jingpynlong briew bashisha jong kine ki longbriew ba-iphylla eh.

Ngam shym kiar naphang shaphang na kaei ba ki khynnah shynrang ki khot "ki jinglait tuh," lymne nga la ju lait kaba shah pynsaja.

Nga la long, kumba long kiwei baroh, teng-teng u bam kohnguh, lane, kumba i mei bapli baieit jong nga i shait ong teng-teng, "uba tam-sneng;" hynrei ka mynsiem baieit, nga ngeit, kam ju la pynshitom ïa nga khlem da rkhie shuwa ba in pyndep kam bad nga. Ka jingtieng ïa ka jingpynshitom ïa ka met, lane ka jingpang-met, ka la long kaba jur katta katta kat ban paw ithamula teng-teng. Nga kynmaw ba nga la don ha kawei ka sngi kawei ka lieng-dewïong, kata ka mut, ka lieng heh ba la pynkit da u dewïong, kaba la bsuh shapoh ha ka jingkhie-dew bajur ban pynhiar jingkit; kumta ba haba ka jingkhie-dew ka la hiar kata ka lieng ka la sah ryngkhiang halor u shyiap rud duriaw, bad ki khynnah shynrang ki la ïasngewbha ha kaba thaw kam ban padoi ha ki tyllai jong ka, bad teng-teng da ïakiew de halor jhad. Nga la búnkam lehsmat bha ha kane ka jait jingïa-lehkai, ha kaba i mei jong nga i la khot ïa nga ban rah shiborti kaba tam ba lait sha u sniang jong ngi, ïa uba la ri ha kawei ka sem-sniang kumba shipawa mail na ïing jong ngi. Nga la pár da ka bam mon eh aṭtet u shyiap duriaw, bad da kaba shim ïa ka borti, nga la nang ngeit ba ka la long kaba khia than, bad la lehmynleh kumba ngam lah rah—haba shu kren lyngkot, nga la long uba "tam-sneng" eh, ha kaba i mei jong nga i la shim ïa ka borti na nga bad i la leit rah hi da lade, i da bthah ïa nga ban leit rung shapoh ïing, bad ban ap tad haduh in da wan-phai. Katba i la wan rung, nga la ithuh na ka

khmat jong i ba ngan sa "ïoh katto," bad haba i la wan, bad u dieng ha la ka kti, i da peit pyrkhing triang katba ka mynsiem baieit ka lah ïa ka ban leh kumta, nga la phet, bad i la beh nadien jong nga, tad haduh ngan da ïoh rung shapoh ka kamra rit, bad ngam man mih shuh shabar. Im man ïoh lad ban shoh ïa nga, naba ka jyngkhang ka la long kaba tbian bad khim, ka bam ailad ai jaka ïa u dieng ban talaiñ. Ka jingtynruh tyndung ha nga khlem ka jingkawiat ka la long kaba pynsngewbiria than ïa nga, bad nga la rkhie noh. Kaba pli ka mynsiem baieit, ki khmat jong i kiba shad bad ka shyntur jong i kaba ran rymbieñ rymbaiñ khñi-ïám bad ka jingleh sngewbha bam lah buhrieh, i la ong, "Ñiuma, John, ngan pynkynjih ïa phi;" bad kumta, da ka jingpynkhih talaiñ pyllun pyllun nga la ïoh mad dieng teng-teng ha ka khlieh teng-teng ha ki pungkjat, haduh ba nga la kular ba ngan wan mih noh shabar bad pdiang la ka jingshah pynsaja jong nga ha ka rukom kaba kham dei aiñ. A, i mei baieit, katno búnsien i la ju rkhie ha kaba pynkynthih ïa nga da u dieng sympat ha ka kamra rit !

Nga barobor nga la ju don kata ka jinglahbor bamynsaw ha kaba ïohi ïa ka liang bapynsamrkhie thamula ïa kawei ka liang jong kano kano, bad nga la long uba pawnám na ka bynta "ka kam thaw biria." Kane ka la long ka thymmei jong katto katne ki jingshah pynjyn-

jar, ha ka por ka jinglong khynnah bad ha ki snem hadien habud, bad nga la shait sngewlem barobor bad man la u khynnah uba "thaw leh kulmar"—nga mut, khlem ka jingmut sniew. Kano kano bad man la ka kabu ban leh kai biria ka la long ka jingpynshoi bajur, lajan bam lah ïalehpyrshah. Kumno, haba nga leit jia ïohi ïa u nongrah ruti, bad ka pliang ne kriah ruti halor la ka khlieh, ki shympriahjat jong nga ki ju khih buid kyrthai hapoh juti jong nga, bad kata ka jingsngewbuid ban sei la ka kjat, bad ban ai ïa u tang shisien woh-kjat. Nga tharai kawei na ki jingpynshitom bajur tam ba i pa jong nga i la ju ai ïa nga—bad nga la da shong hok eh ban ïoh ïa ka—ka la long na ka bynta ka buit thok ba pynjew jingmut, ba kum kata ba ki khynnah shynrang ki khot "ka kam leh thawlir." Uwei u riewrit banep jingmut, u nongsuhjaiñ ne dorji na ka jait kam ba u trei, u la leit jingïaseng, ha ka ïingmane Methodist, ha kaba i pa jong nga i la ju mlien leit jingïaseng, bad ka jaka shong jong u ka la long beit phiak ha khmat jong ngi. U la long uba kyr-eit ka riam ka beit khyndiat khynsoit, ba sngew kat ma nga ym don shuh, bad uba kham sngew kob sarong ïa la ka jingsngewbha-briew la jong, hynrei u la long uba kren keh-keh sngewsih jew sat. U la don ïa kaei ba la khot "ka tupïa dá-khlieh kyrdab"—ka jait jingdá khlieh kaba tap tang kat ïa ka shynrong maloi khlieh. Ha kawei ka Sngi u Blei kaba sniew-bok ïa nga, katba nga la dang shong

hapoh ïingmane bad kata ka khlieh bad tupïa dá-khlieh hamar khmat jong nga. nga la sdang ïalehkai bad u pin, bad ynda haba la khun pynkdor ïa u ha ka rukom kum u khwai, nga la lap ha pla jong nga ïa uwei u ksai, nga la teh da uta sawdong ka khlieh pin, bad la sdang ban khwai dohkha, khlem kano kano ka jingpyrkhat sniew bakhyllah sngi bakyrpang pher ei-ei, bad nga la leh ïa kaei ba ki khynnah shynrang ki shait leh búnsien ha ïingmane, haba kim sngewtynnat, lane kim sngewthuh ïa ka jingpynïaid jingïaseng. Kumta bad kawei ka khmat ha i pa jong nga. iba la shong ha syndah jong nga ba i da shah-shkor bha dngiang ha ka jingkren ba hapoh ïingmane. bad da kawei pat ka khmat teng-teng ha u nongïalap bad teng-teng ha u ksai khwai, nga la ïai pynkhih kaweh la u khwai jong nga, bad la rah joit mian-mian sa shisien pat, ha kaba, da kaba sngewsalia ïa kaba khwai kumta, nga la pashat ïa u ksai khwai, bad da kaba bat pynskhem ha u pin ba ha ka ti-kmie jong nga, nga la kawang phak ; joit u la kiew ; nga la kynjut pa kynjut khek shi khek, da kaba leh sumar bha, tad ynda kawei ka jingkynjut da kaba sniew-bok ka la phah ïa u pin khwai halor ka khlieh u Billy Bennet ; u la lait noh. Te ka jingkwah leh ka la long ban ïohi katno sien ngan lah pashat ïa u halor ka khlieh jong u khlem don ban lah kem. Hadien ki jingkhwai ba ïai leh búnsien, nga la leit kham pajut tyngeh khyndiat bad ba u la leit neh halor ka "tupia

dá-khlieh" kham sha khmat than kat ban pynweng bak ïa ka. Kumta ba nga la dei ban pajut ïa u ksai, bad kumba ka bok sniew-nusip de imat ban wanrah halor jong nga, u pin-khwai um man wan kylla satia ; nga la pajut kham tyngeh, da kaba leh sumar bha eh, tad haduh ba u la dait skhem bha sbak. U pin u la leit sahkut haei re haei. Mynta nga la tip, ba lada lap kem, ngan shah pynshitem jur eh.

Ka jingpynshoi ban pajut lang ïa kata ka tupïa ka la jur katta katta ba imat *ka la dei ia nga ban leh ia ka* ; ki shynriahti jong nga ki la buid ; nga la jan khynñiuh kmen da ka jing-sngew shitrhem mynsiem. Nga la peit ha i pa jong nga. Im ïohi ei-ei. Baroh ki la dang shah-shkor bha dngiang ha uta u nongïalap. *Nga dei ban leh ïa ka* ; kumta da kaba khmih beit phak ha u pastor, bad da kaba ai kawei ka jingkynjut kynsan tbak kaba stet, joit kiew ka tupïa dá-khlieh shajrong suin. Nga pynnoh ïa u ksai ; u Billy bapli u la rynsied na la ka jaka shong jong u, bad da kaba ksoh baroh ar ki kti ïa la ka khlieh la jong, u la kyang pyrta, "Trai-trai-trai babha !" kaba la pynkyndit shuit ïa ka kynhún leit jingïaseng. Hynrei hangto ha ka jaka shong jong ngi la thiah ka tupia dá-khlieh, bad u pin bad u ksai ba la teh pynsnoh, kum ka sakhi bathikna pyrshah ïa nga. Kawei ka jingpeit lieb ha ka khmat i pa jong nga ka la pynsngewthuh nia ïa nga ba nga la "leh ïa kata," bad ba nga dei ban "ïoh bainong ïa kata," bad ïa

kaba ïoh nga la da ïoh shisha I pa jong nga i la ap tad haduh ka Lah Sngi u Blei, bad mynstep i la leit ïalam ïa nga sha ïing u Billy Bennet, bad la pynlong ïa nga ban kyrpad pán máp sngewrit eh. U Billy u la long uba bha mynsiem shibún eh, bad ha ka jingshisha u la pyrshang ban pyllait suk ïa nga na kaba pán máp ; hynrei i pa jong nga i la pynbna shai ba in "pynmad dieng ïa nga na ka bynta jong nga ;" bad i la leh ruh kumta ; lane, la kumno kumno, in da la pynmad dieng ha ba ngan da suwan hi khop, hynrei i la shu pynnguid ïa nga, kumta ba kata ka "jingai dieng" kam shym da bha palat na kata "ka jingshoh", hynrei ki tyrpeng jong nga bad u ingdong jong nga ki la "shah shitom khyndiat" bad nga shong hok ban ïoh ïa kata. Baroh shilynter ka jingim jong nga kane ka jingkwah "leh thawlir kynsha" kam shym la pynmyntói ei-ei ïa nga ; la ka la ai ïa nga shibún ka jingrkhie sahuh ba naduh ka dohnúd.

Haba nga la kumba khyndai snem ka rta, i pa jong nga i la rung kam ha u Rev. J. D. Glennie, u phajri jong ka Balang ka ri Bilat, bad u shapleiñ ïa u Lord Darnley, uba da shong da sah ha nongkyndong, bad uba da pyntrei dat ha ka kam ïing mane da kaba suk ba la tei da u trai kynrad jong u—ba la ju don, naduh mynshuwa, tang kawei ka jaka mane hangta, kata ka ïingmane Methodist barit. Ngi la ïashong

ïasah hangta lang, sa ba i pa jong nga i la shong shakri mynsngi mynsngi, bad i thiah pat ha la ïing. I la long u Methodist ; i mei jong nga pat ka Baptist, bad i la long, katba dang don ha London, ka membar jong ka ïingmane Surrey, hapoh ka jinglong pastor jong u Rowland Hill babnanám. U Rev. Newman Hall u long u pastor ba shimti ha kane ka por (1869) (Naduh kata ka por ka balang bad u pastor ki la ïakynriah noh sha ka jingtei bathymmai bad ba-itynnat, "Ka Balang u Khrist," ha ka Surok Jyngkieng Westminster). I mei jong nga i shait leit jingïaseng, ryngkat bad i pa jong nga, ha ka ïingmane Methodist ; la katta ruh i shait ïaid teng-teng sha Folkstone ne Hythe, ban leit jingïaseng ha ka ïingmane ba ha la ka jong ka jait niam. Nga kynmaw bha shibún ka jingïaïaid kjat ba nga la pynlong bad i ! Ka Hythe ka la long tang lai mail ka jingjngai ; bad kaba donnám eh ka la long ïa nga shimet ; ka la long kawei na ki jaka rieh-lieng Cinque lane ki santylli ki Jaka rieh-tngen, kiba—ba ki long marpyrshah ïa ka France—la kyrteng kumta na ka bynta ka jingdonkam ba palat jong ki ha ka por thma, bad ha kata ka por ka jingïasah shún bad ka France imat ka la long ka jinghiar pateng ba long tynrai jong ki briew.

Ha ki por ba la jngai eh, ïa kine ki Jakariehlieng ne ki Jaka-rieh-tngen la ai ïarap da ka tyngka syiem, ryngkat bad shibún ki bok ki

kabu bakordor bad ki jingpyllait-ei. Hapdeng kine la don: ka jinglait siew na baroh ki khrong ki dan; ka bor ban pynshitom pynsaja ïa ki nongwei nongar ne myndér-ri kumjuh kum ïa ki trai-shnong trai-ri hi, kiba kit-pop na kaba tuh; ban pyndonkam ka jingpynshitom da ka phrah, bad ka jaka shong ba khih padoi shane shatai, na ka bynta ka jingpynsaja ïa ki jingkren tla-briew ne ïa ki kynthei thaw ïakajia —"lada ïa kiba kum kita lah ban shem hapoh ka distrik." Hynrei kum ka kylliang ïa kane, ki Jakariehlieng ki donkam ban pyndap pynbiang katto katne ki lieng, ha ka por thma, bad katno de ki rangbah briew, ban leit hajir ïa ka kam syiem ha ki khatsan sngi, na ka jinglut jingsep jong ki hi. Ki Jakariehlieng ki la long: ka Dover, Sandwich, Romney, Hastings bad Hythe. Ka ïingmane jong u St. Leonard ba ha Hythe ka la long ka badonnám, hapdeng kiwei pat kiei kiei, na ka bynta ka jinglum thup baradbah jong ki shyieng ki shruh briew. Hapoh kawei ka krem-tep ka kynton ka la long arphew phra phut ka lynter, phra phut ka pyngkiang bad kaba katjuh ka kynjang. La ong ba ki la long ki shyieng jong ki nongïaleh ba la pynïap ha ka thma hapdeng ki Briton hyndai bad ki Saxon, kumba ha ka snem 456, ha ka rúd duriaw ba hapdeng Folkestone bad Hythe. Man ba ngi leit jngoh kai ïa kata ka shnong, ngi ju ïaleit ban leit khmih ïa ki shyieng. Ki la long beit ka jingpynleit khmih ïa ka jaka. Nga la leit ïohi da ki bún kuri sien.

Ha kane ka por tang khyndiat la jia ban pynkhie-dew ïa ka jingjaijai ba na sla jong ki jingim jong ngi. Ngi ïaleh kumba ïaleh lem bún kiwei kiba im duk—ngi ïaleh ban ïoh ka bám ba man ka sngi. Ha ka por synrái, i mei jong nga, i hep kynthei jong nga bad ma nga ngi shait ïaleit khlur kew ïa kiba sah iehnoh lyngkrang ha madan jong ka lyngkha kew, ynda la 'pynkit' ïa u kew, bad búnsien ngi la ju wanphai kiba la dang kit bad ki song kew ba la shu lum shu tám kumta. Nangta, ha kano re kano ka por nohphaisngi, Sngi Saitjaiñ haba ka skul i mei jong nga "kam long skul," ngi shait ïapynkhuid ïa baroh ki jyngbuh jyngsat na ka kamra (tang khyndiat ki don), ngi ïaphriang ïa ka jingkynshew kew halor madan, bad da ki dieng tangon ngi ïa-pduh ïa u, bad peh ïa u da ki shijur ki kynsok. Ngi ki khynnah rit ngi khein ka long ka kam leh biria basngewmuja palat. Hynrei ka jingkmen bakhraw duh jong nga ka la long, haba la shah ïa nga ban leit rah shipla u kew sha u mawtylliat shimail ei-ei ka jingjngai. Kata ka la long shisha ka jingjia baphylla ! Ma nga, kumba ïalong lem ki khynnah shynrang baroh, nga sngewmuja bha ka shongkulai, bad nga la lah búnsien ban ïohshongkulai halor u kada shynrang ; hynrei ban ong ïa u kulai—kata ka la long ka kliar duh jong ka jingangnúd jong nga ! Ha ka lynti ba dei leit rah ïa u kew ba la pynkhuid sha u mawtylliat, ïa u Mr Laker la pán jingtip shisngi arsngi shuwa, ba un ai kylliang ïa u kulai lieh

jong u ; bad tad haduh kata ka step bahir-hir mynsiem jong nga, nga shait pyrkhat baroh baroh shi sngi, bad phohsniew baroh shimiet, ba nga shong ha ka rukom jait shong baphér baphér bún bún rukom, halor u kulai lieh, katno uba iphylla uta u kulai u la long ! Uba matlah, badkoh, baheh-shyieng ; barobor uba nguh ka khlieh sha khyndew, imat kumba u lehraiñ ïa lade ; hynrei la katta ruh, sha nga, u dei u Bucephalus hi, u kulai-thma u Syiem Aleksandar ! Kaba katno ka jaka ba la kyntiew hajrong, ba la pynshong halor ka byrni ba la pashat pyngkiang ïa ka ingdong jong u, bad la ki lakam tyllai ha ki kti jong nga, bad u dieng batylli ; i mei bad ka Mary ki da ïaïeng peit ïaroh ha jyngkhang ban khmih ïa nga ba nga leit ! Katno ba nga shait pynïaid tawiar sawdong ka nongrit ban pyni ïa lade halor ingdong kulai ! Nangta bak sha ka jaka tylliat —ban aiti ïa u kew—bad ban pyni la ka jingstad shongkulai jong nga ; ïa kaba nga la shait leh stad bha eh, ba ñiar ngan lah ïaid pat shisngi arsngi ; naba u la long u kulai bapashop radbah tyngeh eh, bad u ingdong ba kum ka shaku lit-let. Hynrei nga la shah la ka jingshah pynsaja jong nga da ka jingwiat phuh samrkhie ba kynjai la jong jong ka jingsngew kiewskong.

Nangta ka Sngi Iew Sngewtynnat ka la wan man ka snem ha ka 23 tarik u Naitung ; bad na ka bynta kata, baroh ki damli ba lah

ban tyngkai jong ngi la pynlang jingkynshew sumar bha, tad haduh ba nga kynmaw ïa kawei ka sngi ha kaba ngi la ïañiew phra anna hapdeng jong ngi—i hep bad ma nga. Kine ki ïew ki long kiba la rim naduh mynbarim bajah ; tengteng ba la khot ki jingkhawai dawai, ne ki jingpyni-kai, la pynlong ha ki por ki por jong ka snem. Ha ki por hyndai, ki ïew ki lah ban don la ki jingmyntói ; hynrei ki la hiardor sngewdiaw eh. Kumno ngan lah ban ai jingbatai ïa ka ïew nongkyndong ? Ia ka surok bah la ïaid lain riang da ki basa, ïa kiba la pyndap da ki jingïalehkai khynnah, ki ribon, ki tiar bám tiar dih, tiar shet tiar tiew bad u pusying ba la suitrong ksiar. Nangta halor madan jyrngam—(bad kane "ka madan jyrngam ka don thik ha khmat ïing jong ngi)—don ki basa ba kham heh, bad ka jaiñ byrni ba la ai-rong pynthaba, kaba pynbna sha u paid ba ang-múid ba ïa ka theidohkha bad ïa u ramhah lah ban ïohi hapoh. Ha kawei pat, ngi pule ba ka mem ba da ka khmat sniang bad u khynnah thoh-roiñ ki la dang shu poi na ka Khongweng Duriaw Khmut-Bitor, ba ha ka dewlynnong jong ki India Sepngi. Nangta don i khún masi ba arkhlieh ; bad ka masi "duriaw", ka bam lah ban im ha ryngkew, bad ka ïap hapoh um,—baroh ba lah ban ïohi tang na ka bynta ka jinghápsiew dor kaba shiana paisa ! Hangne don ka "Jingpyni ïa ka jingïaid proseshon jong u Syiem ka Injy halor u hati jong u." Don ki nongdie nongthied tat-dor ba halla shaphang ki tiar ki

tar jong ki. "Hangne don kaba kum kata ka kurat ba phim la ju ïohi kurat mynno mynno, ha ki sngi baroh ba phi la leit ïohi ; don u dieng sympat ba da kat u dieng sympat shisha ; ym shym la ju don mynno mynno lait noh na ki ar ba la shna, bad uta u briew u la ïap noh, bad rah noh ïa ka buit shna ryngkat bad u. Balei de une u shabuk un pynïaid ïa u kulai jong nga ; —bad phi tip dei uei *uta*. Baroh ki jait pynikai ki jingïasnohpadoi, ki jingïashad tyllun lyngwiar lyngwiar, ki jingïapyntyllun ban pynkyllon, ka jingïakiew ïa u siej kyllán-khleiñ, ka jingïamareh bsuh hapoh ki byrni, ki jingpynmareh thong ïa ki kada,—ka kada ba suki tam ka ban jop, bad ym shah ïano ïano uba dei trai kada ban shong hi. Ki basa ki nonglehbajikor, ki jingïalang lynter jong ki "Khie kiew kloi ! khie kiew kloi !—Kumne ban sa sdang noh." Ki jingïapyni tang da ki kti ki kjat—bad ki Bula, ki Rangphong thoh-púid, ki Shado ki shadia bad ki Thei riam thoh-shúid thoh-púid. Ka put ka tem ka sawa na man ki dong. "Ka put ka tem, ka rwai ka siaw kyrhai ban pynbyrngia," bad kumta ter ter. Ki ksing ki nakra, ki jingïatied bol, ki jingput shakuriaw, ki jingpah miaw, ki jingtem bela, ki masok shipai, ki bikur, ki baje tied,—baroh lang kiba ïaput pynsawa ha kajuh ka por—ki pynlong kaba kum kata ka jingput jingtem ba lah ban ïohsngew tang ha ki ïew ki hat nongkyndong,—ka jingpynhér mynsiem ïa ki kmie babún khún-rei, bad ka bneng ïa ki khún rit.

Ha ka 5 tarik u Naiwieng (November) la poi ka Sngi Leh sngewbha Lok. Haba nga dang khynnah, la rakhe ïa kata da ka jingshitrhem bajur da baroh ki khynnah shynrang. Ha ka shnong nongkyndong jong ngi la shait don san ne hynriew ki Lok ïalehkai sngewbha. Kumba shidorjon ei-ei ki khynnah kin ïakut lang ba don uwei uta u Lok, bad kin jied uwei na kita ban pynriam pynbeit ïa u na ka bynta kata ka jingjia ha ka phrok kynthei baheh jynsur bha, ba la tynsat da u langïap ; ka tupia ba isaitmet, lane—khambha—da ka tupia rim u shipai ; u tyndong dih sikret ba la pynam ha ka shyntur jong u, ka jyngkah khmat ba la phong ha ka khmat jong u, ka waitlam ba la pynkham ha ka kti jong u, bad kawei ka lynten ïong bad ki jingpruid-ding ba la pynksoh ha kawei pat ka kti. Kumta ba la pyni bakla nadong shadong, ban pynshong ïa u halor u kada, ba la btin da ar ngut na ka kynhún ; ar ngut kiba lam na khmat, kiwei pat kiba nangbúd nadien, ar ngut ar ngut ; ki da sangeh ha man ka phyllâw ïing, —ha kaba ki nongbúd nongrap kin ïaïeng tawiar sawdong uta u Lok leh sngewbha, bad kin ïaspel jingrwai ïa kaba ki khot ka "luri-lura." Haba nga dang ïasngewmuja ïa kine ki Leh-sngewbha, kane ka la long kata ka "Luri-lura": —

"Kynmaw, ïai kynmaw ka San u Naiwieng
Ka shet ka phon u bakhor !
Ngam tip ïa ka daw balei yn lah klet
Ka tamasa biria bakor."

Bad kumta ter ter ïa laiphew ar lain.

Ia ka jingkynshew paisa la lum na man ka ïing, bad ïa ka tyngka ba ïoh kumta la pynlut ha kaba ïasiat pynbthei ding kai, bad ka lyngbung jingthang ban pynheh ding janmiet.

Kine kiei kiei baroh, ne lajan baroh ki la ïaid lait noh, bad ngim lah ban sngewbabe kylla ïa ka jingkhlad noh jong ki ; la ha ka por ka jinglong khynnah, ki la long ki jingiia jong ka snem—barobor ngi la ju ap khmih khmih-lynti lypa ha kito kiei kiei da ka jingsngewkwah hir-hir, bad la ïapynkhreh na ka bynta ka jingsngewshongshit.

Nga don sanphew ar snem ka rta mynta ; (ïa kane la thoh ha ka snem 1869), hynrei katba nga poi kynmaw biang ïa kine ki jingïohi ha la ka jingmut, nga sngew kumba nga khie samla biang.

Katno ngi ïaleh smat leh sting, da ki sngi bad wat da ki taïew lypa shuwa ka Sngi Nyngkong u Jymmang, ngi da ïapynkhreh pynkhrum na ka bynta ka jingkhawai syntiew ! Katno kiba sarong ki khynnah shynrang ngi la long ban dei rah dei rong ïa u kpieng syntiew ! Ka Sngi Jymmang ; ka Sngi Lehsngewbha Lok ? ka Sngi ïew ; ka Sngi-Thohdieng Bakhuid bad la ki bon-diengphna ; ka Sngi Mihpat ; ka Sngi Pentekost ; bad ka Sngi Krismas Basngew-

bha—ki long ki dak ba shat sngi ryngngi ha ka jingkynmaw jong nga. Bad pynban, nga la tip katto katne shaphang ki thma ka jingim, kumjuh ïa ki sngi shuti jong ka, bad nga la mad shibún na kaba kthang bad kumjuh ïa kaba thiang. Kawei ka jingphaidien bajlán ha kine ki sngi, shuwa ba ngan phai sha ka kam ba eh ba khlem shuti ; kawei ka jingpyrkhat ieit ba sah lyngngiar ha ka jinglong khynnah jong nga, shuwa ba ngan ïaid lait noh ban ïathuh shaphang ki jingshisha ba eh bad bapyrkhing jong ka jingim, kumba nga la shem ïa ka ha bún bún ki snem ki bathait lwait. Lehse nga la pynlyngngiar slem than ha ka lynti ka jinglong khynnah, ha kaba ki khyndiat khynsoit ki syntiew ki phuh bha kyrhum harud ka lynti ïaid, bad ha kaba, da kaba sngewsting dohnud, hateng-hateng nga ju kyllain kpieng ïa ki. Ki kpieng syntiew ki la ïapstai ; ki syntiew ki la tlor noh—hynrei ki jingkynmaw ïa ki sawphew snem ba la lah ki ïai neh sah hi.

LYNNONG III

KA JINGKYLLA badonkam eh ha ki jingshem kupar jong nga mynta ka la wan jia. Nga la dap khatar snem ka rta, bad i pa jong nga, ba im lah ban pyndap pynbiang ïa ka bairung skul-trei jong nga kaba donkam ïa nga ïa ka ban hikai trei, bad ba ym i don lad don lynti ïa nga da kumwei pat lait na kaba long u shakri-briew ha ïing u riewdonburom, i la pynlong ka jingïakut bad kawei ka ïing ba na ka shnong nongkyndong jong ngi, kaba lajan leit phet shnong noh sha America, ba ki, ha ka jingpyrkhat bha shaphang ka tyngka kaba shiphew jini ba la siew da i, kin ïalam ïa nga ryngkat bad ki, kin hikai kam trei ïa nga, bad pynbiang ïa nga tad haduh ba ngan da dap arphew wei snem ka rta. Hadien kaba bún ka jingleh artatien, i mei jong nga, na ka jingsngewthuh-briew ïa ka kamram, i la pyndem ha kane ka jingïakut. Ma nga, ba dang kum u khynnah, nga la sngewkmen mynsiem ha ka jingwanjia shadien kaba ha khmat jong nga. Ynda ïa ki jingpynbeit pynbiang khyndiat khynsoit la pynkhreh, ha ka 4 tarik u Jylliew, ka snem 1829, nga la peit kumba nga la pyrkhat ha kata ka por—ka jingpeit khatduh ïa la ka shnong ka thaw ba la kha la long ïa nga. Ha

ka janmiet ba nga lajan dei khlad noh, kawei ka paramarjan ka la khot dih sha ïa nga ha ïing jong ka, ïa kaba nga la leit. I mei jong nga i la kren kynthoh ïa nga hadien : "Nga kwah phi la dei ban dih sha bad la i mei, John ;" bad kane ka jingpynjia barit ka la long ka tyllong jong ka jingsngewpang mynsiem bajur ïa nga ha ki snem ba hadien habud.

Ka jingkhlad na la ki kmie ki kpa baïeit thep-mynsiem jong nga ka la long ka bakthang mynsiem. I mei bapli jong nga i la kdup khop ïa nga hapoh shadem ; nangta in bat ïa nga shiklah kti ka jingjngai na i, bad da ki khmat batuid ummat, i peit shain ha nga da kaba i-ieit eh ha ka khmat jong nga, i da pule, ïa kaba tang ka kmie ka lah, ïa ka kitab jong ka lawei jong nga. I la wah hajrong, ha u prek jingwah jaiñ ba ju wah, ïa ka tupia rim ka jong nga bad ïa ka jaket, bad ïa ka pla leit-skul ka jong nga, bad hangta ki la sah haduh ba—bún bún snem rat hadien—i la ieh ïa la ka ïing. Khatduh khat-wai ïa ki ktien ïakhlad la ïakren, bad nga la iehnoh la ka ïing jong ka jinglong khynnah jong nga.

Ka jingïohi baktah mynsiem ka la long, katba nga la nang ïaid lyngba ka shnong rit, sha ka jaka buh kali, ha kata ka janmiet. Katba nga la nang ïaid lait lyngba ki surok, bún bún ka kti basbun ka la kaweh kti khublei ïa nga, bad ym khyndiat shuh ki sur ryndang ba ju

ïamlien ki la sawa ki jingkren khublei ba naduh la ka dohnúd, "To u Blei un kyrkhu ïa phi!" La don kawei ka tymmen ba la dot-dot, na kaba nga la thied switmit la búnsien búnwat ha ka dukan die jingdie jong ka, bad ïa kaba la shait khot ieit I Meirad Hogben; ka la khot ïa nga shapoh dukán, bad ka la kynton jingkit ïa nga da ki jingkwah babha, ki switmit peppermint baheh, ki kék bad ki switmit kjup; la—ka mynsiem bapli basngewieit!—ka lah da kaba shitom eh ban pynbiang ïa katta. Ia ka ïingthiahbasa la poi—bad, ha ka jingïasynrán lang bad uwei u khynnah samla uba, hapoh ka jingsumar jong kajuh ka ïing ka sem kum ma nga, u la dang mih shabár ban ïakynduh ïa uba ha ïing—nga la kiew ïa ka tnúm jong ka kali ïaid miet London. Ha kaba iehnoh ïa ka shnong rit, nga la phai sawdong ban ai ka jingpeit khatduh ïa ka, bad nangta nga la ïohi ïa ka dur kynthei ba pár na syndah ka kynroh ba tbian, hajan ki kor sum-briew. Ka dohnúd jong nga ka la ïathuh ïa nga shisyndon ba i la dei i mei jong nga—iba la shim kabu ïa ka jingpyndier por bashiteng kynta ha ka jyngkhang ïingshongbasa, ba kumta i la ïaid katto katne ka jingjngai ban ïoh peit lieb sa shisien pat ha la u khún rit ba la khlad noh na i. Ngam pat ju la sngewthuh, tad haduh ka por, ba la ieit ïa nga pléng jin haduh katta.

I mei jong nga i la sngewktah mynsiem jur eb da ka jingïakhlad jong ngi. I hep i la ju

ïathuh ïa nga ba i shait shong, kumba i pyrkhat jylliew, i da peit jngai jngai shabár, kumba i ïohi ei-ei jngai jngai sha shuwa ; bad teng-teng i hep i shait ïohi ïa i mynmiet, ba i ïeng harúd jyngkhangïit, i da peit sha ka duriaw bún bún kynta. Haba kren ïa i shaphang kine ki por, i shait leh kyndit thret-thret bad úd pyrsad jylliew, nangta in leit pár leit thiah noh jar-jar.

Haba ngi poi ha Ashford, la buh ïa ngi hapoh ka kali. Hapdeng bún kiei kiei kiba la shoh ïa nga ha ka jingleit lynti jong nga, la long ka jingjia jong kawei ka kynthei duk bakhynñiuh rih, ba ka pán jingai isnei ha ka jyngkhang kali por shiteng synñia, ïa kaba nga la sngewktah mynsiem jur. Ha Footscray la buh biang ïa nga shabár ka kali. Ha kaba leit shajan ka nongbah, ki jingïohi baphylla phylla ki la nang bún man la ka khyllipmat ; bad, haba ngi la don beit hapoh ka sor bakhraw, shaphang kaba nga la ïohsngew shibún eh, nga la jan shoh tyndep da ka jingbún u paid briew bad ki jingïabún jait kiei kiei kiba ring ïa ka khmat. Ka jingïasangah hapdeng ar ngut ki riewïaleh ka la long lajan ka jingpynsngewbyrngia ba nyngkong nyngshab eh jong nga ha shnong.

Katba nga dang sah ha London nga la iohi katto katne na ki jingïohi bakynsai baring ïa ka khmat,—kum ka St Paul, ka Iingmot, ka jaka ïapein sbái Syiem, ka Iingpaki-dulan, bad

u Mot jrong—sha ka kliar jong une uba hadien nga la leit kiew bad nangta nga la ïoh jngoh sawdong ïa ka lyngbung jingtei maw-it baredbah, bad ïa ka tdem, bad ïa ka jingïathep tiar thep tar bad jingiaïaid jhad !

Ha ka 10 tarik jong u Jylliew, ynda ïa man kawei pa kawei la lah pynbeit, ngi la ïaking lieng ha ka wah Thames ha ka jhad ba kyrteng ka *Helen*. Da kaba ïaid lait ïa ka shnong Dover, ngi la ïapoi sha lyndet ka Sandgate, ha kaba ka sngap thanda jai, bad ïa ki angkhor jhad la pynhab. Nga la ai katto katne ka jingpyn-sngewmuja ïa kito kiba tawiar sawdong jong nga, da ka jingleh shitrhem da kaba nga la kyn-rup ïa ka teleskob, bad ka jingsngewshisha da kaba nga pynshisha ba nga la lah ban ïohi la ka shnong ka tháw rim la jong. Hamar kata ka sngi, kawei ka lieng hadien kawei pat ki la wan mih noh sha ngi na sharúd ka duriaw ; bad ki lok ki jor jong ka ïing ka sem ba nga la don ki la wan ïajngoh ïa ki ;—hynrei ïa *nga* ym don ba peit salia ; ki kur ki jait jong nga kim shym la wan. Hadien ka jingïai ap kaba slem bad bathait, nga la ïohi ïa uwei u briew ba u ïeng joit ha kawei ka lieng, bad ka jingkyllain lieh sawdong ka tupia jong u. "I la dei ma i !—itai-tai la dei i pa jong nga !" nga la pyrta. Shen-shen i la kiew halor ka madan jhad, bad lajan pynïap op ïa nga da ka jingdoh jong i —na kaba nga la lam kynran, ba u ñiuhmoh jong i u la pynsngewthar shisha shisha ïa nga ha ka snieh-doh ba dang jlih jong nga. Nga la

ïohsngew ba i mei jong nga bad i hep ki la lah ïaleit sha ka jaka ban mane, katto katne ka jingjngai na Sandgate ; ïa kaba nga la sngew-pangnud eh. Haba ka por janmiet ka la poi, ki nongwanjngoh kai jong ngi na ka rud duriaw ki la ïaleit phai noh sha la ki lieng ki jong ki, kiba—haba dang katto katne kot na ka jhad—la pynlong ka shiteng lyngwiar jylli. Ki lok ki jor jong ngi ki la ïaïeng riang halor kita, bad najrong ki um bajaijai la pynpér ki jingsawa rwai baïashoh milai lang, katba ngi la nang ïarwai :—

"Suk long jingieit ba teh-song lang,
Ban nym pynkhlad ïa ngi ;
Jngai jngai ki met ki lah ban klang—
Ngi long shimynsiem hi."

Kawei ka lieng hadien kawei pat nangta ki la nang jah lngaid ha ka jingjngai bangut-ngut bad nga la leit thiah noh. Kumba shiteng synñia nga la ïohsngew ba khot ïa ka kyrteng jong nga, bad, da kaba leit kiew halor madan jhad, hangta nga la lap ïa i mei baieit jong nga bad ïa i hep, kiba—ha kaba ïohsngew ha ka jingleit phai kylla jong ki, ba nga la don ha ka pud ba dang lah ban ïohi—ki la ïasiew shiteng jini (ka jingïoh tyngka kaba eh ïa ka ban ïoh, pynban la pynlut sngewbha mynsiem) sha u nongkinglieng, ban king ïa ki sha ka jhad. Ki la pynlut shikynta bad nga (O, katno kaba sngewlyngkot ka por ka la paw ha nga !)—bad

ki la khlad da ki jingjawummat. Ynda la pyneh ka peit ki khmat jong nga tad haduh ba ym lah ïohi shuh ïa ka lieng jong ki, nga la leit phai pat ban leit thiah, bad nga la ïám suk-shi-suk haduh ban da shai pher.

Nga la sngew ba kane ka la long ka jing-sngewsih khuslai shisha banyngkong eh jong nga. Ka jingsngewsih, la kumno kumno, kan sa shu jah la ka jah hi ; bad hadien shipor nga la ïohthiah noh. Haba nga la kyndit mynstep—ka lyer pyngngad hir-hir ba ka da wan beh—ngi la ïadon jngai jngai hapoh duriaw. Ngam ju la mad ka jingpang duriaw kaba kumno kumno ; bad, ban da la pynïoh ïa ki jingkhmih lynti jong nga shaphang ka ïing ka sem kaba nga la ïadon shisha, nga la dei ban sngewsuk la kumno kumno jai-ly-jai. Teng-tengkhat, ha kaba khmih biang ha ka kynton rit jong nga ïa ki már ki mata pyrthei, ngan shem ki kot-rit kot-ria, ne ki kot-sada, kiba don ki dkhot na ka jingthoh bakhuid, ba la pyndait pin sha ki tiar ki tar ba ha la ka jong ka jong. Ha ka Baibl jong nga, ki dkhot kotbah la pynruid na ka bynta jong nga ïa ka ban spel kynmaw. Hapdeng jong kita, nga kynmaw, la long ki lynnong baar, balai, basaw bad basan jong ki Proberb. Katba ngi la nang ïaid lynti jhad, shen-shen nga la sdang ban sngew ka jingsngewpher ha ka rukom im thymmai jong nga ; bad búnsien nga la ju

pynïapher kthang mynsiem eh ïa ka rukom leh ba nga la ïohpdiang, bad kata kaba nga la ju mlien ha la ïing. Nga la kwah ban leit phai biang ïa lade, hynrei ïa ka jingïathong la pashat, bad kumta nga la shu shah bad ka jingbamïasngewhúp jingmut bha mynsiem katba nga lah synei. Nga pynrung hangne ka jingshim lyngkhot na ka shithi jong nga, ba la thoh katba nga dang don halor jhad :—

"U George bad ma nga ngi ïalong tang ma ki kiba ïatyllun arsut ka jyngkhang klep bashapoh jhad. U George u la kyllon ar wat. Shisien u la mynsaw ka krung khyndiat, bad nangta u la mynsaw jur eh ka khmut. Nga la ur bad u ketli ba da ka um khluit, hynrei nga la rah joit ïa u ketli, bad la nga la shah phalub sngewtynnat eh, ngam shym la ing umthnam. Nga sngewkwah i mei in lah ban sait ïa nga mynta ka miet. O, haba nga pyrkhat katno nga pynkhynwin shnong haba i sad ïa u ñiuhkhlieh jong nga, nga sngewleh-raiñ eh ïa lade, bad nga shu sngewkwah ba in lah leh ïa kata mynta ; naba kam eh ban leh hi ïa kata da lade ban ïa kaba ka la long ïa i ban leh ïa ka."

Ha ka step jong ka 3 tarik u Nailur—sanphewsaw sngi naduh ka por ba ïaïaid jhad—ngi la ïapoi sha lyndet ka Sandy Hook ; bad O, katno ba ngi thrang hir-hir, katba ngi la nang ïaïaid jhad artet ïa ki khim (Narrows),

ban don noh halor madan jhad, bad ban peit phai sawdong ïa ka jingitynnat jong ka Pyrthei Thymmai! Ia kane ym shym la shah ïa nga ban leh naba, katba nga lah ban ïohsngew ïa ka jingpyrta kyang jong ka jinglehlyngngoh bapynsngewtynnat kaba bthei na ki rymmiang shyntur jong ki nongïaid lynti kiba la ïasop ïa ki krung ka jhad, la set ïa nga shapoh, ba la ai kam ha kaba pynïong jlih ïa ki but bad juti jong ka ïing ka sem, khnang ba lah ban pynkiew ryngkew ïa ki "kiba jylluñ lymphuiñ, bad thik thak," Ngi la ïaïohi ryngkew ha ka por lai baje mynstep, ba la pynkiew ha ka jaka hiar jhad ba ha New York ha ka por lai baje por nohphaisngi—kaei kaei tói ka bam ju kham jia, naba ïa ki jhad la shait ju pynsangeh katto katne por ha ka Dewlynnong Staten. Nga la sngew ngiah ïa u biskit, ba nga la sngewkwah jur eh ïa katto katne "ki kpu kyllain bajem," bad nga la dang ktha ïa u ha ka jingmutdur, haba ki nongkhmih sharai jong nga ki la ïaleit harúd duriaw, ki da iehnoh ïa nga shadien. Nga la nang apkhmihlynti ban thied katto katne ki jingbám bang jingbám thiang kumta kumta hi; naba, ynda la ïoh-pdiang katto katne tyngka na kaba die ïa ka jár buh kubi ïa kaba nga la shna halor jhad, nga la ïohbat kynti katto katne ka tyngka ba nga donkam. Ka seng jong nga, la kumno kumno, kam shym da heh eh katta kumba ka la dei ban long, naba nga—kumba ïaleh lem kiwei kiwei baroh ki riewdonseng—nga la ïapynbeit ka jingshim kylliang tyngka na

u khansohma baïong, sha uba nga la ai boina kawei ka san tyngka Phareng. Ka trai bad ka sut ka sah haduh kane ka sngi khlem siew ; ym dei ka jingjia ba da khyllah eh, la shait ïathuh ïa nga naduh kata ka por, ha kaba ïadei shaphang ki kam ai kylliang sha ri nongwei.

La iehnoh ïa nga halor jhad baroh shimiet, ba ki lok ki jor jong nga kim shym wan phai ; bad hamar ka por ka jingjah jong ki, nga la wad jingpynsngewtamasa ïa lade da kaba shu peit sah na ka jhad ha ki jaka hiar paidbah ba lum paidbah. Nga kynmaw bha ïa ka jing-lyngngoh jong nga ha kaba ïohi ïa uwei u khynnah, uba kumba kat ka rta jong nga, ba u thep shilyngkhot u dumasla ha ka shyntur jong u ; hynrei shen-shen nga la kylla mlien bad kum kita kiei kiei ba kum kine ; bad shibún ruh kiba nang kham pynsngewphylla shuh shuh. Ngi la ïasah kumba ar bnai ha ka sorbah New York. Ym don ei-ei na kano kano kaba da donkam ïa kaba la jia. Nga la ïaid lyngér kumno-re kylleng kylleng ki surok bah, man katba nga ïoh ka kabu ban leh kumta,—tad ynda ngi la ïamih leit noh sha ka pharm ba ha ka distrik Oneida, ban rung ha kawei pat ka jait kam ha ka jingim ba la kylla ka jong nga. Nga la sngewbha shikatdei eh bad ka jingïohi ba ha ka Wahbah Hudson, kaba la palat liam ban ïa kano kano ba nga la ju ïohi mynshuwa. Ngam pat shym long u nongïaid-lynti bakhraw, ngam pat shym la don arphew

mail na la ïing—lait noh ka jingshongkulai ba sah jingkynmaw sha Maidstone bad ka jingphai kylla pat ; ba l kane kan long jingaidaw katto katne na ka bynta ka jingai jingbatai bashitrhem jong nga ha ki shithi ba nga la thoh sha ïing.

Nga khein ka long kaba bha hangne ban buh katto katne ki bynta balyngkot na ki shithi ba la ïohpdiang na ïing, bad ki jingshim lyngkhot lyngkhot na ki shithi jong nga hi, ba la thoh hamar ki ar snem jong ka jingshem thymmai jong nga. Nga sngewkwah ban ai jingmut katto katne shaphang ka longbriew manbriew i mei baieit jong nga, kumba la pyni ha ki shithi jong i sha la u khun jong i, bad ruh ban ai ïa ki jingsngew shoh jingmut ba dang nyngkong jong nga shaphang ka Pyrthei Thymmai, bad ka jingim thymmai ha kaba nga la rung.

Ka jingshim lyngkhot lyngkhot na ka shithi jong i mei jong nga, ba la buh tarik Lber, 1830 :—

"I pa jong phi i sngewkwah ïa nga ban ong sha phi mynta, ba ka long ka jingsngewkwah bakyrpang jong i ba phin nym teh ïa lade hi da kano kano shuh ka jingïateh sha la u kynrad jong phi, lane la ïano ïano uwei pat, tad ynda phi la ïasylla syllep lang bad i ha kata ka bynta da ka shithi, bad ba phi la ïoh jubab na i ; hynrei ka long ka jingsngewkwah shitrhem jong

ngi ïa phi, ko khûn baieit jong nga, ba phin ïai leh don-akor barobor sha la u kynrad bad ka kynrad jong phi da ka jingsngewshaniah bakhraw tam, ka jingleh minot bad ka jingsngewburom. Minot bniah ïa ka jingpynsuk ïa u, bad pyrshang ban pynneh ïa ka jingsngewïoh jingmyntoi jong u da ka lad baroh katba shong ha ka bor jong phi. Ka dei ka kamram bad ka jingïóh ,ingmyntoi jong phi ban leh kumta ; bad ym don jingteh jingkhûm ka ban teh ban khûm skhem katta katta kum kito ki jong ka jingsngewieit bad jingsngewnguh.

"Nga sngewkwah, baieit jong nga, ynda phi thoh biang, ba phin shah ïa nga ban tip la phi la spel lyndet kano kano na ki lynnong ba nga la kdew ha phi ha ka shithi ba nga la thep hapdeng ki jaiñ sopti jong phi. Phin shem ïa ki ka jingmyntoi bakhraw ïa phi ; khamtam eh, lada phi dei trei kam ha ki madan lyngkha, ha kaba lehse phin long bûnsien tang marwei hi. Nangta phin shem ïa ka ka jingpynleit jingmut basngewtynnat bad basngewïoh jingmyntói ïa ki jingmut jingpyrkhat jong phi, ban lah ban ïai spel sha lade hi ïa ki dkhot na ka Ktien u Blei. Nga kren na la ka jingshem, baieit jong nga. Nga la ju pynïaid sngewtynnat bûnsien ïa ka por jong ka jingtrei shitom jong nga, da kaba ïai spel ha lade hi ïa ka dkhot na ka Jingthoh Bakhuid ; bad nga lah mynta ban kynmaw bha tam ïa kito kiba nga la nang ïa ki shuwa ba ngan dap kat ka rta ka jong phi.

"Nga thrang ban tip, baieit jong nga, kumno phi ïaid lyngba ka tlang bajur ; ka la khriat jur eh hangne. Hynrei nga tharai phin shem ïa ka lyïur kaba shit kat kaba phi shem ïa ka tlang kaba khriat. Ngin sngewsuk mynsiem ban ïohsngew na phi búnsien búnwat katba ka bit ka biang ïa phi ïa ka ban thoh sha ngi.

"Khún baieit tam jong nga, nga dei ban kren khublei ïa phi hangne. To u Trai Kynrad un kyrkhu ïa phi bad un ri ïa phi ha ki lynti jong phi baroh ! — long ka jingdwai shitrhem mynsiem jong ka kmie baieit ka jong phi.

"JANE GOUGH"

Na ka shithi kaba 2 tarik u Iaïong, 1831 :—

"Nga kyrmen, baieit jong nga, phi shait phi khiah bha ha ka met ka phad bad ka mynsiem kumjuh. Nga kren skhem ha phi, ngi baroh ngi ïakynmaw ïa phi da ka jingieit ka bam duna ; bad ka khyndai tarik jong man la u bnai ka wallam jur ha ka jingmut jingpyrkhat jong nga ïa ka por ha kaba nga ïakhlad bad phi ; bad nga kyrmen, lada ka long ka mon u Trai Kynrad, ba ngin ïashem biang pat sa shisien ha kane ka pyrthei, lada ïa ki jingim jong ngi yn ripynim. Phi la leit mynta lajan ar snem, bad ka por kan sa shu ïaid stet noh.

"I pa jong phi i la sngewbha ba phi la pynshitom ban thoh ka shithi khatduh bha

katta katta. I kwah ïa phi ban pynmlien kaba thoh man kat haba phi ïoh ka lad ban leh kumta; bad ruh shaphang kaba khein ba diah jong phi; ba ka lah ban long kaba myntói shikatdei eh ïa phi ha ka jingim lawei laar jong phi.

"Nga kyrmen, khún baieit jong nga, phi dang wad shitrhem mynsiem ïa kawei kaei kaei kaba donkam. Phi tip, u Trai u la ong — ïa kita kiba wad kin sa shem? Ka long, ko khún baieit jong nga, ka jingkwah shitrhem mynsiem bajur eh jong baroh ar ngut na ngi ki kmie ki kpa, ba phi lah ha ka jingim ba dang khynnah samla jong phi ba phin aiti ïa lade sha u Trai; ba phi lah ban long u Shakri u jong U — shakri ïa U: bad kumta, ko khún baieit jong nga, ïai sah jan sha ka Baibl jong phi. Man ba phi ïoh ka kabu ban pule ïa ka, ñiewkor ïa ka hajrong kiwei kiwei ki kot baroh; bad to u Trai un pynlah ïa phi kumta ban pule bad ban sngewthuh ïa ka, ba phi lah ban kylla long u bastad sha ka jingim ba bamjukut.

"Bad nga kyrmen ba phin nym khein sting ïa ka jingdwai rieh. 'Pán, te phin sa ïohpdiang,'—ka long ka kular badap jingaiei tam; bad Uta uba la kren ïa kata, Un pyndep ïa ka. To u Trai un dá un ker bad un ri un sumar ïa phi ha ki lynti jong U baroh, bad un wallam ïa phi khatduh khatwai sha la ka hima bakynja bneng jong U! Khublei, khún baieit jong nga. To u Trai un kyrkhu, un ri un

sumar, bad ri-pynim ïa phi bad ïai sumar ïa phi ha ki lynti jong U baroh ! — long ka jingdwai jong ka kmie ba ïai ieit lynter jong phi.

"JANE GOUGH".

Ka jingshim lyngkot na ka shithi ba la thoh da nga katto katne taïew hadien ka jingwanpoi jong nga ha Amerika :—

"Ha ka 17 tarik u Naitung, katba nga la dang khmih wad ïa 'ka Jingkiew bad Jingroi u Doddrige,' nga la lap ïa kata ka shithi baieit ïa kaba i mei baieit jong nga i thep ha kawei na ki soptipoh jong nga. Ngam man lah satia ban pule ïa ka slem slem por, bad ngam lah tad haduh ynda nga theh ki ummat babún bah jong nga ; hynrei ngan ri kyndong ïa ka kum ka jingkynshew bakyrpang, ba don shibún bah kiei kiei ki ban long ka jingmyntói bakhraw ïa nga mynta, kumjuh ruh ïa kaba hadien habud. O, katba nga la nang dem thiah ba la kynting shane shatai halor ka duriaw bah baïar, nga la pyrkhat shaphang i mei bapli jong nga, bad katno da kaba sngewsih eh nga la leh ïa i, kumjuh ruh ïa i pa baieit jong nga ; bad nga la pyrkhat, ban da nga la don ha ïing, katno da kaba sngewshngaiñ mynsiem ngan jin da la ïatrei kam na ka bynta jong i, bad ban nym khñium nym ktuk, bad ban nym ïaid da ki jingjám bam mon

sat kumba nga la ju ïai leh. Hynrei nga kyrmen, pa bad mei baieit jong nga, ba phin ïamáp ïa baroh kaba la dep.

"Pa mei baieit jong nga, ha ka Sngi u Blei, ka 2 tarik jong u Nailar, ngi la dang ïakhmih kai shabár ïa ki sharak ba ha ka Sandy Hook—da kata ka jait jingsngewhér mynsiem da kaba i pa baieit jong nga i tip bha — hadien ba ngi la ïadon sanphewlai sngi ha duriaw; hynrei ngim ïalah ïohi ryngkew — tad haduh 3 tarik, kat ka por mih ka sngi. Ngi la nang ïashur shajen shi shajan, bad ka lyer hir-hir bapyngngad, kaba la wallam ïa ngi sha Sandy Hook kumba khatar baje, ha kaba u nongkinglieng u la wan kiew jhad. Ha kaba shibaje premmiet ngi la ïapoi ha ka Dewlynnong Staten, ha kaba u doktor u la wan kiew halor madan jhad bad eksamin ïa ngi; kumjuh ruh u nongshonkot, ban shim jingthoh shaphang ka jingïaidlynti duriaw jong ngi. Kumba lai baje premmiet ngi la ïapoi ha New York, ter ter.

"J. B. GOUGH."

Kawei ka shithi nga la thoh, kaba búh tarik na Pharm Sandgate, Westmoreland, Kyllalyngkot 26, 1829 :—

"Ko i Mei i Pa Baieit Basngewburom,—Ba nga lap ka kabu ban thoh sha phi, ngan pyrshang ban pynroi ïa kata da kaba ai jingbatai

nyngkong nyngshab eh sha phi ïa ka jingleit-lynti jong ngi na New York, sha kane ka jaka, kaba long ka Pharm basngewsuk kynjai eh, kumba khatar mail na Utica.

"Ha ka 30 tarik u Nailar ngi la ïamih ban iehnoh ïa ka New York ban leit sha Albany, ha kaba ngi la ïahiar arsut sha ka lieng-jynhaw-tdem, bad ha ka por san baje por nohphaisngi jong ka Sngi Saitjaiñ, ngi la ïa mih noh, bad ngi la ïadon kaba kum kata ka jingïohi ba ikhaiñ sat baroh shilynter lynti artet ka wahbah Hudson, ïa kaba ngam lah batai ha phi. Ka long sha ba palat ka jingai jingbatai. Ngi la ïohi ïa ki lúmrit baheh ba da u mawsiang tylli, bad ki dieng kseh bad kseh Bilat kiba mih napdeng ki jingang bad jingpdang maw-siang. Ha ka sngi ka babúd ngi la wanpoi ha ki Lúmbah Riat-noh-miaw (Catskill) bad Alle-ghany, kiba la palat liam ïa baroh kat kiba ngi la leit ïohi mynshuwa ; hynrei pynban ngi la ïaïohi ei-ei ba nang kham ikhaiñ shuh shuh ïa ka ban leit jia ïohi. Kumba hynriew baje ngi la ïapoi ha Albany, ka sorbah baheh bad ba-itynnat. Ha ka Lah sngi u Blei ngi la ïapynmih shabár ïa la ki jingkit jingbah jong ngi na ka lieng-jynhaw-tdem sha ka lieng-phud-um, ha kaba ngi la ïasah ha Albany haduh saw baje, bad nangta ngi la ïamih ban leit sha Utica. Ngi la ïashongsuk kynjai halor madan lieng tad haduh por sepsngi. Suki-pa-suki, ngi la ïawan mih lyngba ki jyngkhang tala, ïa kiba nga tharai

phi tip la rah ïa ngi bún bah phut. Nangta ngi la ïaleit hiar ban thiah noh. Baroh ngi la ïathiah suk kynjai, lait noh ka Sarah, ïa kaba la pynwit pynthut da ka jingsawa jong ki um kiba shop kyntur shapoh ki jyngkhang tala—naba ngi la ïaïaid lait bún bah na kita hapdeng Albany bad Schenectady Kawei kaei kaei kaba nyngkong eh ba shoh bad ring ïa ka jingpynleit jingmut jong ngi ha kane ka por step ka la long ka Wahbah Mohawk, kaba tuid na krung na krung jong ngi. Ka long ka wahbah baïar bad bajyndong. Kumba khatwei baje ngi la ïaryngkang sha shiliang ka Mohawk, najrong kawei ka jyngkieng ïaid um, bad la ïaleit mih ryngkew ban ïoh katto katne ki soh apyl. (Ha kane ka ri ki briew ki lah ban leit sha ka kpér soh bad kheit soh apyl katba ki lah ban bám.)

"Ym don ei-ei basngewmet ban ïathuh ba la jia tad haduh kawei pat ka sngi. Haba ngi la ïapoi ha ki Kshaid Rit, ka jingïohi ka la long kaba kham iphuh iphieng ban ïa kano kano ba ngi la lah ïohi mynshuwa. Ia ka nongrit la tei halor u mawsiang tylli. Ka long ka bam myntói ïa nga ïa ka ban ai jingbatai ïa kata ha phi, namar ka long palat than ïa ka bor jong nga ban leh ïa kata. Ngà da ngeit kein ba ka Bilat kam lah ban ïakob ka jingïohi kaba kat kata —jar ong nga ieit katba nga ieit ïa la ka ri ba la kha la long ïa nga. Phim lah kot jingmut jingpyrkhat shaphang ka jingïohi ba i-rngai ba

baroh sawdong, lymda phi don da lade hi hangne ban ïohi. Ngi la ïapoi ha Utica por shiteng synñia; hynrei ngim shym ïaleit kiew ryngkew tad haduh ka Sngi Palei. Ngi la ïaleit shongïingbasa ha ka ïing uwei u briew, uba kyrteng u Brown, ha ka Surok bah Bleeker, ha ka dor 7 dolar shibnai; hynrei ngi la iehnoh ïa ka ynda ngi la ïasah hangta lai taïew, bad ngi la ïawan poi sha ka pharm kaba u kynrad u la thied. Ka kali-kit-mar jong ngi ka la wan poi bad wanshaw ïa ngi shata. Ka pharm ka long kaba sngewsuk kynjai, kaba don shispah saw akar ka dew-pháng-pháng, bad sanphew akar ka dewkhlaw bad ka brisoh ba-itynnat ba bad ka kpér, ka ïingshong kaba sngewsuk kynjai, ha kaba ngi ïashong ïasah, bad kawei ka semdieng ba-itynnat. Don ruh kawei ka ïing-kpér, kawei ka kali-kit-már bad ka sem-buh-kali pynsyntuid, lai tylli ki sem sniang, kawei ka ïingbuh thiar, ka sem kulai, ar tylli ki ïingbuhkba, ar tylli ki sem masi, kawei ka ïingthang-ñiut, bad ka kor-kynshait-um babha. Kaba ngi don baroh ka kynthup ïa ki lai tylli ki masi kynthei—hynrei u kynrad u ong ban pynïoh khatphra ne arphew tylli ha ka lyïur; ar tylli ki kulai, lai tylli ki niang-jawa ba la pynsngaid, hynñiew tylli ki niang-khún, sanphew tylli ki langbrot, uwei u masi-kyrtong, bad iwei i khún-masi. Nga sngewtynnat kaba ñiah ïa ka shihar ki jyngri la jong kylleng kylleng. Ka shihar ha kane ka ri ka long ar tylli ki kulai. Ka kali-kit-már jong ngi

kam khia wat shiteng na kaba long ka kali Bilat. Ia ki kulai la bsuh kumba bsuh ïa ki ha ka kali ba ring shijur ki kulai. Nga sngewtynnat shibún eh kaba ñiah kylleng kylleng ha kane ka rukom. Nga la don ha Clinton saw wat naduh ba nga la poi hangne, ka jingjngai kaba kumba lai mail na ka pharm jong ngi; bad sha Manchester, kumba lai mail. Nga la shongkulai halor ingdong kulai ar wat sha Manchester, bad sha Clinton shisien; hynrei nga la don ha Clinton laisien bad la ka kali-kit-már jong ngi.

"Nga da pyrkhat eh hi kein, mei pa baieit, shaphang la ka ïing ka sem da ka dohnud ba-khia búnsien eh; hynrei nga da pyrshang ban pyrkhih im la ki jingsngur mynsiem jong nga. Nga da kyrmen sngur mynsiem ba ngan dang ïakynduh biang ha kane ka pyrthei; hynrei lada kam long ka mon bakhuid u Kynrad, nga kyrmen ngin sa ïakynduh ha Bneng, ha kaba ym don jingïakhlad shuh. Nga sngewsih ban pyntip ïa phi ba ngam lah ban ïaháp jingmut bad ka jingkwah jong phi, namar ba ym don Skul Pynpaw ba hajan jong ngi, lymne kano kano ka jaka mane Methodist kham jan ban ïa ka Pdeng Vernon, kumba ar mail, lait sa tang shisien shibnai ba don ka jingïalap niam ha ka ïing bamarsyndah. Hynrei don ki ïingmane Baptist bad Presbyterian kham hajan; hynrei nga shait leit jingïaseng ha ka Pdeng Vernon.

"Ngi sngewsih eh ban ïohsngew ba phi ïoh ka lyïur basniew. Ngi don ki jingkylla kiba kynsan eh ha ka jingkylla ka suinbneng; hynnin ka sngi ngi la ïatrei kiba la ïaloit lyngboit haduh ka soptipoh, la ka long u Nái Kyllalyngkot; bad mynta ka sngi ngi ïaïoh ka jingháp ïor kaba jur. Ngi la dang ïañïah la ki masi-dab jong ngi, ngi da ïawad diengïap, ba u kynrad u la thied shihar ki masi-dab myn ha kawei ka sngi; nga dang leit hikai ban ñiah ïa ki. Ka long 'ho bad hi' hangne, ha ka jaka ban ong 'sho bad shu' kumba long ha ka ri Rim jong ngi. Iathuh ïa ka Mrs Bettie ba ngan nym lah klet ïa ka jinglehsbun jong ka ïa nga, ha kaba phah ïa u pu-sying bad dud. Nga kyrmen ba lymne ma ka ne u Mr Bettie, lymne ki khún kin jia kyrduh kano kano kaba bha ha ka pyrthei; bad ba ki lah baroh ban poi suk poi sain khatduh khatwai ha ka burom.

"Mei baieit, ngam lah ban ai ïa ka Mrs Brown ia ka jingai jingbatai bapura shaphang ka Amerika, hynrei ngan pyrshang ban ai ïa ka, bad ïa phi, ki kmie ki kpa baieit jong nga, khyndiat khynsoit ki jingïathuhbniah. Nyngkong nyngshab eh, don shibún bah ka kam ïa ki briew ïa ka ban leh; bad lada kin tang shu trei, ki lah ban im ka jingim basngew-suk kynjai. Ka baar pat, don kyrhai ka diengïap ïa ka tlang; ar tyngka dolar shikhúm na ka bynta ka diengïap kaba sawphut. Kane ka tyngka ka long thik marshiteng ïa ka tyngka

jong ngi. U kynrad u ong ba u sngewkwah ba katto katne na ka diengïap kaba don saphret saphrong kan don noh ha shakiar ïing jong phi. Don diengïap kaba don kylleng kylleng ka pharm kat ban biang ban pyndap dieng ïa ki spah ïing ; ki dyngkhong dieng bad ki dieng ki ïadon kylleng sawdong ki khlaw, ïa kiba kim salia ban thang ding, namar ba kim shim lait tang ki dieng bha ban thang. Kim ju pyrkhat ïa ka ban phut ne kynjut ïa ki dyngkhong dieng haba la khet dieng, hynrei kin shah ïa ki ba kin shu ïeng sah bad ba kin sa shu pyut hi kumto. Ka balai, ki jingbâm jingsa ki long kiba tat eh. U kpu u long shi shiling shi gallon, 6 pen da ka tyngka jong phi ; ka dohmasi, na ka 1½ penny sha ka 2 penny shiteng ser ; ka dohsniang 1½ penny shiteng ser. Ki bret noh ïa ki snier ki snap sniang ; bad phi lah ban thied ïa ki kjat bad shkor sniang da ka shang. Ki masi shohdoh ki long kiba tat eh. Phi lah ban ïoh kawei ka masi bha na ka bynta 12 tyngka da ka dolar ha ka por pyrem, bad naduh 12 dolar sha ka 15 dolar pat ha ka por thnem-dor ; kawei ka syiar bha lane ka 'iar-lud na ka 4 sha ka 6 penny (kumba shipiah paisa) ; ki radha bad piru, shi shiling da ka tyngka jong phi.

"Nga shem nga dei ban pynkut noh, nga da kyrpad ïa phi ban ai ïa ka jingieit jong nga sha u Mr bad ka Mrs Valyer bad kiba ha ïing

ha sem, bad ïa baroh ki lok ki jor kiba ïakylli. Ruh pdiang, ko mei ko pa baieit, ïa man la ka jingsngewkwah babha jong nga bad ïa ka jingieit sngur jong nga. Nga la khmihlynti ban ïoh tói ka shithi kaba kham jrong, bad katto katne ki lain na i pa baieit jong nga. Nga thrang ban ïohi ïa ki dak jong i biang sa shisien.

Nga long, mei pa baieit, u khún ba ïai sngewieit lynter jong phi hi,

"J. B. GOUGH."

Ka jingshim lyngkot na kawei pat ka shithi :—

"Nga la pynsngewmuja bad la ka jingsngewkoit sngewkhiah bad ka jingsngewim mynsiem shibún bah naduh ba nga la don hangne. Nga la nang bún bah kiei kiei. Nga lah ban lúr lyngkor, ban shoh-kba, ban thung ban tep bad tih mohkhiew, ban thung phan, ban shna um-soh, bad ban leh bún bah kiei kiei ba ngam ju la tip mynshuwa. Nga la don ha ka jingtrud khyndew bad ki masi-dab, mynba nga la ïohsngew ba la don katto katne ki shithi na ka bynta jong nga ; bad shen-shen hadien, ka Elisabet ka la wallam ïa ka song shithi sha nga ha lyngkha. Hynrei ngam man lah trei shuh baroh shisngi ba kmen. Nga ïasngewtynnat shikatdei eh bad ki Yangki. Ki long kiba kren phak-phak, laitluid, bad bahur-hur mynsiem. Ki pyndonkam búnsien eh ka ktien 'tharai.'

Kumta, lada ki mut ong 'Ngan leit sha jingïaseng,' kin ong noh, 'Nga tharai ngan leit sha jingïaseng.'

"Hynnin ka sngi nga la leit sha ka jingïaseng ba ha madan, ïa kaba la pynlong shisien shisnem da ki kynhún ïalang baïapher jong ki Methodist. La shait pynlong ha kano-re-kano na ki khlaw. Haba ngi la ïapoi ha ka jingïaseng kaba shapoh khlaw, ha kaba la pynlong ïa kane ka jingïaseng, ngi la ïohsngew ïa ka jingsawa baïakren haw-haw; hynrei kawei kaei kaei kaba nyngkong nyngshab kaba la shoh bad ring ïa ka jingmut jingpyrkhat jong ngi ka la long ka jingbún bah ki ïingjaiñ lane ki ïingdara, kum kito ba pyndonkam ha ki ïew ki hat. Kawei pat, ka la long ka jingsawa jong ka jingdwai na man ki dong. Kumba khatsan ngut ki ïadwai jam ha u Blei ha kajuh ka por, ha ki kynhún dwai baïapher, kiba kynthup kumba khatsaw khatsan ngut rangbah briew bad kynthei briew lang hajuh, bad kawei ka dienglyngkot ban pynïakhlad ïa ki shynrang na ki kynthei. Ynda ngi la ïadon hangta kumba shikynta shiteng, ka turoi ka la sawa na ka bynta ka jingïalap ha ka jaka madan. Ka jingdon ka la long ryntih hapdeng san bad hynñiew hajar briew.

"Hadien ka jingïalap, ïa ki jingïaseng dwai la pynlong kumba ar kynta ha ki ïingjaiñ. Ha ka por dang ïeng bha ka sngi, nga la leit khmih

ïa ka ïingdara ki India, ha kaba nga la ïohi ïa ki parabangeit saw-snieh-doh ba ki ïadwai bad ïakhot kyrpad ïa u Blei. Nga la ïohi ruh ïa ki ba ki kyllon khrup ha khyndew, bad ki dem dwai hangta kumba shikynta shikynta tam ei-ei, ki da i kum kiba khlem jingim.

"Sa shisien pat, hadien ka bám jamiet, ka turoi ka la sawa na ka bynta ka jingïalap ; bad biang ki la ïalum lang baroh ha khmat ka jaka ïengïalap ban sngap ïa ka jingïalap. Ka rukom jong ka jingïaseng ka long, ba haba ka turoi ka sawa mynstep ha ka por mihsngi ka dei ïa ki ban khie joit ; haba ka sawa ha ka jaka ïeng, ka dei ïa ka jingïadwai ïing ; haba ka sawa biang ha ka jaka-ïeng, ka dei ïa ka jingïalap. Ki shynrang bad ki kynthei ki shong khlad ha ka jingïaseng, ki rangbah ha kawei ka liang, bad ki kynthei ha kawei pat. Ka jingïaseng ka neh kumba san sngi, bad ha kaba wai jong kane ka jingïaseng la don sawphewsan ngut ba la kyrsiew.

"J. B. GOUGH."

LYNNONG IV

NGI la ïaleit sha ka phárm ba ha ka District Oneida, ha kaba nga la sah ar snem, ha kata ka por ym pat ju la phah ïa nga sha kano kano ka skul Sngi u Blei ne Pohïa. Nga la sngew khia mynsiem shibún ïa kane, jait ba nga la don ka jingthrang bajur ban nang lum jingtip. Ba sngewthait ïa ka jingim bam sngew myntói kum kata, bad ba ïohi ruh ba ym i-don lad don lynti ïa nga ïa ka ban shah hikai, ban pynïoh la ka kam ka duk, nga la die la ka shaku na ka bynta ban ïohsiew bai stamp ïa ka shithi sha i pa jong nga, ha kaba nga la pán bor na i ban leit noh sha New York bad ban hikai trei-kam trei-jam. Nga la shu phah tuh ïa kane ka shithi ; namar, haduh kane ka por, ïa ki shithi jong nga baroh kiba sha ïing la ju da pule da ki nongsumar jong nga shuwa ba yn phah ïa ki, bad ngam kwah ba kin ïalulia lusha ha kane ka kam. Ha ka por babiang nga la ïohpdiang ka jubab ïa ka shithi jong nga. I pa jong nga i la ong ba nga la biang ita mynta ïa ka ban bishar hi ïa lade. Nga lah ban leh kat kum ki jingkyntu jong ka jingbishar la jong hi.

Nga la sngewbha la keinnoh hi kein ba nga la lak ban bat kynti ïa la ka nusip la jong ha la ki jong ki kti, kum ban ong noh ; bad ha ka

12 tarik u Kyllalyngkot, 1831, nga la mih noh na ka Distrik Oneida ban leit sha ka sorbah thymmai New York. Lah ban mutdur da kaba jem eh, ba nga la iehnoh la ka kam ka jam da ka jingsngewbabe mynsiem kaba khyndiat eh ; naba, lada ki katto katne na kiba ha ïing ha sem jong nga ki la leh ïa nga da kaba pyrkhat bha lem bad ka jinglehsbun, pynban na kito na kiba nga la khmihlynti kumba dei ban long na ka bynta ka jingai jingsuk bad jingtngen, nga la ïoh ka jingleh kaba ïapher bak-ly-bak na kato na kaba la peit khmihlynti da i pa jong nga, ha kaba i la buh shaniah ïa nga ha ka jingsumar jong ki. Hangne nga kyrpad ban pynlong ka kynja jingkynthoh, kaba la ñiew ba ka long kaba donkam ha kaba la ong ba nga ïengpli ïa ka ïing ka sem kum uba pynsyrwa bad babuaid tanglang. Kaba kum kane ka jingrah ktien ym ju la pynlong mynno mynno da nga ha kano kano ka por, ne ka jaka ; lymne la ju don ka nongrim ïa kaba kum kata ka jingpynsawa ktien. Ia ka ïad-um bad umsoh apyl la pyndonkam da kiba ha ïing ha sem, hynrei ym jyndei. Ha ka jingkren said-da basngur mynsiem nga pynlong ïa kane ka jingïathuh-ktien. Ngan nym da la kdew sha kane ka bynta, ban nym dei ba u riewmushlia ha na ka sorbah New York u la pyntrei smat ïa lade hi shaphang ki kam ki jam jong nga, u kren pynsniew ïa ka jinglong shisha jong nga bad u kynnoh ha nga ïa ki

jingthmu ïa kiba ngam ju la buh jingmut mynno mynno.

Katba nga dang ïadon bad ka ïing ka sem ba nga la dang shu kdew, ka ribaibal niam ka la wan jia ha ki rud ki kiar jong ngi. Ia ka jingmut jingpyrkhat jong nga la shon jur, bad la pynrung long dkhot ïa nga, kum ka jingpyrshang, ha ka Balang Episcopal Methodist.

Ha ka jingleit poi jong nga ha New York nga la don tang shiteng dollar ha ka pla sopti jong nga ; bad baroh ki mar ki mata ba nga la ïohkynti ha ka pyrthei ki kynthup lut ha ka synduk rit ba da ka tin ïa kaba nga ïai rah. Nga la ïeng ha ka kjat jong ka Surok Cortlandt, hadien ba nga la ïehnoh ïa ka lieng. Da ki spah ki briew ki ïaïaid bún kam da ki kjat smat, khlem peit salia ïa nga ; bad nga la sngew tmang shisha shisha. Hynrei hapdeng kata baroh ka jingsngewtmang sngewkynjah jong nga, ki jingshoh jingmut niam ba nga la dang shu kdew—bad khamtam shuh shuh da kito kiba nga la ïoh kylliang na ki jingbthah jingbthing ba nga ïoh na i mei baieit jong nga—ki la pashat katto katne ki kjat sngi jong ka jingsngewtngen mynsiem, kiba shat thaba lyngba ka jingsngewdum mynsiem. Katba nga la dang ïeng, nga da puson shano ngan pyndem ïa ki jingjám kjat jong nga, uwei u briew u la wan háduh ha nga, bad u la kylli shano un

pynrah ïa ka synduk tin jong nga. Ynda hangta, da shisha, ka jingsngewshah iehnoh bajur ïa nga ka la wan lap ïa nga, bad ñiar eh ba ngan kŷnmaw mynno mynno ba ngan shem ka jingsngewkthang mynsiem ba kham palat ban ïa kaba ha kata ka kynti. Mutdur hi ïa nga, ko nongpule, u khynnah uba dang khatsaw snem ka rta, u nongwei, ha ka sorbah baphylla ; bad khlem mano mano ban btin lynti ïa nga, mano mano ban ai buit ai sylla, bad khlem kawei ruh ka mynsiem ban ieit, ne ba ngan ieit kylla. Hangta nga la don, lai hajar mail bak-ly-bak na la ïing la sem bad na la ki lok ki jor ; u "riewïaidwir ha ka jingatphyllung ka jingim," ba marwei lngang hapdeng ki hajar, bad da ka dohnud kaba pang mynsiem hir-hir ïa ka jingsngewlem ba leh sbun, hynrei ban nym lap ïano iano. Katba nga la nang puson durïap ha la ki kupar la jong, baroh shisyndon ka dkhot harum ka la wan rung ha ka jingmut jingpyrkhat jong nga, bad ka la ai jingpyntngen ïa nga : "To shaniah ha u Trai, bad leh ïa kaba bha : kumta ba men ïoh shong ha ka ri, bad da shisha yn sa bsa bám ïa me." (Salm xxxvii : 3).

Da kaba bah la ka synduk tin ha la ka tyrpeng, nga la rung ïa ka sorbah : bad ynda nga la iehnoh ban aiti la ka jingkit jingbah jong nga ha uwei u briew, nga la leit sha ka Brown Jug, ka ïingshong paidbah ba ha ka Surok bah Paila (Pearl Street) ; ha kata ka jaka nga la sah haduh ka step Lah Sngi u Blei ka babúd, ha kaba la ai jingthoh ïaroh ïa nga ban pán kam

na u Mr Dando ba la ñiewburom, uba la long te u ejen jong ka "Christian Advocate and Journal." Ha une u rangbah nga la ïathuh la ka jingshem la jong; ynda haba u la ïohsngew ïa kata, u la ïaleit bad nga sha ka Methodist Book Concern (kaba la don ha kata ka por ha ka Surok bah Crossby), ha kaba ynda la ïakren ïakhana katto katne, la ïapynbeit ba ngan leit hajir ha ka Sngi Balang ka babúd, kum u khynnah rah khubor, bad ban hikai ka kam suh-kot; na ka bynta ki jingtrei jong nga nga dei ban ïohpdiang ar dollar bad arphewsan 'cent' shitaïew, bad ban sa shet sa tiew hi ïa lade. U Mr. Dando u la ai shithi ïaroh ïa nga kum u nongbâmbnai sha ka Mrs M—. ba ha ka William Street, ha ka dor ar dollar shitaïew; bad la ka tat ha ka jingïakut-ktien, ki nongpule kin ïaháp jingmut bad nga kumne kumne ha kaba pyrkhat ba ka la bún than ban kren na ka liang ka jingai jaka shong jaka sah ïa nga. Da ka jingsngewlyngngoh ïa nga; nga la shem, ba haba ka por pynjahthait ka la poi, ba nga la dei ban thiah lang kawei ka jyngthiah bad uwei uba na Ireland, uba la thiah pang jur eh na ka khieshoh bad ka jingkhynñiuh-rih. Uta u lok bapli u la ïathuh ïa nga ïa la ka jingshem la jong bamynshuwa jong u; bad nga la lap ïa ka jingshisha jong ka jingong ba "ka jingduk ka pynithuh ithaw ïa ngi bad ki lok nongwei ba ïathiah lang." U la wan phet shnong sha Amerika, la kynrup da ka jingpang ïa kaba nga la ïathuh, bad mynta u la long

khlem paisa-tyngka ha ka met, hynrei man ka sngi u da don ha ka jingkhmihlynti ban ïoh-pdiang ei-ei na la ki lok ki jor jong u. U para-lok jong nga u la khynñiuh jur, bad um shym lah thiah lah dem baroh shimiet, haduh ba la pynwit pynjynjar sat ïa nga ; bad ha ka sngi ka babúd nga la ïathuh ïa ka trai-khyndew ba ngan nym lah kein ban ïathiah ha kajuh ka jyngthiah sa shisien pat bad une uba na Ireland. Kumta de, ha ka miet ka babúd ka la pynlong ïa nga kawei ka jaka thiah ba sngewjynjar, ha kajuh ka kamra, hapoh ki shan-khung. Ka la long kaba eh bha, bad ïa kaei ba la khot ka jyngthiah tyr-a tylli ; bad la búh pynjynjar sat katta katta, ba man ba nga knér la ka kti jong nga ban tán nep ïa kaba la shu ai khlem dap bha, ki shynriahti jong nga kin ïakynduh bad ki snúr thapbawa babit thit pneij-pneij—ka jait khñiang ïa kaba naduh dang khynnah khúnlung (bad haduh mynta hi) nga don kata ka jingsngewsaitmet bam lah batai hynrei kaba suh-thied jylliew bha. Ba la thait-ïan kumba nga la long, na ka jingduh thiah ha ka miet bamynshuwa, shen-shen nga la shoh samthiah noh ha ka jyngthiah, tói ka bam suk satia jong nga ; hynrei ha ka por ba la miet bha ngain, ki jingud ba sngewngiew ba la pynmih da u paralok baïathiah pang jong nga ki la pynkyndit thret ïa nga. Nga la kyndit thret bad lap, ha ka jingsngewlyngngoh ngain jong nga, ba uta u lok u la khie ïeng joit. Nga la hér mynsiem her ka bam don pyrthei shuh,

khamtam shuh shuh haba u la ai jingtip ïa nga ba u sheptieng un sa ïap noh. Nga la kyrpad ïa u ban shah ïa nga ban khot nongïarap ; hynrei u la khang ding-ding dang-dang ïa nga, bad nangta u la leit bad shong ha ka rud jyngthiah. Bad mynno mynno ngam pat ju la ïohsngew kiba kum kita ki jingkyang basngewkordit khop babthei na ki rymmiang shyntur jong uta u briew ba ha tmier ka jingïap, katba u la nang khot, da ka jingsngewshitrhem mynsiem basngewshyrkhei, ha u Khrist ban pyllait im ïa u, bad ha u Blei ban sngewsynei ïa u. U imat syier ban tip ïa ka kyǹta. Nga la ïathuh ïa u nga tharai ka la sa ban step, namar ba u syiar u la kynih. Hadien katto katne shuh shuh ki jingud bajam, kynsan kynsan u la kyllon kram-ram-ram halor jyngthiah. Nga la ïohsngew ka jingsawa ud bakhor-khor pdot bad ba kyriat bniat ; bad nangta jar kynjah. Nga la shu *sngewthuh* ba u briew u la ïap, la ngam lah ban ïohi ïa u ; bad nga la tip ba nga don marwei hi bad u Jingïap, kaba nyngkong tam ha ka jingim jong nga.

O, katno suki jai ba ki kám jaituh ki kjat kynta ha kata ka step haduh ban da shai pher ! Bad, haba ka jingshat jyngshai bangut-nget ka ïaksaid ban prong lynti lyngba ka jyngkhangiit barit ba ha tnúm ïing, bad suki-pa-suki ka da pynpaw ïa ki kynroh bad ki jyngbuh jyngsat na kaba kah dum, hangta la thiah u baïap da

lyndang, ka shyntur jong u kaba ang-sah shahub bad ki khmat marbl kiba la peit mat-lieh, hynrei kiba peit-seh paklew tang kumba peit ki khmat mynïap. Da ka jingpyrshang dohïap, nga la khie joit na la ka jyngthiah, la lum la lang la ki jaiñ ki nep ha ka jyngsong, nga la riam ïa lade shabar ka jyngkhang jong ka kamra, bad la kyrsiew ïa ka kynthei jong ka ïing. Ka la pdiang ïa ka jingai jingtip jong nga da ka jingileh kynjai mynsiem i kumba u Jingïap u la wanjngoh kai ha ka ïing jong ka ha ka rukom kaba kumba ju leh bad ba la khmihlynti artat, bad ka la shu kren kynthoh, "Ñiuma, mynsiem baieit ! u la long uba ïaishah eh, bad u la leit sha ka burom." Hadien ka jingïap jong uta u briew bapli, ki jingpoi paisa kumba la khmihlynti ki la wan ; hynrei, ani wow sangsot ! ka la dier than eh.

Kane ka la long ka jingshem banyngkong eh jong nga ha ka ïingbám-bnai batat-dor ha New York : hynrei ym kaba khatduh eh, la kumno kumno. Na ka bynta ka jingduna ka jingpynsuk, na ka bynta ka jingkyrduh ïa baroh kaba pynsngewmuja ïa ka jingim, ka ïing bám-bnai batat-dor ha New York ka ïeng ha khmat eh. Hynrei, lehse, kajuh ka jingkren kynthoh kan ïadei de ïa ka jait ïing baïasriem dor kumjuh la hangno hangno.

Shen-shen hadien nga la leit sha la ka jingtrei, bad ka kam ka jam jong nga ka la long ban thep synduk ïa ki songkot ban phah sha Cincinnati. Katba nga la dang trei, nga la háp sha ka jait jingpyrkhat kaba ïadei shaphang ka jinglong tmang la jong ; bad, katba nga la dang pyrkhat puson, ki ummat khluit ki la háp ha ki jyngjaw haheh halor ka kotsada ba nga la dang pyndonkam. Sha ki jingjylliew jong ka jingsngewsih kthang jong nga kawei ka dohnud basbun ka la peit thuh ; naba, katba nga la dang jaw ummat brep-brep-brep, kawei ka theidonburom samla ka la wan sha nga, bad ka la kylli ïa nga la jia aïu. Ka sur kren basbun bad ka jingpeit sngewlem jong ka ka la ring ïa ka jingsngewshaniah jong nga, bad nga la ïathuh ïa ka ïa kiei kiei ba dei shaphang ka jingim khyndiat bamynshuwa jong nga. Haba nga la pyndep la ka jingïathuh, ka la ong, "Khynnah rit bapli bashah jynjar ! phin ïaleit sha ïing bad nga mynta ka miet." Nga la leh kumta de ; bad haba nga la poi ha ïing jong ka, nga la ïohi ïa ka kmie jong ka, kaba la bún kam ha kaba sdieh kpu halor ka miej stob. Kata ka khynnah samla ka la ïalam la ka kmie jong ka sharud, sha ka kamra ba kham shapoh, bad kumne kumne ka kmie ka la wan mih shabar, bad ka la ong ha nga, "Khynnah bapli ! Ngan long ka kmie ïa phi." Kine ki ktien ki la háp kum ki umjer pyngngad mynsiem ha ka dohnud lung mynsiem jong nga ; bad ka kmie bad ka hynmen kynthei,

da shisha, ka Mem Egbert babha mynsiem bad ka khún kynthei jong ka ki la pynpaw ha nga. Shen-shen hadien kane, nga la pynïasoh ïa lade bad ka Balang ha Allen Street; bad, hadien kaba sah bad ki Egbert katto katne bnai, nga la kynriah bad la ïabám-bnai bad u nongïalam ha ka klas jong nga, u Mr. Anson Willis, bad hadien pat, bad kawei ka Mem Ketchum. Katto katne ki rangbah kiba don jingïasnoh bad ka Balang Methodist ki la pynlong ka jingpynbeit na ka bynta ka jingpynshongskul ïa nga. Nga ai ka jingshim lyngkot na ka shithi ba nga la thoh sha ïing ha kane ka kynti, ba la buh tarik Rymphang 18, 1832 :—

"Ki briew jong u Blei ki la ithuh ïa nga. U pastor jong ka Balang ba ha ka Allen Street u la phah khot ïa nga, bad u la ïathuh ïa nga, namar ba ki pastor bad ki rangbah balang ki la ïohsngew ïa nga ba nga kren ha ka jingkhawai jingieit, ki la pyrkhat ba u Trai u la kyrkhu ïa nga da ki jingïohbor na ka bynta kano re kano ka jingthmu, namar ki la don ha ka jingpyrkhat ban ai ka jingpynshongskul ïa nga kaba bha bad balaitluid war. U la pán ban ïohi ïa ka jingthohdak jong nga, bad u la ong ïa nga ba nga la thoh bha eh. Shen-shen hadien, ha 'ka jingïaseng ki rangbah balang,' la tyrwa ban phah ïa nga shisnem sha Wilbraham, ba ha Massachusetts, bad nangta lai snem sha ka Skulbah Middleton, ba ha Conecticut, ban pynshongskul, lada u Trai un

khot ïa nga, ban long pastor. Lada em, kin pynbiang ïa nga da ka kam ka babit babiang. Baroh ki lok jong nga ki pyrkhat ïa kata ba ka long ka jingtyrwa bakhraw, bad kan long ka jingmih babha bakhraw shibún bah ïa nga, bad kan pynkhreh ïa nga ïa ka jingim kaba wanrah jingmyntoi ha ka pyrthei. Kumta phi ïohi ba u Trai um shym la wallam jngai ïa nga katne katne khlem kano kano ka jingthmu. Nga tharai phin nym don kano kano ka jingujor, kumba nga ngeit ka dei ka kti ka jong u Trai. Thoh sha nga, bad kumta ter ter.

"J. B. GOUGH."

Nga la ïohpdiang ka jubab ïa kane, kaba buh tarik Iaïong, 1832, ha kaba, hadien kaba pynpaw la ka jingsngewnguh sha kito kiba la pyni ïa ka jinglehsbun ïa nga, i mei baieit jong nga i thoh :—

Ko khún baieit jong nga,—Phim don eiei hynrei phi la shu pdiang kum ka jingaiei na u Badonbor Baroh. Man la ka sap talent ba phi ïoh kynti ka long ka jong U, ba la ai ïa phi ba yn pynleitkam ïa ka burom jong U, bad ïa ka jingbha babamjukut jong phi hi, bad shaphang kata Un pán jingkhein ha kata ka sngi, haba ki khún u Adam kin sa ïeng ha khmat jong U. O ban da poi long ba la pynkhreh ban ai ïa ka da ka jingkmen, bad ban ïohsngew ïa ka jingkhot pdiang sngewbha,

'Kaba bha, me u shakri babha bad uba lah ban shaniah !'— bad ka dohnud ka kmie jong phi kam kwah tam palat shuh. Máb, khún baieit jong nga, ïa kine ki jingai mahám. Ngam pat la ju ïohi dak ei-ei ha ka rukom jingleh jong phi, lane ïohi kano kano ha ki shithi jong phi, kaba la ai daw ïa nga ban sheptieng na ka bynta jong phi ; hynrei nga tip phi don u nongshún-bah ba phi dei ban ïaleh pyrshah, uba, lada um lah ban pynjot ïa phi, un pynjynjar bad pyrshang ban khanglad ïa ka jingsuk bad jingdonkam jong phi ; bad phin shem ba phin donkam ha man la ka jingjám kjat jong ka jingïaid pilgrim Khristan jong phi, ban ong, 'Trai, to bat ïa nga, te ngan lait im.' Bad lada phi shaniah ha U, da ïai sharai da ka jingdwai, phin ïaï shem, 'Kumba long ka sngi jong phi, kumta kan long ka bor jong phi ;' naba 'ka ktien jong u Trai ka la kren ïa kata.'

"JANE GOUGH."

I pa jong nga ruh i la thoh sha nga, da kaba sngewieit eh hi kein, bad ka jingai jingsneng babha ha ki jingkyrmen ban nang kiew ba la buh ha khmat jong nga, bad i la da ai la ka jingmynjur jong i ; hynrei shuwa ban poi kine ki shithi, ki jingpynjia—lane kham beit shuh, ka jingïapynlong ki jingpynjia—ki la ïalam ïa nga sha ka jingai jingpyrkhat ba yn pynduh ; sha ka jingkynriah noh jong

nga na ka balang, bad, shen-shen hadien kata, sha kaba iehnoh ïa la ka Kam Trei Kot ha ka Surok Sohlyngdkhur, bad da kaba lap kam da kawei pat, kumta ba ka jingkyrmen jong nga ïa ka ban ïoh shongskul hi ka la shu wai ha madan, bad naduh kata ka por, nga la iehnoh dak ïa baroh ka jingkhmihlynti, ïa ka ban dang ïoh shuh ïa ka. Nga la ïoh jingtrei bad u N. J. White (Nga tharai ha ka tduh jong ki Surok William bad Paila), ba, kumba ka jingkyrmen kiew jong nga ki la nang san nang roi, nga la phah ïa i pa i mei, bad ïa i hep de ban wan ïashong ïasah noh bad nga ha kane ka ri ; la nga dei ban ong, ba ynda la shah ha ka jingpynshoi, nga la kylla long bathurmur bad bapathar jinglong shaphang kine kiei kiei bakynja niam. Ha kawei ka janmiet Sngi Saitjaiñ, ha u Nailur, 1833, ïa kane ka jingthoh lyngkot la wallam sha nga :—

"SNGI PALEI.

"Ko Khún shynrang baieit jong nga,—I hep jong phi bad ma nga ngi ïadon ha ka jhad kyrteng ka *President*. Alle halor jhad ka tang shu poi ha ka jaka pynsangeh jhad. Ngi ïashait ïakhiah bha. Ka kmie baieit jong phi.

"JANE GOUGH."

Kumne kumne nga la ieh la ka kam jong nga, nga da thmu ban leit sha ki, bad nga la don ha ka lynti jong nga arsut ka Surok bah

Foulton, ha kaba ka sla-jat juti jong nga ka la lait, bad nga la jám noh ka kjat (sha ka jaka syrdep juti jong u Burlock bad Wilbur (sha kaba nga la bthah ïa ki kha ki man jong nga ban sa phah khot ynda poi ma ki), ban ïoh kawei ka shaku ban ot noh ïa ka, ha kaba nga la ïoh jingtip ba i mei jong nga i la leit peit ha ka jaka jingkynshew khyndiat por shuwa jong nga, bad ki la ïamih ban leit sha ka Surok bah William. Nga la phai ban leit sha kata ka surok ïaid paidbah, bad la ïohi kawei ka kynthei rit-met, ba ka da ïaid stet, ïa kaba nga la ithuh kum kawei ïa kaba nga la dang leit wad. Ka la khmih, man ka teng, ha ka kotsada rit, ïa kaba ka la bat ha la ka kti, bad ka la ïakhmih ïakhmih búnsien búnwat na ita ha ki khmat ïing, kum ban pynthikna ban lap ïa ka nombar ïing bakyrpang aïu-re-aïu. La shikatdei eh nga la kwah ban kren ïa ka, nga la pyrkhat ba ngan shu pyrshang khmih thuh la kan dang ithuh ïa nga ne ém ; kumta nga la leit na shadien jong ka, nga la ïaid lait sha khmat katto katne jám, nangta nga la phai kylla ban pynïakynduh khuk bad ka ; hynrei kam shym ithuh nga dei uei. Nangta biang nga la leit na shadien jong ka, bad la pyrta, "Mei !" Ha kata ka jingsawa ktien ba ka tip thikna bha, ka la phai wang bad ha ka shikhlip ka khmat ka la piam ïa nga ha la ki ksangti jong ka, bad la kdup ïa nga ha ka rukom ka kmie hi—khlem salia ïa kiba ïapeit shain ba ïaid nangta, kiba tang khyndiat eh

ki ju mlien kaba leit ïohi ïa ki jingpynpaw jingieit madan ba kum kata ban pynsngew-tynnat ïa ki. Nga la wanphai bad la i mei jong nga sha ka lieng kynda khnang ban pynïoh ïa ki jingkit jingbah jong i; bad, ynda hangta, la pynkyndit ïa nga da kawei ka khynnah samla baheh kaba rynsied ha ki ksangti jong nga, kaba la kylla katta katta naduh ka por ba nga la leit ïohi khatduh ïa ka, ba nga la don ha ka jingeh katto katne ha ka ban ithuh ka dei ma ka para la jong. I pa jong nga im shym la wan synrán bad i mei ne i hep, naba i la sngewsalia ban leit duh la ka penshon ba la kamai shitom jong i, bad i la don ha ki jingkyrmen ban pynlong ka jingïapynbeit pli bad ka sorkar, bad ban ïoh-pdiang katno re katno tyngka, ha ka jaka ba yn shu siew man ka snem.

Ha kata ka por ngi la ïadon ha ka jinglong ban ïohpdiang lai dollar tyngka shitaïew, da kaba nga kyrshán ïa lade; bad ryngkat bad ki mar ki mata, ki tiar ki tar khyndiat khynsoit ba i mei i la wallam, ngi la ïaïaid sha kaba ïashong ïing hi. O, katno ba nga sngewbha mynsiem ha kata ka janmiet, haba i mei kaba nyngkong eh ba i pynkhreh sha na ka ïingshong la jong. Ki lai tylli ki khuri bad peris jong ngi ki la pynlong ka jingïohi kaba da i-khain-briew shisha shisha, bad, ha ka jingmutdur, ngi la long kiba riewspah ha ki jingïadih ïabám,

la ka jingbám jong ngi ka long kaba im-kyndiap antad.

Kumta ngi la ïa im suk im sain lang ryngkat, khlem kano kano ka jingjia phylla ban jia tad haduh u Naiwieng u ban wan ; ha kaba, na ka jingkyrduh kam, bad ka jingïabám shitom lang jong ka por, nga la shah beh kam na la ka jaka trei. Kane ka la long ka jingtangon ka bajur ïa ngi baroh, bad ka jingtangon jur ka la nang jur shuh shuh da kaba i hep jong nga, iba la long i nongshna tupia-tráw, i ruh i duh la ka kam. Ka baiwai-ïing jong ngi ka la long shidollar la shisuka shi taïew ; hynrei, ba ngi shem ba ka long ka bam banse eh ban nang pynrit la ki jingpynlut pynsep jong ngi, ngi la ïaiehnoh noh ar tylli na ki kamra jong ngi, bad la ïapynlong tang kawei ban pynbiang ïa ka jingdonkam jong ngi ; ngi da ïapynbynta kamra ha ka por miet, da kaba wah ki pyrda mata madei. la ka baiwai ïing jong ngi la pynduna sha ka shiteng dollar shitaïew, bad baroh ki mar ki mata ki tiar ki tar ki don lut hapoh kata ka kamra rit, ïa kaba ngi la ïaineh kaba pyndokam ïa ka tad haduh ka jingïap jong i mei hi.

Kiei kiei ki la nang sniew nang sniew. Ka tlang, ha ki jingshyrkhei jong ka baroh, ka la dang wan halor jong ngi, kiba la dang pynkhreh sohsat na ka bynta jong ka. Ban pynlang sha ki jingpynjynjar jong ngi, ka

diengïap, hamar kata ka somoi, ka la long kaba la kiew dor rem eh ; bad, nalor ka jingkyrduh, ngi la ïashah shitom jur shyrkhei eh sa na ka jingkhriat. Nga la ïoh jingtrei tang patung pateng ha ka rukom bam thikna, bad tang khyndiat por; kum u khynnah rah khubor ha ka dukán die-kot ba ha ka surok bah Nassau, bad ha ka jaka suh-kot ; hynrei, wat bad kane ka jingïoh jingïarap, ngi la ïashitom eh bad shah ksam pynpang mynsiem eh. Kumta kata baroh ka tlang batmang ka la long ka jingshah jynjar ba lynter. Ia ka jingsngewsih jong ngi la nang pynjur shuh shuh da ka jingïohpang i mei bapli, bad ki jaiñphong sopti jong ngi ki la nang duna nang duna ban pynsngewsuhsat. Nga kynmaw ba i mei shisien i kwah dih syrwa dohblang aïu re. Ba ngam sngew lah shah ba in kyrduh ei-ei ïa kano kano ba i kwah, nga la shim la ka soptilor babha tam jong nga, bad, ynda la buh bynda ïa ka, nga la pynïoh ïa i katto katne ka dohblang, bad kumta nga la pynbiang ïa ki jingdonkam jong i, katba nga lah synei. Bún búnsien, haba ngi kyrduh dieng-ïap, bad bam don paisa tyngka ban pynïoh ïa ka, nga la leit ïaid shi mail ar mail shapoh nongkyndong, bad la wan paring sha ïing katto katne lyngkhot dieng katba nga lah ei ban shem kiba dem thiah kylleng kylleng harud surok. Ia ka jingbám ruh teng-teng kyrduh ; bad shisien, ba nga ïohi ïa i mei ba i jaw ummat, nga la pynthikna ba ym sah kpu ei-ei

shuh ha ïing. Ngam lah shah ban ïohi ïa kaba kum kata ka jynjar, bad nga la ïaid shang makia arsut ka surok bah, nga da ïám kyrhuh suk-shi-suk katba nga la nang ïaid. Uwei u nongwei u la wan kren bhoh ïa nga, bad u la kylli ïa nga kaei ka daw.

"Nga thngan," nga la ong ; "bad kumjuh ruh i mei jong nga." "Ñiuma," la ong uta u nongwei, "ngam lah ban lehsbun shibún, hynrei ngan ïarap ïa phi khyndiat." Haba nga leit rah sha ïing ïa u kpu ba lai naya paisa ba u la ai ïa nga, i mei jong nga i la buh ïa ka Baibl halor ka miej kseh rim ba la khih, bad, ynda i la plie ïa ka, i la pule shibynta na ka Jingthoh Bakhuid, nangta ngi la ïadem khoh-siew khrup, ngi da ai ainguh ïa u Blei na ka bynta ka jingbha jong U, bad ngi da pán ïa ka jingkyrkhu jong U ha kaei ïa kaba ngin dang ïashim bynta. Ha baroh kine ki jingshah-shitom bad jingshah jynjar i mei nga i i la shah da ka jingaiti Khristan ; bad mynno mynno ruh im ju la kren diaw baroh shilynter jong kata baroh ka aïom basngewtmang mynsiem. Ka la long shisha ka tlang ba khriat tasam. Búnsien nga la ju leit shang shapoh ki surok bah bad ba nga da pán kam.

"Phin sngewbha shah ïa nga ba ngan ot kurat ïa ka dieng jong phi ?"

"Hangno ka kulai-rat bad ka kurat jong phi ?"

"Ngam don."

"Phim lah ban ot kurat khlem ka kurat."

"Phin sngew bha shah ïa nga ban pynkit ïa u dewïong jong phi shapoh ïing-khrum ?"

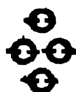
"U hangno u mohkhiew jong phi bad ka khoh ?"

"Ngam don."

Bad kumta nga la shu duh bün ki kam tang namar ba ym don ki tiar ki tar, khoh star. Kito ki bam pat shym la ïohmad ïa ka jingshem jynjar mynno mynno ba kum kine, kim lah ban sngewthuh ïa ka jingkthang mynsiem jong ka jingim jong ngi baroh shilynter jong kata ka por basngewshyrkhei.

Katba ka pyrem ka la nang wan, ma ngi bad i hep kynthei jong nga ngi la ïaïoh kam biang, bad ka jinglong briew jong ngi ka la kham bha shipor. Mynta nga la lah ban ïoh san dollar shiteng shitaïew, bad ka la pynlah ïa nga ïa ka ban ïoh biang la ka soptilor jong nga. Ka sngi kaba suk ka la long kata mynba, ynda nga la phong ïa ka, nga la ïaleit bad i hep kynthei jong nga sha ka jaka leit ïingmane. Ngan ïathuh tam hangne, ba hamar kata baroh ka por tlang ba shah

shitom ngim shym la ïoh pdiang kano kano ka jingai jingïarap leh isnei na kano kano ka dong. Shisien, bad tang shiwat, i mei jong nga i la kren shaphang katto katne ka dieng-ïap ïa kaba la ai sha ki baduk ba na ka Hol-Shnong ; hynrei nga la kyntait ban shah ïa i ban aplai jingïarap ei-ei nangta, nga da tip bha ba in shah kylli ki jingkylli ba pynsuhsat mynsiem na ki rangbah shnong ba eh-dohnud, kiba la shim kabu ha ka kam ka jam jong ki ban kren ibein briew ïa ki khún sniew-kupar jong ka jingkyrduh khait. Ka long kaba sngewsynei ba ki kam sbun mynsiem ym shym la lah barobor ban leh ha ka mynsiem sbun mynsiem ; hynrei búnsien eh, kaba kum kata kam long satia ka kam trei ha kane ka pyrthei khriat mynsiem. Kaba sngewbha eh ka la long ba haduh kane ka sngi la khanglad ïa i na ka kam shah pynsuhsat mynsiem da ka jinglehheh mynsiem, ïa kaba ngam lah ban shah ban pyrkhat ba in shah háp shop kumta.

LYNNONG V

BAD mynta wan lap kawei na ki jingjia basngewshyrkhei tam jong ka histori jong nga—ka jingjia kaba lajan pynnguh ngon ïa nga haduh ka dewmet.

Ka lyïur jong ka snem 1834 ka la long kaba khluit tyngeh, bad saba ka kamra jong ngi ka la long beit beit hapoh ka tnúm ïing, kaba la don tang kawei ka jyngkhangiit rit ne khalki hapoh kata, ka jingshit ka la long lajan bam lah shah shuh, bad i mei jong nga i la shah shitom shikatdei eh na kane ka daw. Ha ka 8 tarik u Naitung, ka sngi kaba kham khluit phér ban ïa kano kano; i la kylla ud na ka jingsngewtlot rynïeng, hynrei jait ba i la ju shah shitom mynshuwa ruh na ka jingsngewtlot, ngam da sngewma katta katta na ka jingmynsaw, bad da kaba ong ba ngan leit sum noh, nga la kyrpad ïa i ban pynkhreh ja bad dud katto katne ïa nga, kumba hapdeng hynñiew ne phra baje, ynda nga la wanphai. Ha kata ka sngi ki jingsngew mynsiem jong nga ki la long sngewbha mynsiem khyllah kumno re; nga la ïarkhie bad ïarwai bad la ki paralok samla jong nga, kumba ym don uwei ruh u lyoh ban kah dum ha baroh ka sahit bneng jong nga, ha kaba uwei u la dang

lum lyoh ha kata ka por ïa kaba yn sa pynbthei da ka jingriewpyrthat bapynïapler jak halor ka khlieh jong nga.

Kumba phra baje nga la wanphai sha ïing, bad nga la dang kiew artet ïa ki mawkyrdon ka ïing, nga da siaw ïaïaid, ha kaba i hep kynthei jong nga i la ïakynduh khuk bad nga ha tyngkong ïing, bad da kaba kynrup ïa nga na ka kti, i la kren pyntip, "John, i mei im don shuh !" Aïu ba nga la leh, aïu ba nga la ong, ngam lah kynmaw shuh mynta ; hynrei ki la ïathuh ïa nga hadien hadien, ba nga la kem kynrup ïa ka ksangti i hep jong nga, nga la rkhie patoh kumba lamwir ha ka khmat jong i, bad nangta ïa katto katne minit nga la shu kyllon khrop ha kata ka jingpyntip basngewshyrkhei. Ki tang shu shah ïa nga, nga la leit jngoh ïa la ka kamra rit jong ngi—mynta ka kamra-ïap—bad hangta halor madan la dem thiah baroh kaba sah na i mei jong nga ïa iba nga la ieit lung mynsiem katta katta, bad iba la long ka lok ka jor haba baroh kiwei pat ki la iehnoh ïa nga. Hangta i la dem thiah, ïa ka khmat jong i la teh skhak da ka rumar :—

"Da kti nongwei ïa khmat tymmen ba peit ;
Da kti nongwei ïa kti ïa kjat pynbeit."

O, katno da kaba shai kdar ki la wan sha ka jingmut jingpyrkhat jong nga, katba nga

la nang shim ïa ka kti badait-thah jong i ha la ka jong ka kti, bad nga la peit shain shit-mynsiem ha ka khmat bajaijai jong i, ïa baroh ka jingieit bajemnud bad baïaishah jong i, ha ka mynsiem bam ju ud khñium ka jong i, ha ka jingdem aiti lut ha i pa jong ngi bad ha la ki khûn rit la jong! Baroh kata ka la dep mynta; shano pat yn ïoh? bad pynban, katba baroh shimiet ïashai nga shong ha krung jong i, u nongap bamarwei harud ka myñïap, nga la sngew ba dei ban shu pynkie lut kum-ei re sha ka jingpynïaid pynïeng jong ka jingstad bananeng, bad nga lajan sngewnguh ba ïa i "la shim ban weng noh na ka jingsniew ka ban sa wan" ka jingsngewkhuslai bad jingshah-shitom ka la long ka bhah jong i baroh shilynter jingim; mynta i la lait war na kita baroh ar; bad, da kaba ieit ïa i kumba nga la ieit, nga la shem ka jingtngen mynsiem ha kaba pyrkhat ba "im shyrñ la jah, hynrei i la shu nang leit sha shuwa."

Nga la ïathuh ba nga la shong baroh shimiet nga da ap ïa i mei dait-thah ba la ïap jong nga. Kaba kum kata ka la long shisha ka jingshisha. Nga la ksoh-bat ïa ka kti ïap jong i ha la ka jong tad haduh ba ka lajan syaid biang, bad ym don ba lah ïathuh lait noh na nga bad u Blei haduh katno ka miet jong ka jingpang dohnud ka la long. Ki briew jong ka ïing ki la ïashongkai pynbyrngia ïa i hep kynthei jong nga harum. Haba ka step ka

la phngoid ha ka kamra thiah bakynjah briew jong nga, nga la buh jem jai ïa ka kti ba shah bat ha nga harud ka krung i mei jong nga, bad nga la ïaid shang makia sha ki surok kiba dang dum ngut-ngut ha kata ka por. Nga la phai la ka khmat jong nga sha ka jaka pynhiar jhad, bad nga la poi hangta, nga la shong khop harud ka jaka hiar jhad, nga da peit seh da ki jingpyrkhat sngewjew mynsiem halor ki um ba shat phyrnai. Baroh kaba la ïaid lait ka la i ha nga la kum ka jingphohsniew basngewtieng, bad da ka jingeh ba nga lah, patung pateng, ban pynngeit ïa lade hi ba ka jingïap i mei jong nga ka la long ka jingshisha basngewtieng. Shikynta ar kynta ki la ïaid lait ha kane ka jingpyrkhat pyrdain baphohsniew ruma shiteng lamwir bieij, bad nangta nga la ïaid suki jai pyrshah la ka mon sha ka ïing shem jynjar ba sangsot jong nga. Ngam shym la bám ei-ei naduh ka janmiet bamynshuwa ; hynrei ka jingthngan imat, kum kiwei kiwei ki jingsngew, ki la kylla ïap sap. Ha ki jingpoi jong nga ha ki ïingthiahbasa jong ngi, nga la lap ba ka jingkylli tohkit u rangbah sorkar la pynlong ha ka met-ïap i meï jong nga, bad ba ïa ka jingthoh lyngkot la iehnoh da u rangbah sorkar, kaba ong ba dei ban tep noh por shiteng sngi jong ka sngi ka babúd. Aïu te ka dei ïa nga ban leh ? Ngam shym la don tyngka-paisa ei-ei, ym don lok don jor, bad kaei kaba la long lehse kham sniew ban ïa baroh, ym don mano mano ban

ïasngewlem sngewsynei bad nga ne bad i hep kynthei jong nga, lait sa tang ki briew kiba baroh sawdong jong ngi, kiba la ïaleh ban pynmih jingang-ktien teng-teng, "Ki bapli synei !"

Sa shisien pat nga la shu ïaid ruma rutit ïa ki surok bah, khlem kano kano ka jingthmu bathikna ha khmat jong nga. Nga la don ka jingpyrkhat ba nger-nger ba i mei jong nga i la ïap, bad ba dei ban tep, bad tang khyndiat ka jingsngew sha lyndet kata. Teng-teng nga kylla klet wat ïa kane ka jingshisha basngewsih. Ba la thait-lwait bad ba la noh mynsiem, khatduh khatwai nga la wad sa shisien pat ïa ki jaka shong ïingbasa jong ngi, ha kaba i hep kynthei jong nga i la dang ap syier mynsiem na ka bynta jong nga. Nga la ïoh jingtip na i ba hamar ka jingjah jong nga na ïing katto katne ki briew ki la wallam kawei ka synduk dieng-kseh sha ïing, ha kaba ki la ïabuh ïa ka met i mei jong nga, bad la ïarong noh ïa ka ha ka kali ïa ka ban leit tep. Ki la dang shu leit, i la ong. Nga la ïathuh ïa i hep ba ngi dei ban ïaleit bad ban khmih ba tep ïa i mei jong ngi; bad ngi la ïaphet kyrkieh hadien ka kali met-ïap, ïa kaba ngi la ïalap shen-shen.

Ym shym la don "jinglehnâm bad jingleh-niam lehrukom" ei-ei sawdong ïa kata ka jingleit-ontep bapoh kyrdan briew ; hynrei

ym pat ju la leit met-briew sha ka jyngtep ïa kaba la kham ieit palat shisha, bad ba la kham ïám-briew sngur mynsiem palat ban ïa i nongleit lynti bajarjar sha "Ka Lyngkha u Nongthaw Khiew," ka jaka jong ka jyngtep jong i. Tang ar ngut ki dohnud ba la shah tar bad bajngem snám kiba la ïám ud na ka bynta jong i. Hynrei katba ka kynhun leit-ontep lajan bam ïohi shuh ka la ïaid lait lyngba ki surok bah, ki jingjawummat jong ka jingsngewsih khuslai ba kham khuid mynsiem la pynjaw ban ïa kaba ju háp búnsien ha kaba—

"Khún sarong pyrthei aïu-re
Sha la dewmet ki jia leit phai."

Shen-shen ngi la ïapoi ha ka jaka-tep. Ha kajuh ka kali bad i mei jong ngi la don kawei pat ka met-briew kaba ka mynsiem ka la kup ïa ka jingbamïap. Ka synduk tep-briew jong i khynnah rit ka la don ha syndah jong i iba la long ka nongïaid pilgrim basngewsih da ki bún bún snem, bad ki baroh ar ngut mynta ki la dang ïadon markhap markhap ha ka "ïing khim." Haba ïa ka synduk ïap-briew jong i khúnlung la weng noh na ka kali, i hep jong nga i la bthei ïám phur, bad u khashwán, u riewtohmet-khmat, da ka rukom lehsbun kaba la ktah ïa ngi, u la kren kynthoh ha i, "I bapli synei ! ka kham bha ïa i haei ba i don." Nga weng na u ïa ka jingshah-thok jong u ha ka jingleit pyrkhat ba don ka jingïa-

dei-kur dei-jait ne dei ïing dei sem ba ïajan bad ine i khúnlung bad nga la pyntip ïa u ba ym dei ïa i khúnlung hynrei ïa i mei jong ngi, ïa iba ngi la ïám-briew. Ia ka synduk i mei nangta la shim noh bad la thep ha kawei ka kharái, bad khyndiat khynsoit ka khyndew la shu bér japhrut-japhret hangta.

Kumta la tep ïa i, khlem ka jaiñ-tap, ki juti jong i ha ki kjat jong i. Kawei na ki jingthaw u Blei—ka tnga baieit, ka kmie ba aiti lut, ka lok ka jor ba lah ban shaniah, bad ka Khristan baduk ! tang katta. Kumta ba ym shym la don ka jingpule jingdwai ïap-briew ei-ei ; ha kata ka thliew kharái la bret khlem ka jingdwai. Bad kane ka la long ka bakut, hadien ka jingim ba slem jong ka jingshakri hok na ka bynta kiwei pat—ka jingim jong ka jingïaksaid baïaishah, ha kaba ïa ka thma ka jingim la ïaleh da kaba donburom, da ka jingieit sngur mynsiem, da ka jingkmen. Kane ka la long ka bakut. Ém, ém, ainguh ïa u Blei ! ym ka bakut. Ka met ba la lwait jong i ka thiah jahthait ha ka jingkyrmen, bad Uta uba la ïám ha ka jyngtep jong u Lasaros U ap ïa ka dewmet ba dang ïohthiah jong ka shakri jong U. Hooid, ïa ka jingim bad ka jingbamïap la wallam sha ka jingshai lyngba ka gospel. I mei bapli jong nga i ïohthiah jaijai la kumba tep hi ha ka synduk maw marbl ba la ot-shrong itynnat ; bad, ainguh ïa u Blei, in mih pat kaba donburom hi haba Uta uba la kylla long

"U Sohnyngkong na kita kiba la ïohthiah," Un khot la ka synrân balongrit jong U ban wan bad ïadon lem "junom junom bad u Trai."

Na kata ka Golgotha bakhraw ngi la ïawan noh lang, bad, khlem leh suidñiew da u paidbah ïaid búnkam, ngi la ïaïaid sngewsih sha la ka kamra ba la kynjah jong ngi mynta, ha kaba ngi la ïashong khop bad peit seh sawdong sawdong ka kamra ba la pynkynjah. Iwei hadien iwei na kiei kiei ba la rim ba ju ïamlien ki la ring ïa ka jingpeit ki khmat jong ngi. Hapdeng kiwei pat ki tiar ki tar, uwei u suspon rit u la sah halor ki rnga ding ba la lip ha ka dpei ding, bad u khaw bad ka dud ba la ingkhong ha trai u khiew. Kane ka la long kaei ba i mei jong nga i la pynkhreh na ka bynta jong nga ha ka jingwanphai jong nga na kaba leit sum ; bad kata ka jingïohi ka la pynwan biang ïa ka jingsngewkynmaw jong nga ïa ka jingkitkhia jong i na ka bynta jong nga, kaba la leit jia kumta ha kaba i la pynlut bor na ka bynta jong nga ha ki khyllipmat bakhatduh eh jong i. Ia nga hadien hadien la la ïathuh ba la lap ïa i iba la thiah ïap halor madan, da uwei u samla uba la jia ïaid lait ïa ka jyngkhang kamra jong ngi ha ka lynti jong u sha la ka kamra la jong, bad u la ïohi ïa i ba i dem thiah lyngktop hangta. Ka paw ba i la pynleit jingmut ha kaba thlieh ïa ka lyngkhot diengkseh da ka wait ; bad la tharai ba, katba i dang dem halor kata bad pynngam tyngeh ïa ka wait,

la kem ïa i da ka jingsangeh kynsan ka jingtuid snám lyngba ka jabieng khlieh ba kumta kumta hi i la shu dkut mynsiem noh.

Katba ngi la dang pyrkhat sngewsih ïa la ka jingshem bad jingjia, bad da kaba poi kynmaw ïa kiba bún ki jingong bad jingleh jong i mei baieit jong ngi, nga la sdang ban pyrkhat shaphang sa aïu pat ngin leh hadien, bad nga la ong ha la i hep kynthei jong nga,

"Mynta, Mary, aïu ngin ïaleh ?"

I la ong aïu-re-aïu, nga klet noh aïu ; bad kylliang ktien pat, nga la pynlong ka jingong ba kum kane—katba nga lah ïa ka ban kynmaw —ba ngi la lah ban kit ïa baroh ka jyngbuh jyngsat ha la ki ingdong ; ha kaba ngi, baroh ar ngut, ngi la ïabthei da ka jingïakhie-bhur bajur jong ka jingïarkhie, kaba la neh bún bún minit; bad nga mynno mynno ruh ém, mynshuwa ne hadien kata, ngam kynmaw ba ngam man lah shuh ïa ka ban synshar ïa lade kum ha kata. Ka la long kaei kaei kaba phylla ban ïohsngew ba kata ka kamra ba ju kynjah haduh kata ka por—ha kaba da ki kynta, ñiar ba ngin ïakren jam nalor kaba shu pasiaw siaw-siaw—ba kan khie sawa kylla biang pat da ki jingsawa bam dei rukom kum kata. Hynrei kumta ka la long ; bad ngam lah ban batai balei, lymda ka long na ka daw tynrai jong ka jingwan kyrtoh kylla. Bad pynban kam shym la long

ka jingrkhie ïakmen : hynrei khamtam pynban kum ka jingïasngewbha tieng shiteng jabieng jong ki dohnud ba la sngewsohsat, ha kaba, ïa shipor, baroh ki jingsngew ka jinglong samla la shah set koidi, lait noh tang da kawei ka jingpyrshang tyngeh riewkhlaw ba la bthei phur, kaba da pynrisa jam da ka jinglehkmen ba shu mih la ka mih khlem phah.

Ha kata ka miet Sngi Balang, ngam lah shuh ban sah ha ïing ; kumta nga la ïaid lngér shabar, bad la pynlut ïa ki kynta bajlán jong ka jingdum ha surok,—ban dem thiah nga sngew ka bam lah, haduh katta la long ka jingsngewkhia jong ka jingshem kordit. Ha ka sngi ka babud pat, nga la shu leh lwait ha ban da biang, bad mynmiet nga la ïohthiah tang khyndiat eh ; hynrei naduh ka por nohphaisngi jong ka jingïap i mei shilyngkhot jingbám ruh kam shym la rung lyngba ki rymmiang shyntur jong nga. Nga kylla isaitmet ïa ka jyngbám, bad dei tad haduh ka janmiet Sngi Thohdieng ka babud ba la pynkohnguh ïa nga ban bám ei-ei. Kawei pa kawei ba baroh sawdong ka la ïai pynkynmaw jur bad pynpang mynsiem ïa ngi shaphang jong i ïa iba ngi la duh, haduh ba i hep bad ma nga ngi la ïakut jingmut ban shu kynriah ïing noh ; bad, ynda la ïapyllait noh la ka jyngthiah snér jong ngi, bad ki katto katne khyndiat khynsoit sha ka trai ïing, ngi la ïasiew ka baibám shitaïew lypa ha ka ïing ba ha ka Surok Pyrem. Mynta nga

la sdang ban sngew ïa ki jingktah na ka jingapmiet jong nga bad ka jingkhein sting ïa ka bám ka dih, bad nga la kem pang jur katta katta, haduh ba u doktor sor u la hajir ïa nga lai ne saw sngi. Nga tang shu la khie koit biang, nga la kylli tohkit shaphang ki lok rim basbun jong nga, ki Egbert. Ki la ïadon hapoh sor, bad nga la leit beit sha ïing jong ki ha ka Surok bah Suffolk, ha kaba la pdiang syaid mynsiem bha ïa nga, bad la sumar sbun eh ruh, da baroh ka jingsumar jong ka kmie bad ka hynmen, hamar ka por batlot kaba la bud ïa ka jingbamshait bha jong nga. Ïa i hep bad ïa nga la pynïakhlad bak, ba i hep i háp leit shong bám shong dih ha ka jaka ba i trei, ha ka bynta ba kham shaneng jong ka sor.

Nga tang shu la khie koit bha pat, nga la trud ka wad tyngka ïa ka máw ka dieng katba nga lah ban ïoh synei, bad nga la leit jngoh kái ïa ka ïing ka sem kaba bad kita bà nga la ïamih lang na England. Bad ki nga la ïasah ar bnai, bad nga la ïohpdiang bún bún ki ktien pyntngen ha ka jingïadei bad ka jingïap i mei, bad ka rukom im bamarwei jong nga ; hynrei hadien hadien bad da shisha hamar kane ka por, ngam banse khlem da sngew ba ïa ka jingjah jong nga yn nym da sngewbabe eh, kumta ba nga la pynlong ki jingpynkhreh pynkhrum ïa ka ban phet noh na ki. Katba dang don ha nongkyndong, nga la pynlut la ki khyndiat sngi jong nga bad u Mr Elijah Hunt, uba, ryngkat

bad ka Mrs Hunt, ki la long kiba sbun eh ïa nga. Namar ba ka jaiñphong sopti jong nga ka la paw kaba la ran kyrñiom, u Mr Hunt, ha ka rukom basbun eh, u la pynbiang ïa nga da ka sut kaba arphew-san dollar, u da shaniah ha ka burom jong nga ïa ka ban siew pat, ynda ka shong ha ka bor jong nga. Lano lano ngan nym lah klet ïa ka jinglehsbun jong u bad ka ïing ka sem jong u ïa nga ha kata ka por. Nga la mih leit noh sha New York kumba ha u Nailar, bad nangta nga la leit trei na ka bynta u Mr John Gladding, uba barobor u la leh sbun eh ïa nga.

Ka jingktah ha ka jingmut jingpyrkhat jong nga na ki jingshem jong nga ba nga la ïaid lyngba, ka la long ban pynmih ka jingkthang mynsiem, da kaba eh ba lah ban ai jingbatai ne ban sngewthuh. Ka la kylla long kaba ishyrkhei katta katta ha nga ba nga la kum pynmong búnsien ïa ki jingsngew jong kiwei pat, da ka jingsngewibein briew da kaba nga shait kren shaphang ki jingleit ontep bad nongïám briew. Kaba tied baje ïapbriew, bad baroh ki jinglehniam lehrukom kiba ïasnoh bad ki baïap, ki la long ha nga ki jingïakrenbein khyllad. Nga imat ba nga la duh ka jingïasngewlem bad la ki para briew. I mei jong nga i la long ka kynthei babha, hynrei ym shym la don jingpule jingdwai ïap ba la pynlong halor jong i. Nangta nga la pynbna ba ngan nym phong lano lano i lyngkhot jaiñ ba ai dak ïap-briew na ka bynta

ka jingduh ïano ïano ba ïap ; bad kata ka jingpynbna briew ba nga la pynlong ha kata ka por ka shu dang sah haduh kane ka sngi. Kane ka jingshem bapynsngewtriem ka la pynmih ka jingktah ha nga ïa kaba ym lah rat shuh lano lano, la la kham pynbha shibún, naduh ka jingleit jngoh jong nga ïa la ka shnong ba kha, ha ka snem 1854, ha kaba ïa ka jingsngewkynmaw ïa i mei jong nga la pynsngewlung mynsiem da kiba bún katta katta kiba la tip ïa ka dor jong i ; bad ha kaba i la iehnoh la ka jingiwbih jong ka kyrteng babha, kaba ïai sah thymmai mynta ka sngi.

Nga la shong bám shong dih ha ka Surok bah Bakhraw ha kane ka por, bad shen-shen hadien nga la pynshet ïa ka nongrim jong kiba bún bún ki jingsngewsih ba hadien habud jong nga. Nga la don ka ryndang babha ba la shu bit, bad nga la rwai bha antad antad nga da don ruh ka jinglahbor ban pyrthuh ïa kaba nga la da kham pynroi bha than eh hi kein; bad, ba nga da pynlang bha shibún ki jingïathuhkhana kái bapynsngewbyrngia la pynithuh ithaw ïa nga ha ka seng kynhún jong ki samla briew bapyrkhat pathár bad bapynlut kái sha kiba ki sap jinglong jong nga ki pynlong ïa nga ba yn pdiang sngewbha. Kine ki paralok ki la long ïa kaei ba la jer kyrteng "Kiba donburom," tangba ki dih ki bám. Mynta nga la sdang ban leit rung búnsien sha ki thïatár, bad nga la sngewkwah nám kaba ïoh kám kjat ha ka por

jong nga halor steij. Suki pa suki la mian pa mian nga la nang klet ïa ki lynnong jong ka jingstad kiba i mei jong nga i la hikai ïa nga, nga la duh ïa baroh ka jingbang na ka bynta ki jingshisha bakhraw jong ka niam, nga la kheinsting la ki jingaiti niam jong nga, bad la pyrkhat ba ka kam u aktor kan long ka *ne plus ultra* jong ka jingkhraw.

Nga kynmaw bha, ha ki sngi jinglong khynnah jong nga, ba nga la pynngam jingmut, lyngba ka bor ring i mei jong nga, ïa ka jingsngewshyrkhei ïa ki thïatár ; bad shiwat, katba nga la nang kiew artet ïa ka Bowery, bad ap khmih ïa ki paidbah ba ki ïaïaid shaneng sharum ha ki kyrdon lynti jong ka ïingpyni jingïalehkái hangta,—ïa kiba nga la leit kiew khnang tang na ka bynta ban kham ïohi bha ïa ka jingïohi ba ïaïaid búnkam,—kane ka dkhot na ka Jingthoh Bakhuid ka la wan sha ka jingkynmaw jong nga : "Naba ïa ka khyndew yn pyndap da ka jingtip ka burom u Trai, kumba ki um ki tap ïa ka duriaw." (Hab. ii. 14) ; bad hapoh mynsiem nga la ainguh ïa ka jingdwai, ba kato ka por kan lah ïa ka ban poi kloi hi noh. Khyndiat por hadien hadien—nga la hiar ngop haduh katta katta, bad la sngew dukhi khait ha kaba phaidien noh—nga la ïeng kaba pán kam kum u aktor bad u nongrwai bapynrkhie biria ha kajuh hi kata ka jyngkhang jong kata kajuh ka ïing thïatár, ïa kaba, san snem mynshuwa, nga la kwah ba yn pynjot thiaw,

kum ka templ jong ka pop! Ngam kwah shuh ba yn tei ïing mane kano kano ha ka jaka ba tei ïing-thïatár; kata kajuh hi ka jaka jingpynsngewkhih mynsiem, lajan ka jaka jingpynsngewbha tamasa ka la kylla long ha kaba nyngkong eh ka jaka ba la jied, hynrei mynta pat ban ïashah liang bad ka jingpynsngew khih mynsiem lajan ka jaka badonkam pynban ïa ka ban ïai leit ïai wan.

Ngam shym la rung ha ka ïing-thïatár ha kane ka por, ba ngam ïoh lad ha ka jingpyrshang jong nga ban pynïoh ka jingïatreikam trei-jam hangta; hynrei shen-shen hadien nga la rwai kawei ka jingrwai pynrkhie, ba la ai kyrteng, "Ka Kynhún ïaid wah," ha ka Thïatár Franklin, ha ka surok bah Chatham, ha kaba u William Sefton u la long u manejar ka steij, bad ha kaba u John Sefton u la pyndonkam shikatdei ïa lade hı ka jingshim bynta ïa u Jemmy Twitcher, ha ka drama kaba kyrteng "U Nongrep Suit-rong ksiar." Nga la shim ïa ka kyrteng jong u Gilbert. Ia ka jingpynikái jong nga la pyrta ban leh biang sa shisien, kumta ba la pynshlur ïa nga ban bud noh ïa ka kam u aktor. Hynrei ngam shym la leh kumta ha kata ka por.

Hamar kane ka por, nga la trei smat bha ha la ka kam; hynrei haduh katta la long ki jingmlien balutphut jong nga, ba, lada nga ïoh san dollar shitaïew, nga la shu pynlut kái man la ka shipaisa, bad nga la don lynter

ha ka ram. Ki jingnangïaid shaphrang jong nga, ruh, ki la kylla myllen da ka jingleh thurmur bam pat shym sngewthuh haduh kata ka por. Ha kawei ka step uwei u samla u la wan sha nga, bad u la pyntip ïa nga ba ka ding kaba heh ka la klang arsut ïa ka surok bah. (Nga la dei kam ha ka kompani balontiar pynlip ding, bad ruh sha ka seng pynïalehkái, kaba la don la ki jingïalang ha ka dong jong ka Surok Anthony bad Broadway, bad kaba la lam shikatdei eh ïa nga ban nang pynroi la ki jingmlien bamtista jong nga). Nga la ïaid lait ïa kata ka jingai jingtip ha ka rukom bam leh suidñiew bad nga da kren ktien bam salia, "Ai kan ing ! kan nym pynmynsaw ïa nga !" Haba nga la pyndep la ka bám jastep jong nga, don mano re mano ba la ai jingtip ïa nga ba ka ding ka la búr shaduh ka rud ka kiar jong ka dukán ha kaba nga trei. Kane ka la pynhér syrngiew her ïa nga ; bad nga la phet sha kata ka jaka-trei jong nga, ha kaba nga la poi thik ha ka por ban ïohi ba ki thylliej ding ki la kaleb lyngba ki jyngkhangïit ka dukán trei jong nga. Da kane ka jingshempap, la tang khyndiat eh ba nga la leit khmihlynti, nga la duh ïa kaei ba nga la ïaleh shitom ban ïoh,—ka obarkod bad katto katne ki kot : bad kham sniew ban ïa kane, la beh kam ïa nga ; kumta ba nga la da mynsaw da ka ding, ïa kaba nga la pyrkhat sngewshngaiñ katta katta ba kan "nym lah pynmynsaw ei-ei ïa nga."

U Mr Gladding, hadien ka ding, ba u kut jingmut ban kynriah noh sha Bristol, ka Dewlynnong Rhode, bad ba u la pynïeng jingtrei hangta, u la wér ïa nga ban ïasynrán bad u. Namarkata nga la iehnoh ïa ka New York, bad la sah ha ka kam bad u kumba shisnem, ha kata ka por ym don ei-ei kaba da donkam kaba la jia. Ha u Rymphang ne u Lber, 1837, la kumno kumno u Mr Gladding u la pulom, bad namar ba la pynbor ïa nga sa shisien pat ban wad kam, nga la leit beit sha Providence, bad hangta nga la nang mlien la ki jingmlien dih jong nga. Nga la jop ha kaba pynïoh kam ïa lade ha u Mr Brown, ha ka Lain Iew, bad nga la ïohmad shibún ka jinglehsbun na ki kti jong u. Hangne nga lah, bad nga dei, tói ban leh bha, hynrei tang na ki jingmlien bapynsyrwa kái basniew-bok jong nga, kiba la nang roi mian pa mian, bad kiba man ka sngi ki ïai kynshew ka jingpynjynjar ïa nga.

Ka la leit jia ba, ha kane ka por, kawei ka kynhún ki aktor ka la dang ïaleh pynikái ha Providence. Nga la kylla ïa ithuh ithaw bad ki, bad ba la sylla jur da ki ban pynlong ka jingpyrshang ba halor steij, nga la kohnguh ïa ka jingkwah jong ki, bad la bud ïa la ka jingsngewdem ka mon la jong hi ha ka jingïadei shaphang kane ka kam. Ka bam lah ba yn khmihlynti ba, haba la ïadei bad ka steij, ngan lah bud jai pa jai ïa ka kam ba kham adkar ka longbriew. Lymne nga lah : naba

nga la trei tang pateng pateng ha ka rukom bam thikna, búnsien eh nga da jah trei bún bún sngi shisien jah, bad, kum ka jingmih bam banse ba bud nangta, nga la pynmih daw ïa ka jingbamsngewbha u nongaikam jong nga, uba shen-shen badien u la beh kam noh ïa nga na la ka dukán, u da ai daw ïa ka jingbam pynleit jingmut jong nga ha la ka kam. Mynta nga la bret lut ïa lade tylli sha ka kam steij, bad nga la ïoh katto katne ka nám na ka bynta ka rukom ba nga la pynikái ïa ka rukom im ki riew-pohjait. Uba phyrnai la nga long, kumba nga pyrkhat shaphang la ka jingim shadien jong nga, la katta ruh, la thoh-nusip ïa nga sha ka jingdukha jingmut; naba, ym slem nangta, ka thïatár ka la sangeh kam noh, bad nga, ryngkat bad la ki para baïatrei lem bad kata ka kynhún, ngi la duh kaba ïoh bainong baini ei-ei na ka bynta ki jingtrei shitom jong ngi.

Kumta ba la pashat biang pat ïa nga sha ka ban wad lad hi noh ïa lade ; bad, ryngkat bad ka nám basniew, ka jinglong ki kam ki jam jong nga ki la kham sniew ban ïa kaba la ju long baroh shikatta. Nga la pyrshang ban ïoh jingtrei, hynrei ym ïoh ; bad, la nga la kwah ban mih noh na shnong, ngam man lah ban leh kumta ba duna paisa-pailain. Ki sopti phong jong nga ki la i-jot rathéw, bad la sngew lait pop kaba phong sopti palat ïa ka shiriam. Kham sniew ban ïa kane, ka jingthrang ka dihïad-thnam jong nga ka la nang jur, bad ba

la kylla mlien jynduh—ka jingmih nangta lajan bam lah pynhun shuh. La pynring tyrkhong ïa nga, sha ka jingkyrduh ïap. Ka ram ka shah ïa ka jingshong bam-bnai ka la pynpoi sha ka jingpeitkhmat bam sngewtynnat satia, bad palat ïa ka shiwat, nga la ïoh ka jingai jingtip babyrngem ban mih ïing noh. Ha kawei ka miet la pynring tyrkhong ïa nga shaduh ka tmier ki pud, bad nga la kylla duk katta katta, haduh ba la pynbor ïa nga ban shu ïaid sakma kylleng la kylleng ki surok, naduh mynmiet haduh jan shai mynstep, khnang ban pynsyaid met ïa lade. Ha ka jingkhein dohïap babeit sak, nga la kylla leit poi sha kawei na ki jait hotel bapohjait pohrati tam, ha kaba nga la ïoh ka iaka shong jaka sah bajynjar mynsiem. Ka la jia, ha kane ka por, ba uwei u briew u la wan jngoh ïa ka Providence, uba la kwah ban pynrung kam ïa katto katne ngut na ki nongpyni ïalehkái na ka bynta ka thïatár ïa kaba u la dang mut plie, shipor ar por ha Boston. Sha une u briew, uba ka kyrteng jong u ka la long u Barry (bad uba hadien hadien u la jah, ryngkat bad ka kynhún lut jong u baroh kawei, katba u la dang leit lynti sha Texas), la pynithuh ithaw ïa nga ; bad ïa uba, ha kajuh hi ka por, la ai jingtip shaphang ka jingkyrduh khait jong nga. U Mr Barry, da ka jingshun kaba u mut bha, u la ong ba un shim ïa nga sha Boston bad u, ha ka jingkitkhlieh jong u hi, bad ban pyndonkam la ka bor ka buit jong u na ka bynta jong nga.

Nga la iehnoh ïa ka Providence ha ka step Sngi u Blei, bad nga la jop kaba ïoh jingaikam ba ha Boston, ha ka Thïatár Sing, ha kaba nga sha it pynikái ïa ki bynta pynrkhie briew bapohïa poh-akor.

Kaba phylla shisha, ka jingwanpaw banyngkong eh jong nga ha Boston ka la long ha ka longbriew manbriew jong u nongsumar ïa ka ïing pyrshah kiad, ha ka jingpynikái ba kyrteng "Ki Mynsiem ba la khlad ; lane, Ka Kam Pyrshah Kiad Kái," ba la pynbeit da u Barrymore, ha kaba u Tymmen Basan Moses Grant, u Dr Lymen Beecher, bad kiwei kiwei ki rangbah pyrshah kiad bapaw-khmat, la pynlong kam thamula pynibein-briew. Ha kawei ka jingpyni ba ha kane ka jingpynikái, yn don ka ding ha hotel. La pynphah khot ïa nga mynmiet da kiei re kiei ki nongïaid lynti, bad, katba ngan dang ïakren saidthma bad ki na ka jyngkhangïit, bad la ka mombati ba la tbeh ha la ka kti, nga leit kum wiang ding ïa ki jaiñ pyrda ; uwei u briew nadien jong nga un long ba la kloi bad katto katne "ka jingmehding ba saw hi lep," katba ki pyrda ki la nang kem ding—ba la pynjhieh da ki umphniang tyrphin—ban pynmeh ding ha ki kynja ba kem ding kloi hadien jong nga ; bad ka jinglehbiria bakongsan jong kata ka jingpyni ka la long, ba haba la wallam ïa ka enjin shapoh bad "ka um shisha"—kumta ba ki kot thoh jingpynikái ki la pynbna lypa, kum kaei kaei ba jia kyrpang,—bad nga nga la leit

mih na ka jyngkhangïit ba la jhieh phar rymphat, da kata ka um ba na ka enjin. Ka la long shisha ka jinglehbiria ba ñiar kum kata ha ki nongwankhmihkái, bad ha kiwei kiwei de ; hynrei kam long jingbiria ïa nga, nga kren shai ïa phi. La ai kam ïa nga ha ka tulop kaba san dollar shitaïew,—ïa kaba ngam ju la ïohpdiang, namar kata ka thïatár ka la sangeh noh ha ki khyndiat taïew. Ba la pynduh tulop ïa nga, sa shisien pat la pashat ïa nga la kum ïa ka bol ha ka lynti shnong jong ka pyrthei, sha ka jingleh isnei jong man la ka kjat kaba ïaid.

Ka dur ka dar ka riam ka beit jong nga ka la paw pohbriew bha mynta. Ia baroh ka jingpynlang tyngka barit jong nga la pynlut mar shu ïaïohpdiang ; bad, sa shisien pat, nga la poi ha ka kyrduh khait. Kum bún kiwei kiwei pat, baïashem pap kumjuh, nga la shem, ha ka jingkylla lieng jong nga, ka jinglehsbun na ka kynthei. Ka Mrs Fox, bad kaba nga ïabám bnai, ka shemphang bha ïa ka jinglong khlem kam jong nga, bad da ka jingbha mynsiem ka la pynbiang ïa nga ka ïingshong bad ka bám ka dih tad haduh ba ngan da lah ïoh jingtrei sa shisien pat. Ia kane ha kaba khatduh khatwai nga la lah, ha ka jingtrei u Mr Benjamin Bradley : bad ha ka jingaikam jong u nga la ïaineh tad haduh u Kyllalyngkot, 1838, ha kaba la beh kam biang ïa nga. Ka daw ba la ai da u Mr Bradley, na ka bynta ka jingbehkam ïa nga, ka la long kaei ba lah ban khmihlynti na ka jing-

tip ïa ki rukom jingmlien jong nga. U la ong ba nga la long uba i-pohïa eh ka riam ka beit ban i-ïadei ïa ka dukán jong u, bad ka la long ka jingsngew jong u, kumjuh kum ka jong kiwei kiwei de, ba nga la dih than palat. Nga la siew ïa ka baibám jong nga ha ïing ka Mrs Fox haduh kata ka por, hynrei, nga la long biang mynta khlem kawei ruh ka naya paisa, bad nga la don ha ki jingjylliew jong ka jingshem jynjar, tad ynda nga la leit ïohsngew ryngkhat ba u briew ba ha Newburyport u la donkam nongsuh-kot, ïa uba u kloi ban ai hynriew dollar shitaïew kum ka bainong sngi. Rit la ka long kane ka jingai bainong baini, ñiar eh ba nga donkam ban ong ba nga la kynrup pynkloi ïa ka jingai tulop ba la tyrwa, bad da kaba leit lynti shiteng shiliang da ka kali kulai bad shiteng shiliang pat da ki kar kali, nga la rung ïa ka Newburyport ha ka por dum jong ka janmiet jong ka 30 tarik u Kyllalyngkot. Ha kawei ka step nga la sdang trei kam ha ka kam thymmai jong nga ; bad, ïa katto katne taïew ei-ei, da ka jingpyrshang dukhi khait, nga la lah ban pyllait war ïa lade na ka khuri ba pynsyaid met pynsyaid phad. Nga mynta nga la kham thanda shirukom, bad la ai ka jingpynhun mynsiem ïa u nongaikam jong nga ; hynrei ka rukom jinglong ha kiei kiei, da ka bam suk kein kam shym la neh slem, naba nga la don ka jingsngew thrang mynsiem ïa ka jingïalanglok lang jor, bad, nga sngewpangnud ban ong ba shen-shen nga la thaw lok ba ïa ithuh ithaw

bad ki paralok ïa kiba la khein ba kin pynjot thiaw ïa kino kino ki jingrai jingmut jong ka jingpynbha pat ïa kiba nga la thmu. Nga la pynïasoh bad ka kynhún ïalang pynlip ding; bad, ym slem nangta, la don pa la don biang ha ka lynti bah jong ka jinglong lyngkár,—kaba kheinsting ïa la ka kam ka jam jong nga, kaba pynduh ïa la ka nám babha jong nga,—ïa kaba la lah pynjot lypa,—bad kaba pynrew la ka met ka phad na ka liang ka jingkoit jingkhiah.

Ka kam ka la nang duna shaduh u Naitung jong kata ka snem; bad, hamar ba ngam lah ïoh kamai kat ban biang ban kyrshán ïa lade hi ha ka kam jingtrei jong nga, nga la kem kynrup sa da kawei pat ka jait kam, bad la rung bapoh kata ka jingïapynbeit bad u kapten jong kawei ka lieng-tong-dohkha, ban leit lynti duriaw bad u arsut ka khongweng bah Chaleur. Ki jingshem jong nga ha duriaw ki la long kiba sngew shitom kumno re kumno, kumba yn sa ïohi shen hadien; hynrei ba ym don kano kano ka jait kiad halor lieng, la pynbor ïa nga ban long thanda, bad kaba, la kumno kumno, ka la pyllait im ïa nga na shibún bah ka jingshah shitom. Haba, la kumno kumno, nga la leit sha ryngkew harud duriaw, nga la shu pynbiang na ka bynta ka jingtyngkan jubor jong nga da ki jingdih ba haduh shiser shiteng ei-ei, bad ka jingleit jngoh jong nga ïa kawei pat ka lieng ka la pynbynrap búnsien eh da ka jingïadih khawai, lada kumno re kumno leit ïoh ïad-thnam. Ka

jingmih na kaei ba shait ong "ka jingdih buaid", ka jingim jong nga ka la long, ha kawei ka por, ba la buh ha ka jingmynsaw bajur. Bún bah na kiba ïashong lieng lem bad nga, ryngkat bad nga hi, ngi la ïadon halor lieng jong kawei ka lieng bamarkhap; bad, ha ka jingïaleitphai kylla jong ngi mynmiet mynmiet, nga la long, kumba lah ïa ka ban khmihlynti, uba la buaid jakrak. Ia ka lieng la king sha ka rud jong ka lieng maswa jong ngi, bad nga la long katta katta hapoh ka bor jong ka dih, ba khlem lap ba sngewthuh, nga la dem thiah ha trai jong kata ka lieng. Kumba ju long ka rukom, katba kiba sah jong kata ka lieng ki ïadon halor lieng, ïa u bnoh la pynskhem ha ka ryntieh jong ka lieng, ïa kaba la patán artet. Ka jingmih na kane, katba ïa ka ryntieh lieng la kynting da ka jingpynkhih kynsan, ïa nga la phanang jur tyngeh tyngeh, na ka jaka ba nga la dang dem thiah, sha ka kjat lieng, bad ka jingjur jong ka jingñiat kynsan ka la pynkyndit thret-ret-ret ïa nga. Nga la pyrta kyang kliang, bad la pynma syrngiew ïa la ki lok jong nga, tang kat ban ïabiang por thik ban khanglad na kaba shah bret shabar lieng, bad la pyllait im shen-shen ïa nga na ka jinglong bama. Ka paw ba kim shym la ïohi ïa nga ha kata ka lieng kaba ki la dang iehnoh, bad ki la tharai, ha ka jingïaksaid ha ka badum, ba nga la poi suk halor lieng. Kumta ba ïa ka jingim jong nga sa shisien pat la pyllait im da ka Jingpynïaid bastad-kut naneng ; hynrei la spain bha khak ïa

nga da ka jaiñkup jong ka jingbam poi pyrkhat, ba nga la ïaid lait ïa kata ka kam da i jingpyrkhat barit jong ka jingsngewnguh.

Bad pynban, ha kane ka por, ngam shym ñiew satia ïa lade hi ba nga long—ïa kaei, ha ka jingshisha, ba nga la long—u buaid. Bha eh hi kein nga la tip na ka jingshem bakthang mynsiem, ba ka longbriew manbriew, ki jingïoh kam ïoh bám bad ka jingkoit jingkhiah ba la leit buh ha ki jingmynsaw, la long ka jingmih na ka jingieit jong nga ïa ka ïad thnam bakhlain. Nga la sngew ruh kata ka jingsngew suda ba pynpang shadem ïa nga, bad ka jïngïatiplem ka la ïathuh ïa nga ba nga la don ha ka lynti bah baïar sha ka jingjot, hynrei ba nga la long ïa kaei ba ki briew baroh ki la ibein—bad ba nga long hapdeng jong ki uba la i-saitmet—ngam man lah pynwan ïa lade hi ban ngeit. Nga shait thaw bún ki daw pynksan lade—nga da ïasaid ïa la ka kam la jong ha khmat ma lade, kum u nongbishar bad ka kynhún ïabishar lang, tad ynda nga la ïoh, ha ki kti jong nga hi, ka jingpyllait suk ba mon sngewbha. O, haduh katno tang khyndiat eh ba u samla u phohsniew ba u dang ïai shukor ïa lade hi, la ym la kiwei pat, katba dang ïabeh ïa ka lynti ba lam sha ka jingïap ba kum ka jong nga! U isih ïa ka kyrteng jong "u buaid," katba ym don ktien da kawei pat ka ban ïabit ïabiang bad ïadei thik-thak bad ka jinglong ba kum ka jong nga.

Ba la pynïoh, ka jingthmu jong ka jingleit lynti duriaw jong ngi, ngi la ïapynkhreh ha ka ban king lieng beit sak sha la ïing la sem, bad ngi la dang ïaphai beit beit sha ka jaka rieh-lieng ha kaba ka erïong bajur ka la khie-dew halor jong ngi. Ka la long ka er ba na shathie lam mihngi ; bad ha ka pud bama ka jong ngi shabar ka Keb Sable ym don na ngi ban khmihlynti ïa ka ban pynpoi bha ïa ka. Da ki kynta ngi la ïasheptieng ba ngin ngam shapoh shaduh sha trai, bad ñiar eh dang sah jingkyrmen ban pynshngaiñ mynsiem ïa ngi—u kapten hi u da khein ba katto la kut lut baroh. Ngi la lah ban ïohi shynna ïa ka duriaw ba ka bthei jur tyngeh halor ki Mawsiang Brazil, saw mail shiteng na ngi, bad ngi la sdang kie stet sharud ryngkew ; hynrei ha kata ka somoi ba ishyrkhei, kaba phylla ban ïathuh, nga la shah shitom tang khyndiat eh, lada don ei-ei kum kata, na ka jinghér ne jingsyier mynsiem. Ha kaei sha ban pynkit ïa kane ka jingsngew—lane khamtam eh ka jingbamdon jingsngew ei-ei—ngam tip ong ; hynrei kumta de ka la long, ba, na ka jingpyneh snieh tyr-khong lane na kano re kano kawei pat ka daw, ngam shym la sngew sheptieng wat shisohphit eh ruh, la katto katne "ki riewtymmen ba la mlien" ki la ïasyier mynsiem ishyrkhei rem. Nga la shong jaijai mynsiem kumba nga kynmaw ba nga la ju leh ha ka jingim jong nga, katba kawei ka jingkhie-dew hadien kawei ka jingkhie-atphyllung ka la lyngshop halor ka

lieng bashroin, ka da pynlong ïa man la u dieng ban riew kriat shi kriat, bad ïa ka metbah hi baroh kawei ban khih kyiuh kir shi kir, la kumba pynpangmet jur jur. Da ka jingisnei u Blei, la kumno kumno, ka lyer ka la phai noh shaphang sepngi, bad tang da kawei ka lyngkhot lama ba la iehnoh sah bad ngi, ngi la shu ïohlad ïa ka ban pár noh ïa ka ban lait im.

Kane ka la long ka erïong erngit basngew-shyrkhei. Ki jingpait lieng ki la ïalum saphret saphrong ha ka rud duriaw ; kawei ka lieng ka la ngam jar shapoh ryngkat bad baroh ba don halor lieng, tang khyndiat eh ka jingjngai na ngi ; bad kawei ka lieng ar mustul bastet hér kaba la ïamih lang ryngkat bad ngi na ka Khongweng, ka la kiew ryngkew, bad man u briew u ïap.

Ha kawei ka step ha ka por shat jingshai sngi ngi la ïaleit sha ryngkew, bad kumba shiteng sngi, ngi la ïapynhiar angkhor ha ka khongweng Sherburne, Nova Scotia, ha kaba ngi la ïasah slem kat ban pynbujli ïa ka lama ba la duh, bad ban moramot ïa ka lieng ba la jot jong ngi. Kawei ka jingïohi ba halor lieng hamar ka erïong erngit, ka la long kaba kum kata ka jingpynïalang lang jong kaba samrkhie bad ba sngewthala, ba la bynrap ruh de bad ka jingduna jingtip, jingbamman, bad jingngeit bieij, ba lah ban mab ïa nga ba nga ïathuh sha-phang kata. Ngi la don uwei u rangbah briew halor lieng uba la budnám katta katta ha ka

jingrunar, ba ngi la khot sin kyrteng ïa u, "u Algerine ne u mentuh poh duriaw." Ka jing long riewthala jong u kaba la sha ba sngewshyrkhei palat palat. Ba u bam tip ding-ding-dang-dang, baroh ba u tip shaphang ka jingdwai na ka jingthoh Bakhuid, ka la long ka dkhot banyngkong eh jong ka lynnong banyngkong eh jong ka Kitab Jenesis, bad ka shibynta jong ka jingong banyngkong eh na ka Jingdwai u Trai. Hamar ka por babha ka bneng, u la long u riewkobpia bakhraw bad u riewthombor ; haba ka eriong ka la nang jur haduh katta katta ba ngi la don shisha ha ka jingmynsaw, u la sdang ban pyni dak ïa ka jingsheptieng, bad shen-shen ngi la ïohsngew ïa u ba u kren thnum, "Ha kaba mynnyngkong u Blei u la thaw ïa ka bneng bad ka khyndew—O—O u Kpa ba ha bneng--O—ngin sa ngam jar—O—O—O—. Ha kaba mynnyngkong—O—ka jingpyniap briew—U Kpa jong ngi uba ha bneng." Haba ka lama khmat ka la hér noh, la hukum ïa u da u kapten ban leit shabar bad uwei pat u briew halor ka dieng ryntieh. "Èm—ngan nym leit—U Kpa jong ngi uba ha bneng—Em—ngam treh,"—bad hangta u la thiah tar-ly-tar u Jake bapli halor madan lieng. "Khie joit, me, yiw u jaituh," la ong u kapten. "U Kpa jong ngi uba ha bneng," la ong uta u Jake. "Phi donkam ban da sdang da u syrdoh tyllai ha tduh," la ong uta u kapten. "Ha kaba mynnyngkong u Blei u la thaw ïa ka bneng bad ka khyndew." "Yiw ka bieij ! khie joit ! phin

shah shop nalor lieng," la ong u kapten. "O—O —U Kpa jong ngi uba ha bneng." la ong u Jake, katba u la nang pár sha kawei na ki lyngwiar jingang jong ka madan lieng, bad u la snoh ïaïap ïa kata da baroh ar ki kti. U Jake bapli! Nga tharai nga ïohi ïa u mynta, katba, tói hapdeng ka jingkhie duriaw baradbah bad ka jingma shimet shimet ka jong ngi, ngim lah khlem da ïarkhie. Ba uba khlem bor tdit-tdot da ka jingtieng ïap, baroh ba ngi la lah ban ïoh na u ka la long, "Ha kaba mynnyngkong," lane, "U Kpa jong ngi uba ha bneng,"—bad ka smai ka spod de teng teng, ba la bsuh ktien de hateng hateng da ki jingud basngewngiew tam ki "O" shi "O." Bad kumta ka la long tad haduh ba ka erïong erngit ka la thanda jai. Haba ngi la ïadon khlem lei-lei shuh ha ka Jakariehlieng Sherburne, ba la ïashong ha ka miej bad la ki jingdih kophi bad ki doh ata ba la sdieh da ka khlein, uwei na ki rangbah u la ong, "Jake, kaei kato kumto shaphang i kpa jong phi?" uwei pat, "Jake, haw ïathuh kai ïa ngi kaei kaba la long ha kaba mynnyngkong;" bad ka jingïabiria ka la nang ïaid ter shi ter, tad haduh ba u lajan khie lamwir da ka jingdom, bad kumta u la byrngem ïa ngi, ba ngi la ïapyrkhat ba ka bha ban shu iehnoh noh ïa u marwei hi; hynrei i jingkren barit ria eh shaphang "u kpa" u Jake ne sha "kaba mynnyngkong," ka la biang ban pynkhie bitar shla ïa u la ha kano kano ka por pat hadien habud.

Ngi shen-shen ngi la ïaking lieng, bad nga la poi ha Newburyport ha ka Sngi u Blei banyngkong eh ha u Naiwieng, uba sngewbha bha ban ïoh laitluid na ka jingshahteh koidi ha ki lai bnai shiteng, ha ka lieng rit kaba kit sanphew ton ka jingkhia.

Sa shiwat biang halor ryngkew, nga la lehsmat ban trei ha la ka kam ka duk jong nga hi, bad nga la leh kumta shipor bad u Mr Tilton. Ym slem hadien kata ba nga la rung noh sha ka jinglong shongkurim kupái, bad nga la sdang kaba sumar ïing sumar sem, ynda la ïoh kamai kat ban biang ha ka jingleit lynti duriaw jong nga da kaba khwái bad tong dohkha bad ïoh thied ïoh tda katto katne ki jyngbuh jyngsat ba ïkyntiak Ha ka pud jinglong thymmai jong nga nga la dei tói ban leh bha, naba nga la don kawei pa kawei ka jingkyrmen ïa ka ban nang kiew, ban nym dei na ka bynta ka jingthrang lok thrang jor eh ka jong nga, ïa kaba, wat la nga la don la ka ïing ka sem la ka jong, nga la shu dang sngew hi. Wow ko mei ! da kaba klet noh ïa ki kamram ka iing ka sem ba dei jong u tnga, sa shisien pat nga la pynsuhsat ïa lade ha ka jár jong ka jingim pathár ki lok ki jor, kiba ki jár riam ba shet pynïap ïa nga ki la khúm la syrdoh ïa nga ha ban da suhsat ; bad ki la pynlong ïa nga u bam bit shuh na ka bynta kata ka jingseibor basmat basting ïa kaba la donkam eh ar ban shuh shuh mynta.

Nga la ïaineh ha la ka kam ka dam jong nga tad haduh u Jylliew, ha kaba, ba ka kam ka jam ka long ba lam long lamhér, sa shisien pat nga la ïai leit ka leit khwâi doh, bad u kynum uba shipara bad ka tnga jong nga, u kapten jong ka lieng, sha ki Khongweng jong ka Fundy. Nga la ïajah jngai ha kane ka kynti tang kumba hynriew taïew, bad la ïawanphai khlem mynsaw ei-ei, khlem da ïakynduh bad kano kano kaba donkam ïa ka ban ïathuh.

HAMAR ka jingsah jong nga ha Newbury-port, ki jingsngewshoh jingmut basngewkhia mynsiem khynnah khúnlung jong nga khyndiat khynsoit ki la wan khie im biang ha kawei ka kynti, bad nga la sngew katto katne ki jingkynthah sni jong ka jingïatiplem na ka bynta ka jingkheinsting jong nga ïa ka Sngi u Blei bad ïa ki jinglehniam lehrukom riewblei. Nga la sdang biang ka leit jingïaseng sha ka jaka ïingmane bad shipor nga la leit sha ka ïingmane u Rev Mr Campbell, da uba, kumjuh ruh da bún ki riewdkhot jong u, la lehsbun shibún eh ha ka rukom ki Khristan. La khot sngewbha búnsien ïa nga sha ïing u Mr Campbell, kumjuh de sha ki ïing ki sem jong katto katne na kiba leit sngap ïa u, bad ka paw kumba ka jingphai lynti ne ka tmier kylla bha ha ki jingshem kupar jong nga ka la wan poi. U Mr Campbell u la long uba bha sat ban pynpaw ka jinglehkitkhia bakhraw eh ha ka jinglong jong nga ïa ka ban bha, bad búnsien u la ju pynpaw ka jingkyrmen ba ngan lah, la la ïáw ha ka rta, ban ïoh ka jinghikai skul. Bad ïa kane ngan jin da la ïoh, ban nym dei ba u ksuid sniew jong nga u la khanglad khang lynti ïa ki jingpyrshang jong nga ban ïoh kaba kum kata ka jingthmu ba dei ban kwah. Ka jingkwah jur jong nga ïa ki jingdih bapynbuaid bad ïa ka jingïa-langlok imat kumba ki wan pynmih ka jing-

khanglad bam lah ban ryngkang sha baroh ka jingnangpynsan pynroi ïa nga ; bad hadien khyndiat taïew kawei pa kawei ka jingangnud ïa kiei kiei kiba kham bha ka la shu jah noh la ka jah ; man la i shylluit jong ka jingai jingtngen ba la kular la khñiot triap-riap-riap. Sa shisien pat nga la pynsngewsih ïa u Mynsiem uba la ïai ïaleh bad ka mynsiem jong nga, bad ym slem nangta ba nga la kylla long uba kham kyrni sha ka jingpyn-donkam ïa ki jingdih ksuid dujok kiba la trei kam lypa ha nga ka jingpynkordit ba haduh katta katta ban ïa kaba ha kano kano ka por bamynshuwa jong ka jingim jong nga.

Bad mynta ki pud longbriew jong nga ki la sdang ban long dukhi khait shisha shisha. Leh-noh-ei la long ki jingpyrshang jong nga baroh ban ïoh jingtrei ; bad khatduh khatwai nga la kylla ring raikhoh haduh ka shyieng bad ka snep ba teng-teng ngam sngewthuh sngewthaw shuh, ba haba la lut kawei ka jyngbám, ngam tip shuh sa hangno pat ha ka snieh pyrthei baïar ba ngan lap sa ïa kawei pat. Ki jingpynjynjar sat shuh shuh ki la dang ïai ap ïa nga, bad mian pa mian suki pa suki nga la sdang kylla tipbriew shaphang kata. Ki samla shynrang bad kiba nga nga la ïasoh lok ha ki ïing dih kiad, bad kiba la kham phong jaiñ kham bha khyndit ban ïa kaba nga lah ma nga, iwei hadien iwei pat ki la sdang ban ieh kaba leh ithuh ithaw

ïa nga. Lada jia ba nga ïaid ha ki surok paidbah, nga kloi-lan nga la lap kem ïa ka jingpeit khmat badait-thah slam jong ki sha nga, ka khmat ba peit noh shawei, ka jingleh ithuh ithaw ba tang ban dep wut-wat; bad sha ka mynsiem ba thut-shen kloi, kumba nga don, kaba kum kata ka jingleh ibein briew ka la long lajan sha ba palat ka bor shah jong nga. Ban pynlang sha ka jingshah pynsuhsat mynsiem ba la pynlong da kiba kum kine kiei kiei, ka la leit jia ba kito kiba la rkhie pashait tam eh ha kiba bún ki jingïathuhkhana barit ria bad jingrwai jong nga, bad kiba la ïalehlok lehjor la biang bha bad nga ha ka kamra dih, ki la long kito kijuh hi ki khmat shynrang kiba la paw imat kiba lehraiñ tam ïa ka ban leh ithuh ithaw biang bad nga. Nga la sngew ba la isaitmet ïa nga da ka kynhún ba long donburom jong ka kynhún ïalang jong nga ruh; bad shisien ha kaba kyrpad ïa uwei u khynnah samla ban ïaïaid synrán bad nga ha ka jingïaïaidkai, u la pyntip ïa nga ba i kpa jong u i la mahám pyrshah ïa u kaba ïalang lok lang jor bad nga. Kane ka la long ka jingkren kynthah bathar bad pang, bad nga la sngewshonkhia jur ïa kata ban ïa kaba lah ban batai da ki ktien. Bad hato nga lah ma ban sngewphylla ïa kata? Em. La nga la lah ban pyndonkam ki ktien pynkthang mynsiem pyrshah ïa uta u kpa, ka jingïatiplem jong nga ka ïathuh ïa nga ba um shym la leh ei-ei kaba palat ban ïa la ka kamram hok jong u kum u kpa ha kaba khang

ïa la u khún la jong ba un leit rung sha ki jingmlien baleh pathár ba kum ki jong nga. O, katno sien ba ka la pynpyrkhat ïa nga bad pynkynmaw kthang mynsiem ïa nga ïa shibún kiba la leh shadkmen ha ka jingwanpoi jong nga ha ka kynhún ïalang ka jong ki kum kawei ka jingjia bapynkmen mynsiem. Ki jingkren ïaroh jong ki ki shait sawa pa sawa biang ha ki shkor jong nga, bad ki jingïarkhie kynha shaid shi shaid kin ïai kynud pa kynud biang ha ka kamra thiah ba la iehnoh kynjah ka jong nga ; nangta ka shait bud ka jingkynjah jlang, ba la pynwit tang da ki jingtied kyndeh jong u klong-snám ba la shah pynjynjar jingmut jong nga, kaba la pynsngew ba kata ka rong phyrnai jong ka jinglong riewblonburom surom ka la nang jah lngaid noh, bad ka la thad-rong shabar ïa ka jinglong seiksai jaiñjot jong nga. Ban pynngop ïa kine ki jingpyrkhat kylla bha, nga shait dih, ym namar ba nga bàng ïa ka jingmad jong ka kiad, hynrei ban kylla bieij ïop-kyr-ïop da ki tdem jong ka kat ban pynkynjah jar ïa ka jingsngewsih khuslai jong nga ha ka jinglong-klet shiteng shiliang ; na kane ka jingshoh samthiah mutlop bapynjynjar jingmut nga shait kyndit bynriew sha ka jingtip-briew ba kham dap pura ïa ka pud jinglong jong nga, bad sa shisien pat nga shait beh noh ïa la ki jingpyrkhat kylla bha jong nga da ka jingdih kiad.

Ha kata ka por la im ha Newburyport

uwei u Mr Low, uba la long u nongdie ïad-rot, bad nga la pynlut bún bún shiling ha ka pata kiad jong u ; u la tyrwa jingmut ïa nga ba un pynthied tiar pynthied tar katto katne, bad ba nga lah ban sdang ban trei ka kam trei suh-kot suh-sla kum la ka jong hi, da kaba shu siew khyndiat pa khyndiat ïa u. U la leh de kumta ; bad nga la pyrkhat ïa kata ba ka la long ka kam lehsbun kaba khraw shikatdei ha kata ka por, bad shipor ar por de hadien habúd, tad ynda nga la shem ba u la ïoh ka jingsiew na nga na ka bynta ki tiar ki tar ïa kiba um ju la siew mynno mynno da lade hi, bad la háp pynsiew ïa nga ïa ka jingkhein jingdiah ba u shem ba um lah ïapynbeit pynbiang satia. U la shim kylliang wat haduh hynñiew-phew san dollar na nga hadien ba nga la soi ïa kata ka jingïateh kular, ïa kiba ym shym la siew shuh lano lano. "Kaba kum kata long ka jingim."

Pyrshah ïa kata baroh kaba la jia, ka nám babha jong nga kam pat shym la shu ïaid jngai noh katta katta katba ngan nym lah jop thiaw hadien, da ka jingïarap jong ka jingtrei smat ba ïalong lem baroh bad ka jingbuh jingmut ha la ka kam ka jam jong nga. Nga la long u riewtreikam uba tbit bha, bad ngam shym la shem jingeh ei-ei ha kaba pynïoh kam pynïoh jam, bad ngam don wat tang shisohphit eh ka jingartatien, ba ngan dang jop hi ha la ki jingpyrshang jong nga ban nang ïaid shaphrang

ha ka pyrthei, hynrei tang na ka bynta ka jingieit bajynjar jingmut jong nga ïa ki jingdih bapynsngewshongshit, bad ka jingthrang lok thrang jor. Nga la long mynta u kynrad jong ma lade hi ; baroh ïa ka jingpynwit jingteh jingkhúm la weng, bad, kumba lah ban khmih-lynti, nga la lah ban leh katba nga mon nga mon bad la ka dukân trei jong nga hi. Nga la kylla long thurmur, búnsien nga la don ha ka pata-kiad ha ka jaka ba ngan dei ban don ha ka jingsuhkot jong nga ; bad ha ka jaka ba ngan pynlut la ki janmiet jong nga ha la ïing la sem, ha kaba pule ne ïakren ïakhana, lajan baroh la shu pynlut kâi ha ka jingïalang tang bad u bitor-ïong, uba la long lajan u blei-ïing blei-sem jong nga ba tang ma u hi uwei. San bnai nga la sah ha ka kam, bad, hamar kata ka por kaba lyngkot, nga mian pa mian nga la nang ngam nang ngam bad hiar ha ka kyrdan ka jinglong briew. Nga la long mynta u mráw jong ka jingmlien kaba la kylla long ka kynrad jong nga nadong shadong ; bad kaba la dait pynskhem la ki bniat bam don jingpangnud jong ka ha ki dkhot met ba bat ïa ka jingim jong nga hi. Ka jingpyrkhat ka la long kaei kaei kaba la pynsat syllang. Haba nga la kyrtiang dien, ka jingkynmaw ka la wan pyni ki dur ki dar jinglong jingim ba ishyrkhei ha ki jingruid dak jong ka thylliej ding stem bapyni-ngiew ; bad, man ba nga nud khmih ap kyrmen ïa ka lawei, ka jingkyrmen ka kyntait war ban ai jingshai· ïa ka lynti ïaid stet jong

nga. Nga la shong ha kawei ka Mynta ba-ishyrkhei ; khlem kano kano ban pyntngen mynsiem ïa nga,—ei-ei ruh ém ban kdew lynti ïa nga shatei shaneng sha ka jinglong ba kham bha.

Nga la tip shynna bha ba nga la dang ïaid shaphrang ha ka lynti banoh da arsut sha riat, bad kaba kám lyngba ka duriaw jong ka por, kum ban ong, halor ka jyngkieng bama syrngiew kum kata ha kaba la ong hana ba ki nongbúd u Mahomet ki la dang dei rung sha ka paradais. Ka jingsngewngiew ka la ïai don sah ba kano re kano ka basniew ka la dang ïeng ap, ka ban sa háp shen-shen halor ka khlieh ba la aiti ka jong nga ; bad nga shait khih kyïuh bad khynñiuh-met, sngew kumba ka waitlam u Damocles, ba la sdien pynap tang ha iwei i shñiuh, kan sa nang háp ban khrái pyndkut na u pdot jong nga.

Ki jingmahám kim shym duna ; hynrei kim shym la don jingsawa pyntieng ei-ei ïa nga. Nga la ïa ithuh ithaw jan bha eh bad uwei u samla briew ba ha ka nongbah, bad nga kynmaw bha ïa ka jingwan jong u sha ka dukán jong nga ha kawei ka step, bad ba u da pán kylliang khyndai suka, da kata ba un ïoh thied kiad rem. Nga la shah ïa u ban ïoh ïa kata ka paisa, bad ïa ka jingdih ïad-thnam la pynlut khoit shen-shen hadien. U la kyrpad ïa nga ban nang'ai shuh sa khyndai suka kaba

arsien, hynrei nga la kyntait war ; la katta ruh hamar i jingjah shipor jong nga, u la dih katto katne ka ïad-thnam, kaba la don hapoh u bitor ba ha ka dukán, bad ba la shait pyndonkam da nga ha ka jingtrei jingktah jong nga. U la leit noh, bad kaba bud ba nga ïohsngew shaphang jong u, ka la long, ba u la ïap shen-shen hadien kata. Kaba kum kata ka jingleit jia basngewngiew ba kum kane ka la dei tói ban treikam bad ngam bha hapoh ka jabieng-khlieh jong nga ; hynrei ka jingïaibrái ka lajan thaw jingda-trab ïa nga pyrshah ïa ki jingpyn-sngew ban mut hok noh kumta. Nga la long, ban ïathuh ïa ka jingshisha, ha kane ka por, ba la nang kham ngam bad ngop jylliew ha ka jingpynpohdor ban ïa kano kano pat ka por bamynshuwa, ïa kaba nga lah ïa ka ban bat jingkynmaw.

Ka rukom jong nga mynta ka la long ban thied brandi ïa lade—kaba, na ka jingrit jingïoh ka jong nga, ka la pynlong ka jingai jingbatai basniew jew tam—ba yn buh sumar ïa ka ha dukán, ha kaba, khyndiat pa khyndiat, nga la dih ïa ka, bad la ïai dem buh ïa lade ha ka jinglong jong ka jingsngewshongshit. Kane ka rukom jingleh ka la pynlong ïa nga bam bit ding-dang ïa ka kam khaïi-pateng ; bad ym ba kam jia búnsien, ba haba nga la don ki kot ki sla ban suh, ha ka jaka ba ngan trei la ka kam ka jam, nga shait pynap ïa ki nongphah suh, katba ngan nang ïadon lang bad ki paralok

parajor ba ïalong pathár. Nga la dih lajan baroh shisngi plot, sha ka jingpynduh khyiit khoit ïa ki lad ki lynti jong nga ïa ka ban nang kiew. Kumta tylli lut ïa lade nga la ngam ha ka dih, ba kito kiba na ki paralok jong nga kiba la mutdur ba ki dang ïohbat kynti ïa ki jingdawa ïa ki jinglong riewdonburom, mian pa mian ki la nang pynkynriah noh ïa lade na ka jingïalang lok bad nga. Ha la ïing ruh nga la ju buh sumar shibitor ka ïad-rot, kaba nga sngewdonkam lynter. Da shisha kein, leit kat sha ba nga leit, ka jingdih pynshit snám nga dei ban ïoh bad nga ïoh de kein. Uba kum uta u mráw ïa ka kiad nga la long, ba nga la ïai leit wad ïa ka barobor, bad sep-ei ka jingpyrshang baroh ba nga la pynlong hateng-hateng ban jop ïa kane ka jingmlien bapynhiar kyrdan briew. Nga la kylla long u kpa ; hynrei u Blei ha la ka jingisnei jong U u la pynkynriah noh ïa i barit jong nga ha ka rta ba dang khynnah eh, ba ngam shym sngew satia ïa kata ka jingduh kumba ngan jin da la sngew lada i la im kham slem shuh shuh bad i la ïohbat ïa ki jingsngewieit jong nga.

Kawei ka jingjia mynta ka la ïaid 'kaba la kem ïa ka jingmut jingpyrkhat jong nga, bad ka la ïalam ïa nga ban pyrkhat kylla ïa la ka pud jinglong briew, bad shano ba nga dang mareh stet. Ia kawei ka lekshor la pynbna ba yn ai da u Mr J. J. Johnson, u buaid banyngkong eh ba la pynkylla bha uba la wan jngoh

ïa ka Newburyport, bad la wér sngewbha ïa nga da ki katto katne ki lok kiba imat don jingsngewtynnat, ban leit sngap ïa kaei ba u la don ïa ka ban ong. Nga la kut jingmut ynda nga la pyrkhat katto katne ban leit sngap ïa kaei ba yn ong ha kata ka sobjek. Ïa ka jingïalang la pynlong ha ka ïingmane u Rev Mr Campbell, ïa kaba la shlei bha phok. Nga la leit sha jyngkhang, hynrei ngam treh jâm palat : hynrei ha ki shiphew minit ba nga la ïeng hangta, nga la ïohsngew ïa u nongkren, ha ki ktien bashai bad badonbor, ba u pynïohi ïa ka jingjynjar jong u buaid, bad ka jingmih basngewngiew jong ka jingleh jong u, baroh ar na ka liang ba ka ktah ïa u hi bad ïa kito kiba don jingïasnoh bad u. Ka jingïatiplem jong nga ka ïathuh ïa nga ba u la kren ïa ka jingshisha—ïa kaei ba ngam shym la shah jynjar ? Nga tip ba ka dei, bad nga la phai ban iehnoh noh ïa ka ïingmane, ha kaba uwei u samla u la tyrwa ïa nga ka jingkular smái ban soi. Ha ka jingshisha nga la phai ban soi ïa kata ; hynrei ha kata ka khyllipmat syier mynsiem, ka jingthrang ïa ka ïad-thnam, kumba ka la kut jingmut ban leh jop halor jong nga, ka la khie wan jur ha nga da ka bor bah baroh. O, katno ba nga kwah biang ïa ka ! Ba nga kynmaw ba don shikhuri ka brandi ha ïing, nga la pynsangeh noh kaba soi, bad la buh-teng sha "ka por ba kham bit kham biang," ka jingleh tòi ka ban da la pyllait ïa nga na kaba bún katta ki jingkhuslai jingmut shadien. Nga

la kumno kumno nga la ïasuk jingmut noh ha kane ka kam bad ka jingïatiplem la jong, da kaba kut jingmut hapoh mynsiem ba ngan dih noh ïa kata ka kiad ba nga la dang don bad nga, bad nangta ban *tharai* ba ngan iehnoh noh ïa ka jingpyndonkam jong ka umdih ba la tim jynduh artat.

"Pyrkhat ïa kata !" O, ban da nga *la leh noh hangta hangta hi*, ka jingjynjar ba katno ngan jin da la lait ha ki sngi ba hadien habúd ! Uwei un jin da la mutdur bà nga la dap shoin da ka jingjynjar mynsiem, bad ba ngan jin da la sngewbha ban shad kmen bad kem kynrup ban ksoh bat la ïa kano kano ka kti ba pyllait kaba lah ïa ka ban knér. Hynrei, ém ; kaba kum kata kein ka bor synshar ba ka kiad ka la ïoh bat ïa nga, ba la ïalam mráw ïa nga katba ka mon. Ka la pynjot pynrew ïa man la ka bor jingkhlain, bad ka lajan pynduh thiaw ïa kata ka jingkwah ban im kham bha ïa kaba nga la ju don. Nga la sngew pohjait khait ha la ki jong ki khmat, bad, ba nga la duh khoit ïa ka burom surom briew la jong, nga la kylla duk, u jyngthaw ba i-pohjait briew, ñiar uba bit dor biang ïa ka ban pyrshang pynkylla thymmai pat.

Hato nga la ju pyrkhat shaphang kata ? O, ém. Nga la klet jak ïa ki jingshon jingmut ba la pynlong ha nga da u nongkren ba ha kata ka janmiet ba nga la dang shu kdew. La katta ruh, nga la pynjaw sat *lamwir* ïa ka

khuri ïad-thnam, bad da kaba stet ka jinglong briew jong nga ka la nang kham sniew kham sniew ban ïa kaba mynno mynno. Shen-shen nga la sangeh ban pyrkhat shaphang jong ka, naba ka jingthrang jur jong nga, ba long kynrad kum u diengduh u Aaron, ka la klún tylli ïa man la ka jingpyrkhat bad jingsngew pyrshah ïa ka.

Ka kam jong nga mian pa mian ka la nang sniew nang sniew, bad khatduh khatwai ka met ka phad jong nga ruh ka la nang rew katta katta, haduh ba wat lada nga don eh ka mon, ngam don shuh kata ka bor ban pyndap pynbiang na ka bynta ki jingdonkam ba man ka sngi jong nga. Ki kti jong nga teng-teng ki ju khynñiuh kyïuh haduh ba ngam man lah trei pyndep bha shuh la ka jingtreikam ba khamni ba ïadei ïa ka kam jong nga,—kaba pynjlih bad suit-rong ksiar. Kumno ngan leh te ban 'thoh' beit, bad la ka kti ba, mehding bad ba khih-kyïuh na ki dáw jong ka jingdih than. Teng-teng, haba ka long kaba da donkam eh hi kein ban pyndep phloiñ ïa kano re kano ka kam, nga la shu rung ïa ka dukán da kata ka jingkut jingmut ba pyrkhing triang ban nym dih shijáw tad ynda nga la pyndep la ka kam. Nga la sngewkthang mynsiem ba ka jingbamlah jong nga ka la long ka dáw jong ka jingïakren haneng harum hapoh shnong poh tháw, bad kata ka jingsngewlehraiñ suin bamehding ka shait pynsáw kyr-ang laiñ ïa ka rengmat ba

khynñiuh rih ka jong nga, ha kata ka jingsngew-kynduh ba la ibein ïa nga da ka kynhún riewdonburom jong ka kynhún ïalang. Hynrei kine ki jingsngew ki la ïaid lait noh kum u lyoh step ne ka umjer dang step phyrngab, bad nga la ïai beh thong ha la ka lynti rim jong nga.

Kumba ha kane hi ka por nga la ïohpdiang kawei ka shithi na u trái nongpynïaid jong kawei ka hotel bad ka Hol ha Lynn, kaba khot sngewbha ïa nga ban leit shata, bad ban ai ar tylli ki jingpynsngewbha ha kane ka Hol : ma u ba un shim ïa ki jingmih na ka banyngkong, ma nga ban ïoh ïa ka baar. Nga la leit, bad la wanphai bad da kumba lai dollar, kum ka jingmih nangta. Hadien kata nga la leit sha Lowell, Haverwill bad Amesbury, ha ka kynhún kaba bad u Stanwood bad u Warren. Nga ai, kum i jingpyni phylla, shikopi na ka kot rim bapynbna briew ba ha ka kti jong nga :—

KA KONSAD HA AMESBURY.

U Mr W. G. Stanwood bad u Mr C. Warren da kaba burom ki pyntip ïa ki mem bad sahep badonburom jong ka Amesbury, ba kin ai kawei ka *Konsad* ha *Franklin Hol*,

—* LASHIBIT KA MIET, Lber 22 tarik, na ka bynta ban pynithuh ïa ka ACCORDION kumno yn pyndonkam,—kumba la pyrkhat da shibún ba ka long ka tiar put tiar tem ba ym lah put lah tem. Ka jingïalehkai kan kynthup ïa katto katne na ki sur jingrwai baïabang paidbah bha na ki jaka pyni paidbah ba dang shu pynmih shen eh.

———

U MR JOHN B. GOUGH.

U nongrwái ba la pawnám na ki Thïatar New York* bad Boston, ruh un wan mihpáw ha ki jingrwái ba ïabang tam eh u paidbah.

———

KA PROGRAM

BYNTA I.

Hei risa, Columbia !
Yankee Doodle
Jingrwai—Iatehkurim ...*Gough*
Iing Baieit.
Ka Khoros Nongbehmrad
Jingrwai—Ka kynhún ïaid um...*Gough*
U Kinloch ka Kinloch
Ka Shad Sawangki Sweden

Ka Jingspel—Ka Jingphohsniew u Khynnah Riewlieng.. *Gough*
Búnsien ha ka Miet Jarjar.
Ka Jingïaid shakhmat ha "Massaniello."
Jingrwai—Apollo Glee Club ...*Gough*
Keinnoh bad ka Jingdiaw Mynsiem !—
Bad ki jingpynkylla.
Ka Lynti Khongwiang.

* Nga la rwai dang tang kawei ka jingrwái ha ka thiatar New York, hynrei ïa kane la pynrung ba kan kham trei-kam.

Ka Shad Sawangki Stanz

Ka Wood-up

Jingspel—Alonzo bad Imogene...*Gough.*

Ka jingjám stet Bayadere

Jingrwai—U Riewlehraiñ biej ...*Gough.*

Ka Jingjám stet Samthiah Ruma

Ka Jingput eng u Nongkhwaidoh

Jingiakren—Hapdeng u Yankee. u Nong-Holland, u Phrensh, u Ireland, shaphang ka bám ka dih ka kren ka khana...*Gough.*

Ka Shad sawangki Cinderella.

Ka jingjám stet ka kynhún rwai rnong.

Jingrwai—Ka Iew Bartholomai...*Gough.*

Ka Jingjám stet ki Nongap Hull Street.

Ka shad sawangki Copenhagen—bad ki jingpynkylla.

——Ki Tiket 25 naya paisa ; Ki Khynnah shiteng dor. Lah bàn ioh ha jyngkhang.

* * Ki Jyngkhang ki plie ha ka por 7—ka jingïalehkai
* ka sdang ha ka por 7 shiteng.

La ngi la ai ïa ki nongsngap ka list ki jyngbám jyngdih babang bad babha na ka bynta ka

jingsiew tyngka jong ki, bad la ngi la ïaleh katba kot ka bor, tang khyndiat khynsoit eh, lada la don satia, ba nga la ïoh jingmyntói na ka liang paisa tyngka, bad nga la leit phai kylla sha ka rukom im barim basngewsuhsat. Sha ki buit aïu ba nga la liat, ban buhrieh la ka jingmlien basniew jong nga ïa ka ban pyndonkam ki jingdih ba pynbuaid !

Bún-búnsien nga la shim u khiew, bad shipela ka ïad-thymmai ha ka, ba la thied ha kano re kano ka sem die-kiad. bad nga la khleh kumba shibynta na ka lai bynta ka um katba don ka kiad ha ka, ba na ka pom shnong, ba ha ka Jaka ïaidkai Iew, khnang ban pynngeit ïa ki briew ban pyrkhat ba nga dih tang ka um suda. Ia kane ka jingkhleh nga shait rah sha la dukán, bad, da ki bún-bún sngi, kan long tang ma ka ka jingdih pynsyaid. Ka jingmih na kane ka jingmlien, kan pynlong ïa nga ba nga shait ïohthiah búnsien búnsien lane, lada nga kyndit-bynriew, ngan long ha kaba kum kata ka jinglong kaba shiteng-ruma, haduh ba kano kano ka kam ne jingseibor ba da kano kano ka jait ka long ka bam long ïakren ; bad ki sngi jong nga ki la shu ring Iwait kumta. Teng-teng nga lajan sngewkwah ba ka jingim jong nga, bad la ki jingjynjar jong ka, kin kut kin wai noh.

Ki nongpule kin kynmáw ba nga la kdew mynshuwa shaphang ka para jong nga. Ka la

lah shongkurim la kumba katto katne por, bad ka la dang sah ïing ha Providence, R. I. Ha kawei ka sngi nga la ïoh shithi na ka, ha kaba ka la ïathuh ba ka la shah shitom jur da ka jingpang set-khmut bajur, bad ka la kyrpad ba ka tnga jong nga kan leit jngoh ïa ka, na ka bynta ban sumar ïa ka bad ïa i khúnlung jong ka. Ka tnga jong nga ka la rái ïa ka ban leit. Nga la leit on ïa ka kat haduh ki kali, bad nangta nga la wanphai sha la ïing. Ka la long ka kynti kaba nyngkong eh naduh ka jingshongkurim jong ngi ba ngi la ju ïasah khlad, bad ka ïing ha nga ka la i-kynjah bad pynsngew bláw.

Nga la pyrkhat ba ngan nym leit trei ; bad ka jingsngewkwah bakhráw ban sah ha ïing ka la wanpáw ha ka dur jong u nongshún jong nga,—ka kiad India sepngi,—ïa kaba nga la don pahuh ha ïing. La ka step kam pat shym da ïaid jngai, nga la shong khop, nga da thmu ban nym leh ei-ei tad haduh ka por bám jamiet. Ngam lah shong marwei khlem ka kiad, bad nga la dih kawei ka klat hadien kawei pat, tad haduh ba nga la sngewshoh bieij ïop-kyr-ïop kat haduh ba la pynbor ïa nga ban dem thiah noh ha jyngthiah, ha kaba nga la ïohthiah shen-shen ngaily-ngai. Haba nga la kyndit, ka la long slem shaduh ka por nohphaisngi bad nangta, kumba nga la pynkohnguh ïa lade, ka la dier than eh

ban pynbha ïa ka kam basniew shisngi. Nga la khot sngewbha ïa uwei u paramarjan, uba, kum ma nga hi, u la long u briew bad ki jingmlien bam long adkar, ban pynkut ïa kata ka janmiet bad nga. U la wan, bad ngi la ïashong khop ban ïadih kiad, bad ngi la ïadih lang laitluid bha tad haduh ba la miet ngain kata ka miet, ha kaba u la kylla ïaid shen-shen-shen sha la ïing ; bad uba la buaid katta katta nga la long, ba ha kaba khie kynriah ban leit thiah noh, nga la kyllon ruh-pong-ruh halor ka miej, la pynpait ka sharak, bad la dem thiah halor madan shiphang, khlem lah khie. Khatduh khatwai nga la lah ban leit sha jyngthiah ; hynrei, O, ngam lah ïohthiah, nga shu thiah-rot patung pateng, naba u buaid um ju tip ki jingkyrkhu ïa ka jingthiah jahthait ba khlem jingpynwit. Nga la kyndit ha ka por miet bad ka jingthyngrang bapluh shapoh. Ka shyntur jong nga ka la tyrkhong umbiah, bad u pdot jong nga u la rhem hai ; bad nga la ïaid tare bad ka jingkwah bar-har kylleng kylleng ka kamra, nga da pyrshang ban lap kiad shuh, da kaba nga la mut ban pynjah sliang ïa ka jingthynrang basngewshyrkhei jong nga. Mar shu ïadih shisien dih, hangta ka jingsngewtyrkhong basngewngiew ka la nang wan jur ; bad kumta ka la nang ïaid bad nga, nga da nguid kduk-shi-kduk kawei ka klat hadien kawei pat ba la shlei da ka ïadthnam, tad haduh khatduh khatwai nga la jiar ïa ka synjâw bakhatduh eh ba sah khyr-

dong kaba don ha uta u jok. Ka jingsngewkwah jong nga ka la nang jur da kata kaba ka pyndap hi ; bad, ba nga don khyndiat khynsoit tyngka bad nga, da kaba eh nga la khie ïeng joit, nga la pynitynnat ïa lade katba nga lah synei, bad nangta nga la mih blait shabar ban thied kiad shuh shuh, te bad kata nga la wanphai biang sha la ïing.

Ka jingshisha kan páw bam sngew lah ngeit lehse, hynrei kumta ka la long ba nga la dih sa dih kiad lynter, khlem mad shilyngkhot u kpu, ha ki lai sngi ki babud. Kane kam lah neh slem. Ka met ka phad ba da ka jingkhlain u nar kam lah ban shán ïa kaba kum kata ka jingleh, bad ka jong nga ka la rew riap da ka jingleh lyngkar bamynshuwa. Hadien ka jingdih kaba lai sngi lynter ïa kaba nga dang kdew mynta, nga la sngew ha kawei ka miet, katba nga la nang dem thiah halor jyngthiah jong nga, ka jingsngewngiew ïa kaei re kaei bapynsngewphiengkhlieh ba la dang wan háp halor jong nga. Ka la long la kumba nga la shah tangon thlup na ka khlieh, bad mynta, ha ka jingtipbriew patung pateng, nga la beh ïoh kata ka jingtangon khlieh basngewphieng nger, kaba la shu pyntud pa pyntud, hynrei khek shi khek ka ïai wan. La don ka jingsnewkwah thiah, ka jingsamthiah shoh samthiah, kata ka jingïohthiah ba la kyrkhu ! hynrei ki irmat jong nga ki

la shu khyllied sah khlem man lah khrip. Man la ki jingïohi baroh sawdong jong nga la ïohi da ka jingïohi shai bapynsngewphylla, bad ka bor ïohsngew jong nga de ka la kylla nep khyllah eh. Nangta, sha ka jingkynud riew bad jingkyrhuh sawa ha ki shkor jong nga, kan wan lap kynsan kynsan da ka jingkynjah jlang kaba kumba ïap, bapynsngewngiew sngewphieng katta katta, haduh ba sa tang ka jingkynjah jong ka jyngtep hi kaba lah ban ïapyrshang bad kaba kum kata.

Ha kiwei pat ki por, ki jingsawa khyllahsngi, ki shait pasiaw ki ktien bam lah peiphang, bad jingriew barit tam i shait pynkyndit thret ïa nga la kum ïa u-ei u-ei ba shah kynnoh pop. Hynrei ka jingthynrang ba ingding sngewshyrkhei ka la long bam lah shán, bad, ban pynjah sliang ïa ka, bad ban pynïohthiah, nga la kem kynrup pa kynrup ïa u bitor kiad—nga la kdup ïa la u nongshún—bad la theh ïa ka jingdih buaid ksuid arsut u pdot ba la tyrkhong jong nga. Hynrei ka la long leh-noh-ei—ym man long, ym man lah hi. Ngam man lah ïohthiah satia. Nangta nga la pyrkhat shaphang u duma; bad, da kaba ïaid sheng-sheng na la ka jyngthiah jong nga sha ka kyrdon buhkot ba hajan, da ka jingeh ka bakhráw nga la lah ban pynïoh uwei u paip bad katto katne ki dieng jingpruid. Ngam man lah ïeng ban tbeh ding ha u paip, kumta nga la dem thiah biang halor jyngthiah, bad

nga la trud ïa uwei ha ka kynroh. Nga la sdang ban dih sikret, bad u sla bapynshoh samthiah u la pynshohsamthiah jar. Nga la thiah rot khyndiat khynsoit, hynrei ba nga sngewïa ka jingsyaid ha ka khmat, nga la kyndit, bad la lap ba ka syngkhlieh jong nga ka la kem ding ! Nga la kum pynháp ïa u dieng jingpruid bamehding halor jyngthiah ! Da ka jingpyrshang dukhi khait shiteng ruma, nga la phanang ïa ka syngkhlieh halor madan, bad, ba la thait lwait than ban sngew satia da ka jingsma ing snér, nga la ngop biang jar sha ka jinglong shoh samthiah lyngngai.

Slem katno ba nga la dem thiah, ngam lah tip thikna ; hynrei la kyrsiew ïa nga na ka jingïohthiah-ïap da ki paramarjan marpa, kiba la hér syrngiew da ka jingsma ing ding, ki la wan sha ka kamra jong nga ban pynthikna ïa ka dáw. Haba ki la ïarah ïa nga na jyngthiah, ka bynta ba kham shapoh jong u lang ïap ïa uba la thep shapoh u la dang rhem ding haishi-hai, bad, sa kumba shipawa kynta ei-ei, u la dei ban kem ding bad pluh shaid. Ban da ka la long da kumta, katno kaba sngewma sngewngiew kan da la long ka nusip jong nga ! naba ka la long kaba lah eh ban long ba, ha ka jinglong ba shiteng tipbriew, ngan jin da la ïap-op ne shah thang ha ban da ïap. Ka jingma syrngiew ba la pynmih da kane ka jingjia, bad ka jinglaiti im ba tang da ka said jong nga, katto katne ka la pynpyngngad ïa nga : hynrei

kaei kaba la sngew kham palat ban ïa kano kano kawei pat la long ka jingshah thadrong jong nga. Mynta, ïa baroh yn tip, bad nga sheptieng ka kyrteng jong nga kan kylla long palat ban ïa mynno mynno, ka 'tien-siat-pharshi bad ka 'tien-sin-briew.

Hato lah ban ngeit ba sa shisien pat nga la wad jingrieh tngen ha ka kiad? Hynrei kumta ka la long de kein. Ym slem hadien nangta ba mar ïatipbriew hi na ka jinghér syrngiew ba, nga la phah shim biang bad la pyrïoh shikhuri ka kiad, bad nga la dih lut phloiñ ïa ka hapoh shikynta duna. Bad mynta la wan lap halor jong nga shibún ka jingsngew pynsyier jingmut ba shyrkhei shyrkhei. Ki jingtyrsain ki la ktah jur ïa nga ha ki mat ki pung, ka da pynsngewsat syllang laiñ ïa nga da ka jingsngew jynjar sat: bad ki moi-moi jong nga ki patied la sngew kumba kin bthei. Nga la sngewpang jur katta katta haduh ba nga la sngewma hár, bad nga la kyrpad ïa ki briew ba na ka ïing ba kin phah wad doktor noh. Ki la leh de kumta; hynrei kumne kumne hi nga la babe kylla balei ba nga leit phah sháw ïa u, bad nga la pyrshang, hynrei lehnohei, ban lait na u haba u poi. U la ïohi tang shisien peit liak kaei kaba la jia ïa nga, u la ai hukum ïa ki briew kiba kér tawiar ïa nga ban da ap bniah bha, bad haba daleilei ban nym shah ïa nga ban don kino kino ki kiad bapynbuaid. Kano kano kaba pynshit ïa ka

snám la khang ding-ding-dang-dang na nga ; bad nangta la wan lap u nongpynsuhsat bam don jingsngewbriew ei-ei jong u buaid : ka *delirium tremens*, ha ki jingpynshyrkhei lut baroh, ka la trei jur ïa nga.

Lai sngi, nga la shah ïa katı ka jingpyn-sngewsuhsat palat ban ïa kaba uno uno u khulom u lah ïa ka ban ai jingbatai ; wat lada la ïalam ïa u da ka jingmut jingpyrkhat u Dante. Mano ba lah ban ïathuh ïa ki jingsngewshyrkhei jong kata ka jingsngewpang jynjar basngewshyrkhei, ba la pynjur shuh shuh kumba ka long da ka jingsngewthuhbriew kaba lajan shilynter ba nga la ïai wad hi ? Ki dur khmat briew ba-ingiew–ingiew ki la wan mihpáw halor ki kynroh, halor ka sad, bad halor madan ; kiei kiei ba i-saitmet ba i-kynsha ki pár baroh shilynter ki jaiñ kupthiah ; bad ki khmat ba shat phyrnai ki peit pyrkhing ha ki jong nga. Ha kawei ka por la kér tawiar ïa nga da ki phew lak ki thapbangem ba i-kynsha, kiba la pár suki suki halor ki kti ki kjat jong nga, katba ki synjáw ba lang um jong ka umsyep kin wan jrein halor ki rengmat jong nga, bad ki mat ki pung jong nga kin khih syier haduh ba ka jyngthiah ka la pangah kylla biang. Ki jingshai khyllah-sngi kin shad na khmat ki khmat jong nga ; bad nangta kynsan kynsan ka jingïong hi ka jingdum kan pynngiew ïa nga da ka jingkahdum barben. Baroh shisyndon, katba dang peit shain ha

ka jingtháw ba-ishyrkhei jong ka jingmut jingpyrkhat ba la pynshad kynting jong nga, nga la imat kumba shah shoh matlah kynsan kynsan. Nga la tip ba kawei ka mombati ka la dang meh ha ka kamra jong nga, hynrei ngam man lah ïohi satia ïa ka—baroh ka la long ïong synñia. Nga la duh ruh ïa ka bor sngewthuh kaba da kaba tha, naba nga la pyrshang ban ksoh-bat la ka ksangti la jong ha kawei ka kti, hynrei ka jingsngewthuhbriew ka la phet. Nga la buh la ka kti ha ka krung jong nga, ha ka khlieh de ban tba ïa ki, hynrei ngam don jingsngewthuh ei-ei shuh, bad la katta ruh nga tip ba ki kti ki kjat bad ka met baroh kawei *ki don* hi hangta. Bad nangta ka jingiohi kan kylla : nga la dang háp ïar-ïar—háp stet kumba suh u khnam—jngai jngai arsut sha kano re kano ka thliew ba khlem trái ba ishyrkhei, bad kumta kumba ka da long shisha, bad katba nga la nang háp ïar shi ïar nga la lah ban ïohi ïa ki rúd sharing jong ka thliew ne krem pung, ha kaba ki dur-ksuid-ïap ba peit ibein-briew, ba bein-shyntur, ba shri ba kbaiñ ki dang ïasnoh bad ïasdien la kum ki shrieh ki tngáw ; bad nga la lah ban ïohsngew ïa ka lyer ba ka paswut ban ïaid lait lyngba jong nga, ka da pynlong ïa u shñiuh jong nga ban hér kynthér rymphai da kata ka bor jong ka jingbeh kynsan bam sngew-tynnat satia. Hangta ka jingkhie bhur teng-teng ka la sangeh noh ïa shiphang arphang, bad nga la ngam ngop ha la syngkhien thiah

jong nga, ba la jhieh klak da ka syep—ba la thait ïar-ly-ïar, pynban nga da ïohsngew ïa ka jingsngewthikna bapynsngewshyrkhei jong ka jingwan pynthymmai biang jong ka jingpynsaja bajur jong nga.

Da ka jingisnei u Blei, nga la lait im na kane ka jingkempang jur basngewshyrkhei; bad haba nga la khie, u briew uba tlot, ba la lwet mynsiem jai, bad nga la peit pyrmán ïa ki durkhmat bangiew jong nga ha ka iit, nga la kum pyrkhat shaphang la i mei, bad nga la kylli ïa lade kumno nga la kohnguh ïa ki jingbthah ba nga la ïohpdiang na ki rymmiang shyntur jong i, bad sha ka jingmyntói aïu ba nga la pynkylla noh ïa ki jinghikai ba i la hikai ïa nga. Nga la kynmáw ïa ki jingdwai bam lah khein shuh jong i bad ïa ki jingjáwummat; nga la pyrkhat ïa kaei ba nga la lah long khyndiat bnai mynshuwa, bad nga la pynïapyrshang ïa ka pud jinglong jong nga bad kaba kum kaei ba nga la long ha kata ka por. O, katno kaba thar la long ki jingmai pynrem lade jong nga hi! Ha ka jingsngewshongshit jong kata ka khyllipmat, nga la kut jingmut ban im ka jingim kaba kham bha ban khang na lade ïa ka khuri ba la tim.

Kumba shibnai ei-ei, ba la tieng-ïap da kaei ba nga la shah shitom, nga la snoh ïaïap bad ka jingkut jingmut skhem jong nga. Nangta ka tnga jong nga ka la wan ïing, bad,

ha ka jingkmen jong nga ha ka jingwanphai biang jong ka, nga la phanang la ki jingkut jingmut babha jong nga baroh sha ka lyer, bad, da kaba bieij nga da mut rngai ba ngan lah mynta ban tyngkan la ka jingkwah dih jong nga ; ba la shibnai pura ka la sah ha ka jingshah pyndem, nga la shim shiklat ka barandi. Kata ka shiklat ka la kyrsiew thiah ïa u ksuid ba la shohsamthiah, ïa uba ym lah pynhun da i jingdih ba shu tang kumta. Kawei sa kawei nangta ka la búd, haduh ba sa shisien pat nga la ïaid jngai ha ka jinglong bam adkar. Ha ka miet jong ka jingwanphai ka tnga jong nga, nga la leit sha jyngthiah uba la buaid phar jablo. Ngan nym pynlat por ïa ki nong-pule da ki jingïathuh bniah jong nga ïa ka jingim ba man ka sngi jong nga ba ha kane ka por ; lah ban shu mut dur da kaba jem eh na kaei ba la ïathuh sha khmat. Ka jingshem bamynshuwa bakthang mynsiem jong nga, uno uno u lah ban pyrkhat, ba ka lah ban trei kam kum ka jingmahám ; hynrei ym don ba lah lait sa tang u mynbuaid uba lah ban ïathuh ïa ka bor lajan bam lah ïalehpyrshah jong ki jingpynshoi kiba ïalehthma bad u. La kumno kumno, ngam shym la pynlong ka jingngam ba da katta jyndei sha ka jingjylliew kumba mynshuwa. Ia ki tiar ki tar jong nga la lah ai noh sha ki kti u Mr. Gray, na ka bynta jong u ba nga la trei, nga da ïoh kumba san dollar shitaïew. Ia ki bainong sngi jong nga la siew ïa nga man la ka miet, naba ym lah

shaniah ïa nga bad shibún than ka tyngka ha kajuh ka por, naba kaba thikna haduh katta ka la long, ba ngan pynlut shibún ka bynta na kata ba nga ïoh, ha ka dih. Kumba ka la long, nga la ïoh lait lynter ryntih shibynta na ka lai bynta ïa kaei ba nga la ïohpdiang man ka sngi, na ka bynta ka kiad.

Shen-shen nga la iehnoh ïa u Mr. Gray, ha kine ki pud jinglong ba harum : La don ka jingpyni ïa ka Thma jong u Lúmrit Bunker ba yn plie ha ka shnong, bad u nongpynïaid, ba u tip ba nga la don ka ryndang kaba bha, bad ba nga rwái sngewtynnat bha eh, u la pyrkhat ba ka jingrwái biria thamula kai jong nga kan ring nongwankhmihkai ; kumta u la pynbeit ïa nga ban ai ki jingrwái man ka jan miet bad ban ïarap ha ka kam baïadei paidbah jong ka jingpynidur. Ha kane ka kam nga la ïaineh kumba lai taïew lane shibnai duh, bad haba ka jingpyni ka la wái noh ha Newburyport, nga, da ka jingkhot sngewbha, nga la sah bad u trái-kam, bad nga la ïaleit bad u sha Lowell. Namar ba kam long kaba thikna lano ngan wanphai pat,—u nongpynïaid ba u kwah ïa nga ban ïaleit lynti lang bad u,—nga la die noh kat ïa ki tiar jyngbuh jyngsat bakhyndiat khynsoit ba dang sah bad nga ha ka jingïohkynti jong nga, bad ka tnga jong nga ka la pynbeit ban ïasah, hamar ka por jong ka jingjah jong nga, bad ka para jong nga. Nga la sah ha ka shnong Lowell kumba lai bnai ei-ei, ki

jingmlien jinglong bam adkar jong nga ki la nang jur nang jur kumba lah ban khmih lynti; naba ha ka jingim ïaidwir ïa ki jingbthei jong nga ym shym da ithuh eh kat haba nga dang shong dang sah ha la ïing. Kumba la shait long búnsien mynshuwa, ka kiad ka la kam kynti ïa ka jingpynleit jingmut jong nga lajan baroh; suki suki ïa ka kam ïa kaba la khot ïa nga ban pyndep la nang leh bam suidñiew lut baroh, lane la lehsting thurmur eh.

Kawei ka bynta jong ka kam jong nga ban leh ka la long ban pynphai ïa ka kti kor kaba pyntyllun, da kaba pynwallam ban ïohi ïa ki shipai ba ki ïaid thma; kin long ki durbriew ba la pynbeit ha kawei ka dieng, kumba shidorjon ne tam lang ryngkat, bad la buh ïa ki ha uwei u jaiñ tyllai ba da ka snieh, bad ki bnoh ban bat ïa ki. Kanè ka snieh ka ïaid lyngba nalor ki jingpyntyllun, bad ka ïaid baroh shilynter jong ka rynsán pynikái. Uwei u briew u buh ïa ki durbriew halor uta u tyllai snieh; uwei pat ha kawei ka tduh u weng noh ïa ki bad phah biang ïa ki sha nga, bad la buh pynpáw pa pynpáw biang, kumta ba tang da ki khyndiat eh ki durbriew nga la lah ban pynïaid kawei ka kynhún shipai ba la tad koit. Ban pynphái ïa kane ka kti kór bapyntyllun ka donkam ka kti kaba ïaid suki thanda jai, bad nga sheptieng bún na ki shipai kiba ïaid khohnuk-khohnak. Nangta shibynta na ka kam ka la long ban thiah lyndang hamar

ka jingbom ïa ka Charlestown, bad katba uwei u la nang pyntrei ïa ki durbriew ba ha ki suloi, nga pat, ha ka jaka ai dak, nga dei ban kynthah jingpruid ha uno re uno u bakhór ba nga la buh ha kawei ka lyngkhot tin kaba ai jingthaba, haba uwei pat u tied ïa ka ksing ka baheh, ban long ka jingpynsawa. Búnsien ka jingsawa ka wan mih shuwa ka jingba jong ka jingsiat suloi, bad teng-teng pat ym man don jingbá ei-ei. Tengkhat-tengkhat nga leit kum rah la ka kti jong nga lyngbá ka thliew jrong katta katta, haduh ba kiba peit kái ki leit ïohi noh ia kata ka jingpyntrei-kam. Hangta ju shaw ka jingïarkhie risa bad ka jingkynshish. O, ka la long ka kam kaba jynjar sat—shiteng ïap-op da ka tdem, ba la tah phuïong da u bakhór, teng-teng ki shynriahti ki la ing-ding, lane u shñiuh bad ki ñiuh-mat ki sma ing-ding, na ka bynta i tulop iba rit eh hi kein, ha kaba nga la ïaleh ïa ka ban leh bha. Hato ngam don dáw ban isih ïa ka dih? Hooid, nga da isih eh hi kein. Bad nga dwai ïa u Blei ban ai ïa nga ka jinglahbor ba nang ïai jur sha ki bamjukut ban kylla isih ïa ka.

Ha ki babún ki kynti haba nga la leit sha kata ka jaka ha kaba ka jingpynidur la pynikái, nga la long ha kaba kum kata ka jinglong ba ngam lah leh ei-ei ïa kata ba la kwah ïa nga ban leh, bad kiba don hangta ki la pynlong ki jingmái jingtla ïa kiba nga, hadien habúd, nga la ïohpdiang na u nongaikam jong nga.

Kine ki jingkren kynthah ki la pyndom shikatdei eh ïa nga, bad ki la shu pynlong ïa nga ban nang kham dih shuh shuh, kumta ba ym slem hadien ba ïa ka kyrteng jong nga bad kata ka jong u buaid tanglang ïa uba ym lah pynbha shuh ki ïa wan ryngkat ryngkat. Nangta ngi la ïaleit pat sa sha Worcester, bad hangta ngi la ïasah ar taïew. Ngi la shem bún bún ki jingeh bakhráw ha kaba pynïoh ïa ka tulop ba shu bit ïa kaba la kular ïa nga, bad bún bún ki jingshah shitom nga la donkam ban shah kum ka jingmih nangta : ka jingdon jaiñphong jaiñkup jong nga ka la long kaba khyndiat eh tang ban shu biang, bad ñiar eh babit ban ïamih ïapáw ha surok. Kane ka la long ha u bnái Risáw, bad, kumba ka tlang ka la nang jám stet, nga la pyrkhat jynjár aïu ka pud jinglong jong nga kan long lyngba ka aïom bakhriat jur kaba nang wan jan. Ka jingkyrduh bad ka jingkhriat ki la páw ha khmat jong nga ha ki jingshem basngewngiew baroh shisha, bad sa shisien pat nga la buh jingmut ban ïaleh pyrshah ïa ki bor ring ba pynlamwir kiba la bat ïa ka bor synshár halor jong nga da ka jingsynshár u riewbanbor.

Nga la phah ktien sha la ka tnga jong nga, nga da kyrpad ïa ka ban wan ïasoh lang bad nga, bad nga la phah ïa ka lai dollar na ka bynta ki jinglut jingsep jong ka ha ka lynti jong ka sha Worcester. Nga la snoh-ïap shibún eh ha ka jingmut skhem jong nga ban nym kylla

shuh u buaid dih ; hynrei ha kata ka sngi ba nga la khmihlynti ïa ka ha kaba kan wan phai ïing nga la ïakynduh bad u para ba la ïa ithuh itháw, uba la kyrpad ïa nga ban shu ïaïaid kái sngewbha kylleng kylleng bad u, khnang ba un lah ïohi ïa ka shnong ka tháw. Ngi la ïadih lang, bad ka jingïaïaid kai jong ngi ka la kut ha ka jingkylla buaid jong nga, bad nga da klet noh ïa ka jingbuh jingmut skhem babha jong nga ïa kaba nga la pynlong. Nga la ïakynduh ïa ka tnga jong nga ha ka rynsán ïalehkái, bad la ïalam ïa ka sha hotel. Nangta nga la leit sha ka jingpynikái, bad nga la shu lah ban ïaid lyngba ka jinglehkam jong nga. Shen-shen hadien kane, nga la iehnoh noh ïa ka jingshakri kaba hapoh jong u traikam jong kata ka jingpynidur ; bad, da kaba pyni pyngngad khmat katba lah, nga la aplai kam sha ki Babu Hutchinson bad Crossby. Kine ki rangbah ki la ïakut ban tháw pyrshang bad nga, ki da ong ba, lada ki sngewhun bad ka jingtrei kam jong nga, kin pynrungkam ïa nga. Ia ka jingtreikam jong nga la sngewmynjur, bad, sa shisien pat la pynrungkam ïa nga ha ka kam kaba bha, nga la don ka lad ïa ka ban nang tur shaphrang ha ka jingkhie-kupar jong nga.

Ka tnga jong nga ka la sdang mynta ban pynpáw ki dak jingpang ïa ka jingkoit jingkhiah ba nangtroin, bad ki jingkyrmen kiew kam jong nga, kumba mynshuwa, kim long satia ïa ki ban sngewphuhmat than eh.

Nga la shu lah ban bat ïa la ka kam, bad nga la mut rngái ba ïa ka jingmlien bam adkár jong nga la tip tang sha nga hi, katba nga kiar da kaba phikir bha ïa kano kano ka jingpynkhein ïa ka jingleh don akor briew ha kaba páw madan lane ka ban páw pyrthei,—hynrei ka jinglongbuaid, kham palat ban ïa kano kano ka kam sniew, ym lah ïa ka ban buhrieh slem. Ka páw kumba imat ki kynroh hi ki pasiaw shaphang kata ; bad ñiar eh ban don ka jinglehkam jong u dih buaid kaba yn nym ïathuh briew shaphang kata. Ngam shym la sah slem la kumno kumno ha kaba leh sumar ; naba ha kawei ka step, ynda haba nga la dih bha la jhor mutlop ha ka janmiet ba la dep nga la shem ba ngam lah leit trei shuh, bad la pynbór ïa nga ban shong ïing noh baroh shisngi kata ka sngi bad ha ka sngi ka babúd de. Baroh ka jingdon jong nga baroh, ïa kiba lah da kano kano ka lad ban pynleitkam ïa ka ban ai jingmyntòi, nga la pynïaid, khnang ïa ka ban pynïoh tyngka ïa ka ban thied dih ; bad u briew uba ha ka ïing jong u nga la shong bám-bnai ; ynda u la khmih thuh bha ïa ki jinglehkam lehdam jong nga da ka khmat kaba peit husiar bha, u la kylla tieng, nga tharai ba ngan nym lah siew na ka bynta ka shong ka sah bad ka bám ka dih jong nga, u la ai jingtip sha ki nongaikam jong nga, ki Babu Hutchinson bad Crossby, ba nga la shah bat ha ïïng na ka dáw jong kaei ba la khot ka "ïabám ïadih buaid," Ngam tharai ïa kata

ka jingai jingtip la leh na kano kano ka jingsbun khyllah ïa nga hi, hynrei ngeit ïa nga ka la long ka jingpyrkhat khapnap kaba la pynmih ïa ka jingwan lushia.

Nga la sngewjew jingmut slew haba nga la leit sha ka ïingdukán ban sdang biang ïa la ka kam trei jong nga. U Babu Hutchinson u la don ka jingsngewsaitmet bajur ïa ka jinglong bam adkar, bad um shym khmih ñiewsting shuh ïa ka jingryngkang hukum jong nga. U tang shu ïohi ïa nga, u la mahám jur ba um kwah kino kino ki briew hapoh ka jingaikam jong u kiba la don ha ka jingmlien ban nang kham sniew na ka bynta ka kiad ; bad u la byrngem ïa nga da ka jingbehkam kaba shisyndon, jia ba lano lano pat nga lehsting ïa ka kam jong nga na ka bynta u bitor. Nga la kren skhem ha u ba sa shisien pat un nym ïoh dáw shuh ïa ka ban ud na ka bynta ka jingjabhor jong nga, bad hapoh mynsiem nga la kut jingmut skhem ban myntói da ka jingmahám ba nga la ïohpdiang. Ba nga don ka tnga kaba pang bad ba nga long lajan bam don khyiit khoit ki lad ki lynti, ka jingpyrkhat ka shait pynbór ïalade hi halor jong nga. Nga la sngewkyndit ha kata ka jingai jingmut ba ma ka bad ma nga ngi la ïapoi sha ka kyrduh khait, ba ka da long dáw lut na ka jingmlien basniew jong nga, bad sa shisien pat nga la kut jingmut skhem ban pyrshang ïa ka kam jong ka jingpynthymmai ïa la ka jingim la jong.

LYNNONG VII

KHNANG ban pynduna ïa lade na kaba kham liat sha ka jingpynshoi, bad ban kham lait na ka kynhún ïalang kaba lyngkár ha kaba nga la shait háp ha ka hotel ba nga la shong, nga la ïehnoh noh ïa ka, bad la leit ïakut bámbnai noh ha kawei ka ïing jong u riewdonburom uba la leit jia long u President jong ka kynhún ïalang Im adkár. Hangne nga la pyrshang ban tyngkan la ka jingthrang dih jong nga, hynrei ka jingïaleh ka la long kaba jur jliang: kaba khlaiñ bor katta katta la long ka bór ba ym man lah jop satia khlem da ïashán dukhi ha man la ka shi inshi ka khyndew jong ka hima sima jong ka ; bad, nga pat, da kaba shu shaniah ha la ka jong ka bór la jong, nga la ïa am dukhi bad tang da ka atiar ialehthma batlot bór. Nga la sngew kumba ngan *nym man lah* im khlem da dih da dih de, ka jingmlien kaba nga la ju mlien baroh shikatta, bad pynban nga la sngewlehraiñ suin ban pynpáw shabár ïa kata ka jinglongtlot kaba la ïai kyntu ïa nga ban ngop ha ka. Ban pynïoh kiad, la pynbór ïa nga ban thúd da ki jait buit ba hár rukom, bad ka jingwad buit da kumno ban shem lad thymmai ka la long ïa kaba la shait pynpyrkhat bad pynleit jingmut. Bún-búnsien nga shait mih ban pár tuh, ha kaba ym

don mano mano ba lah ban lap ba ïohi ïa nga, bad nga ïaid sha khmat bad la u bitor ïong ha ka pla sopti jong nga, sha ka jaka ba sha tduh tam eh jong ka nongheh, ha kaba ngan thied kat ban biang ka ïadrot, ïa kaba nga leit rah de sha ïing bad nga. Teng-tengkhat nga pynïoh kiad na ka dukán u badie dawai, nga da ai dáw, kum ban shu da-rab-jot, ba la háp pyndonkam kumta na ka dáw jong ka jingpang; bad ïa ka shikhuri nga shait pynbynta ha ki lai bynta, kawei na kita nga shait dih mynstep, kawei pat pór shiteng sngi, bad ïa kaba sah nga pyndep pór janmiet. Ki jingmlien jong nga tói kim long eh na ka rukom jinglong bathok bashukor, bad barobór nga sngew poh-briew ha la ka jingñiew jong nga hi, man ba nga leit háp kaba tháw buit da ki lad ki lynti kumba nga la dang ïathuh.—Hynrei hato kaei ba u buaid tanglang um leh, khnang ban pynïoh ka jingpynsngew-shongshit ïa kaba u thrang jur katta katta ? Ia ka ban ïoh ïa ka nga da kwah eh, bad ïa kaba ïoh nga ïoh ; bad barobór ka imat ba nga la nang jur nang jur ka jingkwah katba ka jingeh ban ïoh ka la nang jur.

Ka jaiñkup jong nga—kumba ka la long, da shisha, lajan barobór namar ka jingdih than jong nga—mynta kaba la ijot rathéw, bad ka la long da ka jingeh ka bakhráw ba nga la lah ban pynïoh wat tang ïa kiba donkam eh ïa ka ban im. Ka tnga jong nga ka la pang jur eh. O, katno uba jynjár sat nga la long ! Katto katne

na ki kynthei kiba la dei ap ban peit ha ka tnga jong nga, ki la ong ïa nga ban pynïoh ar sér ka ïadthnam. Nga la pynïoh ïa kata ; bad jaid ba ka don de ha ïing, bad ba ngam shym khmih-lynti jingsniew ei-ei shadien, ngam lah ban ïaleh pyrshah ïa kata ka jingpynshoi bajur ban dih. Nga la dih de kein, bad la dih pahuh bha eh haduh ba ka jingktah ba ju long ka la ktah jur. Katno nga la klún, ngam lah ong ; hynrei ka jingbún, haba bishar na ki jingtrei-kam jong ka, ka la dei ban long shikatdei eh.

Ki shiphew sngi baslem bad babtái jong ka jinglongsyier mynsiem ki la ïaid lait, ha kaba kut jong kata ka por ka tnga jong nga bad u khúnlung rit jong ka ki la ïaïap lang baroh ar ngut. Nangta la wan ka jingsngew-lngáw lngang bajur jliang—ba nga la long marwei lngang ha ka pyrthei ; bad ka la páw jmat ba lajan klet ide da u Blei, kumjuh ruh ba la ïeh marwei da u briew. Baroh ka jingsngewthuh briew ïa ka pud jinglong briew basngewngiew jong nga ka la ban jur shisha shisha halor jong nga, bad da ka jingsngewmong mynsiem jong ka jinglong bathut-shen kloi nga la da sngew-duh jur ïa kaba nga la duh. Nga la dih mynta ban beh noh la ka jingmut ngiew la jong, lane ban pynklet noh ïa ka da ka jingdih ïa ka khuri ba nang pynlamwir ; bad shen-shen la pasiaw shane shatai, na uwei ha uwei pat pateng ter ter, haduh ba ka shnong ka tháw baroh kawei ka la ïatip shaphang kata, bad ka tnga bad i khúnlung

rit jong nga ki la dang thiah ïap, katba nga pat bad la ka jingbuaid jakter! Hynrei lada nga la shah tim mynno mynno da ka bór pyrkhat, ha ka jinglong bajubór tyngeh jong ka, dei hangta. Bad kane du ka la long ka pud poh-briew ba la hiar jong uwei uba la shah sumar-sukher ha ka pneh jong ka jinglong hok, bad uba u thylliej khúnlung jong u la nang ban pynmih ka jingdwai pyrshah ïa ka ban shah lam sha ka jingpynshoi. Hangta de, ha ka kamra ha kaba baroh kat kiba la ieit ïa nga ki la dang thiah lyngktap ha ka jingshoh samthiah ïap bam tip briew shuh, nga pat de, da ki khmat ba peit shain tlip, da ka jingsngewjew mynsiem bashiteng buaid ba la ruiddak ha ki dur khmat jong nga, halor ki dur ïap jong kito kiba la long ka doh na ka doh jong nga, bad ka shyieng na ka shyieng jong nga. Hamar ki kynta basngewjynjár jong ka jingdum, nga shait pár tuh na la ka jyngthiah basngewtmang jong nga sha kata ka jaka ha kaba ka tnga bad i khúnlung jong nga ki ïadon, bad, ha ka jingsngewpisa mynsiem lynga jingmut, nga ju syrpai syrpud da la ka kti bakhih kyiuh jong nga halor ki khmat ïap badait-thah jong ki ; bad nangta ban wanphai biang sha la ka jyngthiah la jong hadien ka shisien dih ïad-thnam, ïa kaba nga la ïoh bad buhrieh hapoh syngkhlieh jong ka jaka thiah basngew jynjár jingmut jong nga. Ha kaba kum kita ki pór, baroh ki jingjia jong ka pór ba la dep ki shait wanphai kylla biang da ka jingïohi shai basngewngiew sha ka jingwan

jingkynmáw jong nga ; bad bún búnsien nga la shait kwah ban ïap noh,—naba ka jingkyrmen ka la kumba iehnoh ïa nga baroh ar ha ka jingïadei bad kane ka pyrthei ne bad kaba lawei. Nga la kylla dien na kito ki jinghikai shongtynrái basngur ïa kiba shisien nga la kdup la piam ïa ki, bad nga la long mynta—

"U baïaidwir, jynjár, bathait bad lwait ;
Lehraiñ ban pán, pynban kwah jingïarap."

Ngan nym pynbún ktien shuh ha kane ka bynta bapynpang mynsiem jong ka jingim jong nga, hynrei nga shu kren kynthoh, ba baroh ki jingsngew ngiew sngewphieng ïa kiba nga ngeit u briew u lah ïa ka ban shah, la shah da nga ha kata ka pór jong ka jingsngewlngáw. Ia ka met ka phad jong nga la pyntlot ïar-ly-ïar, ka nám jong nga ka la leit, baroh ki jingkyrmen kiew jong nga la pynïap sap, bad ka jingshem jynjár imat kumba ka la theh lut la ki pliang jyngdiang jong ka baroh halor ka khlieh ba dem im jingmut jong nga.

Ka jingtep jingthang ïa ka tnga jong nga bad ïa i khún jong nga ynda la dep, ngam tip shuh ka lynti aïu pat ba ngan ïaid ; naba, shano shano ba nga leit, ngam pep ban ïohi ïa ka shynriahti bapynkhih suki jong ka jingpeit ibein ba la kdew ha ka khmat jong nga. Nga la kyrthat ñianglong hapoh ka jingsngewlynga

mynsiem hapoh kata ka jingsngewthuh briew ïa kata ka jingsngewlehraiñ briew kaba kata ka la pynlong. Man uwei pa uwei u peit leh bam khein briew ïa nga, bad tang khyndiat kiba la leh artatien ban peit i-bein briew ha ka jinglong ba i-sangsot ka jong nga. Nga la leh aïu ban shong-hok ïa kane baroh ka jingleh pynjynjár jingmut? Nga la long na ka jinglong tynrái jong nga uba sbun briew bad baïa-pyrkhat lem tói, bad nga shait kynran noh ha ka jingbammon ban pynmynsáw ïa u wieh; búnsien búnsien nga la shait ïasaidnia bad ki para khynnah kiba la pynmong runar ïa ki mrad bam nang kren briew. Ngan kloi ban kdup kynthup ïa u ksew uba la jliah ïa ka kti jong nga, bad ban kynthup ha la ka shadem jong nga wat ïa u kynja bapár da ka kpoh ha sla khyndew, lada nga pyrkhat ba u ieit ïa nga. Aïu te nga *la leh* ban pynlong ïa nga uba la i-saitmet jyndei katta katta bad ba la i-kynjing da ki para briew jong nga? Ka jingïatiplem ka la pynphai kylla ka jubab ïa nga,—NGA DIH! bad ha kito ki ar tylli ki ktien la don lut ka kamrieh jong ka jinglong jynjár jong nga.

Kam long kaba khmihlynti ba, katba nga dang ïai mlien ha ka jingdih jong nga, ngan dang trei ha la ka kam. Ki nongaikam jong nga ki la ïohi ba nga la kheinsting ïa ki jingïoh jingmyntói jong ki, kumjuh ruh ïa la ka jong, bad la pyntip ïa nga da ki ba kim sngewdon-

kam shuh ïa ka jingshakri jong nga. Aïu pat ngan lah ïa ka ban leh ? Nga la nang pynlang katto katne ki jingkitram ïa kiba nga la kwah noh ban pynkhuid, bad nga la pynpáw ïa kata ka jingkwah ïa ka ban leh kumta. Hadien katto katne ka jingleh artatien, la pynrung kam biang ïa nga, da kata ka jingsngewthuh ba ngan nym dei ban ïoh kawei ka shidamli paisa na ka bynta ka jingtrei shitom jong nga, ïoh ba ngan pynlut ïa kata ha ka kiad. Ki nong-aikam jong nga ki la ong ba kin da thied dumasla ïa nga, bad ban pynïoh ïa nga ïa ki tiar ki tar katba nga donkam, katba shah hapoh ka pud ki jingïohkamai jong nga ; bad, hapoh kine ki jingïakutktien, nga la leit trei biang. Nga la ri sumar kyndong khop, katba nga lah synei, ban long pyngngad ïa katto katne sngi ; hynrei nga la sngew ba baroh kata ka pór uba sngewjynjár sohsat sohjew ïa ka bam lah batai, na kata ka jingtipbriew ba ka jing-sngewshaniah ha nga baroh la duh thiaw, bad ba nga la long u briew uba shah suba. Kane ka jingsngewshon jingmut ka la thar thyrnia priak shi priak ïa nga haduh u klong-snám ; bad, ym slem nangta, nga la sdang ban sngew-bitar ha kata ka jingbat lakam ba la ksoh-bat halor jong nga. Nga la pyrkhat ba kumba nga la ïalehthma ïa ka pyrthei marwei hi la khatar snem, bad ngam pat shym la lap ei ei (lait sa tang ha kawei ar) hynrei tang ka jing-bamsbun bad ka jingjynjár, nga la don ka hok ban leh katba nga sngewmon, khlem

donkam ba ap kat sha ba nga leit. Ka mynsiem sarong jong nga kan nym lah shah ïa kane ka jingpynïaid ban da shah syntiat kylla pat, kumta ba kloi-lan nga la kut jingmut ban leh katba nga sngewmon hi. Lada nga sngewkwah dih, nga khein ba nga don ka hok bapaka ban pynhun la ki jingsngewkwah pynhun jong nga, bad ïa kaba ngan ïoh dih nga la kut jingmut triang ban ïoh.

Ia kaba ïoh ïa ka nga ïoh, la ka long da kaba leh buhrieh ; bad sha ki nongaikam jong nga ka la long ka kam jong ka jingphylla kumno ba nga la pynïoh lad ban khie dih buaid búnsien katta katta. Ia ki phon tyngka jong nga, kumba nga la ong, ki la lut phloiñ baroh, bad la ñiat ïa nga da kata ka jingkwah dih bajur sha kata ka pud, kaba ha kano kano kawei pat ka pór, bad hapoh kiwei kiwei pat ki jingpynjia, ngan jin da la kynran ruid ha ka jingsngewshyrkhei rem. Nga la don ha ka jingïohkynti jong nga katto katne ki kot ïa kiba shisien nga la khein kór, don napdeng kita kiba long ki jingai sngewbha ki briew ; bad nga la bat pynsah ruh katto katne ki tiar ki tar, ki jingbuh sah jingkynmaw ba nga khein kórdór eh shisien ka pór ïa ki lok ki jór baieit bad ba la khlad noh. Katba nga la nang khmih peit jawdud halor kine kiba la sah shadien bad bashroin ïa kiba shisien nga la ïoh kam kynti kum la ki jong, ka jingthrang dih kaba la pynmatlah bad pynset kyllut ngain

ïa baroh ha nga ka la trei donbór da la u diengduh nar bapynlwet thiaw ïa nga, bad iwei hadien iwei pat i jingsah jingkynmaw la nang pynhér, tad haduh ba ym sah ei-ei shuh, bad ki jingmih paisa na kaba die duh ïa ki la pynlut pat na ka bynta ka ïad-rot ïad-thnam. Hato dang don ma ka nuksa ba kham shoh bad kham shon palat ïa ka bór ring ba pynhiardór bad bapynpoh briew ba ka bór jong ka kiad ka lah ïa ka ban kyrshoin arsut? Wa balei de, ha kawei ka kynti, lajan ba ngan ïakhlad noh shen-shen bad la ka jingim la jong kum bad kito ki nongpynkynmáw bakordor jong ki—

"Baieit, b'la jah, b'la jngai, bad ïap."

Te mynta, la kumno kumno, ïa baroh ka jingsngew ba kham ni lajan pyndam na u máwlyngkniap jong ki jingsngewieit jong nga, bad lada nga la sngew ka jingsngewpangnud ei-ei ha kaba ïakhlad bad ki már ki mata ba nga la kheinkór shisien katta katta, ka klat ka la long ka dawai bah jong nga kaba ïadei lut baroh salonsár. Ha kaba khatduh khatwai ym don ei-ei ba dang sah shuh ha kaba nga lah ïa ka ban pynmih paisa wat tang shipaisa ruh, bad nga la shem ha ki jingjylliew ba ha tbian duh jong ka jingkyrduh "kaba dang kham tbian shuh shuh."

La khein ïa nga ba nga don ki sap sawa ryndang ki bam kái shuh bad katto katne de ki

jingai-sap ban pynsawa pyrthuh shapoh. Ynda man la kawei pat ka laJ ka lynti ka la pynpulom ïa nga, ha ka jingsngewdonkam ba ha tduh duh la pynbòr ïa nga, kum kawei ka lad ïa ka ban pynïoh ïad-rot khyndiat, ban pyntrei kam ïa nga da kine ki jingai jingïarap. Kumta kumta de, ka rukom jong nga ka la long ban leit da ka kjat sha ki dukán die kiad bapohbriew tam eh ; bad hangta la shait shem ïa nga kawei ka miet hadien kawei pat, ba nga da ïathuh ïa ki jingïathuhkhana shu tháw ba pynrkhie briew, nga da rwái ki jingrwái thamula, lane nga da pynthung khongpong ïa ki kot bad pule ïa kita katba ki la dang khih tawiar sawdong sawdong, ha ka jingïasngewbha sngewtynnat bad jingsngewphylla jong ka kynhún ki riewshangmakia kiba la pynbiang pli ïa nga da ka shisien dih kum ka nongkylliang. Ka jingktah banyngkong jong ka jingdih ha nga ka la long ka jingsngewkmen mynsiem bad ïa kata la pynmih stet eh ; ka shiklat shisyndon ka shait kiew shaduh ka jabieng jong nga, bad ïa kata ka jingdem kwah bajur bashong tynrái ba nga la don ïa ka ban "pynsngewbiria" la nang pynshit. Mynba ha kane ka jinglongkmen mynsiem, ym don ei-ei kaba ym i-lahlong ka ban palat than eh, bad ym don jinglong palat pud than eh ban i bam lah ban long ba ym shym la leh. Ha kiba kum kine ki pór kito kiba la ithuh ïa nga ki la khmihlynti ïa kano kano ka jinglehthawdur ithawsha, bad ha Worcester la don katto katne kawei ka nuksa ïa kane, ba la kynmáw da

shibún kiba dang ïa im mynta ha kata ka sorbah :—

Dei ha ka por jong ka jingïasngewshongshit ka jings' em phylla u Miller, bad ki jingïaseng ba la pynlong ha ka Iingmane Methodist ba man ka janmiet ha ka shitaïew. Ha kawei ka janmiet nga la leit sha kane ka ïingmane bad lai ne saw ngut ki paralok. Nga la dang shu lah dih, hynrei nga la shim la ka jaka shong jarjar eh. Ka la long ka jingïaseng baïajam ïakieh, kumba shiteng dorjon ei-ei kiba da ïadwai lang, bad ki jingïapyrta ktien de "Burom!" "Amen!" Haleluïa!" "Kyrkhu ïa u Trai!" bad kiba kum kita ki jingangshla ; bad nga la ïapynwin katba ïaleh lem kita kiwei ; kaba haba mano re mano hajan jong nga kin ong, "Amen," nga shait pyrta de, "*Hooid, bah*"—*ne kong*, katba ka dei—"Amen." Hamar ka jingsangeh ha ka jingdwai bad jingkren kyntu, nga la leit jia ïohi kawei ka jyngbiah basawdong ba da ka dieng ba la pyndap da u shaba kurat, ki lyngkhot lyngkhái sikret, bad ïa kiba la shu bret shu pashat shata. Ka jingpyrkhat ka la ïohbat kynti ïa nga, ba la ai jingmut da u Ksuid, ba kan long ka biria-rai babha ban pynïaid tawiar sawdong ïa kata ka synduk kum ka jingpdiang jingkynshew. Nga kynmaw bha katno nga la sngew shoh jingmut jur ban leh ïa kaba nga la leh. Da kaba shim ïa kata ka jyngbiah ha ka kti jong nga, katba nga la nang ïeng na ka jaka shong jong nga,

nga la pyrta, "Mynta ngin sdang noh ban pdiang jingkynshew na ka bynta ban thied ïa ki jaiñphong kiew sha bneng." Nga la leh ïa kata kyndit kyndit hapdeng ki baïasngap, ba nga la lah ban pynïaid ïa kata ka synduk tawiar hapdeng lai ne saw ki jaka shong rangbah shuwa ba mano re mano kin kloi pyrshang noh ban pynsangeh ïa nga na kata ka jingleh ; hynrei shen-shen nga la ïohi ïa uwei na ki dkhot barangbah jong ka balang ba u wan tur shajan,--kumta da kaba pynháp ïa ka synduk ha ka pneh uta u rangbah, nga theh pynsaphriang ïa ki jingdon ba hapoh hangta halor jong u bad halor madan, nga da phet artat krad. Ka buit thok rit khutia mutia basngewsynei tói ka la long ; hynrei nga la shah pynsaja hok na ka bynta kata ka jingleh haba la wallam ïa nga ha khmat u Nongbishar Green ynda ha kawei ka step. U la shain kuna san dollar tyngka ïa nga bad pynrem ba leit pynwit pynthut kumta ïa ka jingmane paidbah. Ia ka kuna la siew hi noh ha ka sngi ka babúd, bad haduh kane ka por ngam man tip, bad ngam shym la lah hi ruh mynno mynno ban pynthikna, mano ba la siew ïa ka.

A synei ïa nga ! mano ba la lah ban ithuh ha u riewlehkulmar ban pynpeit briew, ba la kér tawiar da u paid buaid baïarkhie shongshit, u khún jong ki kmie ki kpa bariewblei—uwei uba la ju sngewieit bad baïakitkhia briew ym pat shym slem mynshuwa ; uwei, ruh, uba la

sngew bad kheinkor ïa ki jingsngewbha ba tang ka niam hi ka lah ban ai ? Ha kata ka por ka jingpyrkhat jong ka jinglong ba dang mynshuwa jong nga ka shait bá leilieh khlek-shi-khlek ha ka jingmut jingpyrkhat jong nga haba don hapdeng ka jingïalehkulmar bad jingïakhynwin buaid ; ka jingsngewkynduh kan pynngam thiaw la u khnam ba khih ker-ker ha u klong-snám jong nga, ka da pynphlei snám biang pat hangta, la ïa nga la pynbor ban buhrieh ïa kata ka jingmong. Bad lyngba u lyoh khyndew jong ka jingkynmaw ngut-ngut ka khmat i mei jong nga kan wan mihpaw ha nga khlek-shi-khlek, thik kumba ka la long mynba nga dang ïeng harud ki khohsiew jong i bad shahshkor ha ki lynnong ka jingstad bad ka jingbha na ki rymmiang shyntur baieit jong i. Nga shait ïohi ïa kata ka khmat jemnud bamái jong i, bad nga sngew kumba, nga ïoh-sngew hi ïa ka jingsawa ktien bamahám jong i. La la kér tawiar ïa nga da ki paralok ba khih leh kulmar jong nga ka jingsngewthuhnia, ha ki por ki por, kan ïaleh ïap na ka bynta ka khet na kaba ka la shah pynhiar bad beh ; bad nga la lah, katba dang pynsngewmuja ïa ki jingkren ïaroh bajam jong ki buaid tanglang,

"Ban, i ka kti kim lah ïohi,
Kaba khawoit ïa nga sha i."

Katno kaba dei hok ka pyrthei ka long ban bishar ïa u briew uba ïai beh ïa ka lynti kum

ka jong nga, kum uwei u bam don jingsngewshuh, khlem kano kano ka jingangnud ban dang kiew, khlem kano kano ka jingsngewthrang mynsiem ïa kiei kiei kiba kham bha ! Ban kren shaphang ka jingsarong jong uba kum uta u briew ka paw bieij ; bad pynban ka jingdih kam pynduh pyndam ïa ka jingsarong briew, lane ïa ka jingangnud ban nang kiew shaphrang, lane ïa ki jingpyrsad jngai ban poi sha kliar. Ka jingkynthah sni jong ka jingjynjar jong u ka long ba u don ïa kata ka jingangnud ban nang kiew shaphrang, hynrei khlem jingkhmihlynti shuh ; ka jingsngewthrang ïa kiei kiei kiba kham bha, hynrei khlem jingkyrmen shuh ; ka jingsngewsarong briew, hynrei khlem ka jinglahseibor shuh: namarkata ka jingdon ïa kine ki jinglong babha hi ka long ka jingtynrong jingkit baban khia nalor ka jingbah ïa ka jingshem suhsat. Ban da u la lah ban klet noh jar ïa la ka long-rangbah jong u, bad ïakyrsum ktieh bad ki mrad khlaw baïap, un da la kham sngewsuk shirukom. Hynrei ka jingtim ïa u ka long, *ba u pyrkhat.* U long u briew, bad u *háp* ban pyrkhat. Um lah barobor ban pynngop jyllop ïa la ki jingpyrkhat ne jingkynmaw. U ïoh ban phet, bad u phet ruh, na ka bynta ka jingai jingtngen ba shetshukor sha ka dih, bad u lah ruh ban pyntyllep ïa la u nongshún ha ka janmiet ; hynrei ka jingpyrkhat kan patar ïa u kum u rambah ha kaba mynstep pat. U syntiew, i sur kynúd ba lah ban bat jingkynmaw malu mala, ka jing-

rkhie kmen tahoh i khúnlung, teng-teng kin biang ban tyllep ïa uba shah jynjar da ki jingwan kynmaw kibà lah ban pynlamwir sha ba palat bor ïa u, lane ban phah rieh ïa u sha la ka kamra shem jynjar jong u, ban pynshong ïa u hangta bad la ka khmat ba la bsuh khlop hapoh la ki kti la jong, katba ki ummat khluit bastang hir hir kin tuid halor ki shynriahti ba la sieb-kiad jong u.

Ka jingshem jong nga ha ka Saw tarik jong u Naitung 1842, kan batai pynshai ïa kane ka jingshisha. Nga la long khlem lok khlem jor shuh ; bad namarkata nga la kut jingmut ba ngan trei ha dukán kata ka sngi. Kumba khatwei baje nga la ïohsngew ka jingsawa jingtem, ka jingtied ksing, bad ka jingpah ki tiar put tiar tem, bad nga la sngew ha kaba nyngkong ban dem ka mon ban mih shabar bad ban leit khmih ïa ka jingïaid pyrton, ha kaba mano re mano u la jia wan rung shapoh dukán bad u la ong—"Ka Pyrton Shipai Um Khriat ka ithiang sat ; phin nym leit khmih ïa ki ?"

Ka Pyrton Shipai Um Khriat—kan ïadon bynta aïu kata bad nga ? nga la ong—

"Nga tharai shilyngbung ki tymmen kynthei bad ki khynnah rit ki la dang ïaïaid shipai ha surok," bad nga la phai biang sha la ka jingtrei. Hynrei ka jingtem jingrwai ka la nang wan shajan shi shajan, bad ka la bthei phur da ka

jingsawa bajam kynsan ha ka shkor jong nga. Ñiuma, nga la pyrkhat, ngan leit sngap ïa ka jingkynúd jingtem la katta ruh. Nga la weng bak la ka jaiñshympiar jong nga, nga la phong da ka soptilor, bad katba nga la nang ïaid artet ka surok ka jingïaid pyrton ka la dang shu phai arsut narud ka Central Hotel, bad nga la ïeng thik, nga da shaniah lyngngeh ha u dieng sharak, nga da khmih arsut. Ia nga la ithuh bha ha kata ka surok, bad, ha ka jinglehshlur bam khein snep jong nga, nga la kut jingmut ba yn nym don mano mano ki ban lah ban ïohi ïa nga ba nga ïasngewtynnat ha kiba kum kita ki "kam leh khleh bieij" kumta, bad ka jingpynran bein shyntur ha ka rymmiang shyntur jong nga, ma nga—u riewduk, uba jot rathéw, uba poh kyrdan briew—nga la ïeng da kaba peit i-bein briew ha kata ka jingïaïaid shipai. Haduh katno ka kynhún jong ki khynnah rit! Katno ba ki ïahalla :—ki khynnah rit shynrang ki ïa hip-hip-hora, bad ki khynnah rit kynthei ki da ïakaweh talaiñ la ki rumar jong ki, bad la ki lama bad ki jingthoh ktien hajrong! Katno kiba i-suk bad i-phuhmut phuhmat! Katno kiba i-sngur jinglong bad ba-itynnat briew! Nga la ap ïa ki haduh ba u khynnah khatduh tam u la khongwiang ïa kawei ka khongdong ; hynrei hangta nga la ïeng sah, wat tad haduh ba kata ka jingput jingtem ka la ïaid jah noh sha jngai bak—ka jingpynran bein shyntur shu dang don hi ha ka rymmiang shyntur jong nga, hynrei ki ummat ki ïatuid stet jarjar arsut ki

ngab jong nga. Da ka jingsngewkyndit bad ka jingud jylliew basngewkhia mynsiem nga la phai noh bak—O, uba la jynjár mynsiem sat; —ba la shah set shabár da ka kam jingleh jong nga hi na baroh ka jingïashimbynta ha kiba kum kita ki jingsngewbha basngur jinglong. Bakynjah bad basngewtmang marwei, nga la phai noh war shadien. Nga la dang ïai pyrkhat —ïai pyrkhat khlem don mon—ïa ka po: mynba nga la long u khynnah uba suk bad basngewphuhmat mynsiem: ïa ka jingleh pyndonburom jong ka Skulpynpaw, ha kaba la thung ïa nga ban pule kawei ka jingrwai nia n bad ban "kren la ka bynta jong nga;" ïa i mei ba la ieit katta katta kiba ki jingsneng jong i nga la lah klet; ïa ki jingkyrmen kiba shat phyrnai slem slem ba la lah. Hooid, nga da pyrkhat tad haduh ba ka dohnud jong nga sngew kumba kan pait; nga da pyrkhat tad hàduh ba nga lajan khie lamwir; ka jingkhih set pdot jong nga ka da pynshisha pang dohnud katno nga la sngewkhih mynsiem. Nga la syntuid arsut ka surok ba kah dum khnang ban nym lah ïohi ïa nga, nga la poi biang ha dukán, bad nga la trei bad pyrkhat tad haduh ba nga lajan khie lamwir. Kumno nga la shah ïa kata ka sngi jong ka jingsangsot khop ngam lah ban ïathuh. Ka imat ha nga mynta, ba lada tang shikyntien ka ktien sbun la kren ha nga ha kata ka por, lada tang shisien ktah na ka kti baieit, kawei ka shisien khmih sngewlem na uno re uno u khún-bynriew la ïoh ban ai ha nga ha kata ka por, yn

lah ban ïalam ïa nga la shano shano. Hynrei ym don briew ba la suidniew ïa ka mynsiem jong nga; bad nga la ïai long kum u Arab ha ka kynhún ïalang riewshai, ka kti jong nga pyrshah ïa man la u briew, namar nga la ngeit man ka kti briew ka la long pyrshah ïa nga.

Ki sngi u Blei kiba, naduh ka jinglong khynnah khúnlung jong nga, la hikai ïa nga ban burom, la ñiewsting ïa ki mynta. Ñiar ba nga la leit rung shapoh ka ïing u Blei, ha kaba "Ia ka jingdwai la shait pynlong," kumba nga la leh hamar ka shibynta jong ka por ba nga la shongshnong ha New York. Ka sngi shongthait kam long Sngi u Blei shuh ïa nga; bad ka rukom pynlut barobor jong nga ka la long ban ïaid sakma sha ki jaka kyndong, ha kaba nga lah marwei hi, bad la u bitor kiad bapynshong shit uba nga rah ryngkat bad nga. Haba une u la thylli, nga shait pár biang shapoh shnong. hapoh ka jingtap jong ka jingdum, bad pynwai ïa ki kynta bakyntang khuid ha kano ma kano ka dukán die kiad ba sha kyndong, ha ka kynhún ïalang jong kito kiba, kum ma nga hi, ki khein bam salia ïa ka hukum jong u Badonbor Baroh ban "sumar khuid ïa ka sngi Sabaton."

Nga la shong bámbnái katto katne taïew bad ka Mrs Congdon, kaba, bad la ka ïing ka sem jong ka, ka la ïaishah jem eh bad nga bad nga ngeit, ka don jingsngewtynnat ei-ci ha nga. Katba dang don hangta, ïa u Mr H. W.

Hawkins la pynbeit ban kren ha ka Hol Shnong bad ka Mem Congdon ka la aibám aidih ïa u. Nga la ïohsngew ba la pasiaw ba ïa ka jingpyrshang dei ban thawlad ban pynïakynduh lang ïa ngi ; ban khanglad ïa kata, nga hi da lade nga la jah na ïing tad haduh ynda miet ngain, bad kumta nga la kiar ïap kiar im na u. Por step, katba nga la dang leit sha la ka jingtrei jong nga, kawei ka kali ka la wan ñiah haduh jyngkhang, bad nga la ap khmih ban tip mano ba la long u nongwan lynti, ha kaba u Mr Hawkins u la wan mih shabár, bad nga la ïakynduh ïa u : ha ka jubab ïa ka jingkylli tohkit jong u la ngan soi ka jingïasmái kular, nga la ong, "Hooid kein, lada nga lah ban ïoh 1000 dollar ka tyngka shisnem shisnem bad ïa ka jinglut jingsep jong nga de, kumba ïoh ma phi." Kane ka la long ka jingkren shlur basngewjynjar mynsiem ; bad pynban, katba nga la nang iehnoh ïa u, nga la rkhie patoh bad kyrtoh kumba nga la lah jop nia ïa u.

Sa shisien pat ka tlang basngewkynjah ka la beh pynwan biang ïa la ka jingsynshar ehrang jong ka, bad, lem bad ka jingsngewshyrkhei, nga la ap khmihlynti ïa ka jingnangwan jong ka. Ka jingdon jaiñphong jong nga ka la nang rwa stet. Ngam shym la don phlalen ei-ei, lymne muja saiwul, lymne obarkod bad ym don lad don lynti ïa ka ban pynïoh ïa kito ki tiar ïada ba da donkam eh hi kein ïa ka jingjur ka jingdait-thah jong ka tlang Amerika. Ngam

shym don jingkyrmen shuh ïa ka ban dang long u rangbah bañiewburom pat—wat tang shisohphit eh ruh—naba ka la páw ha nga ba man la ka lad ka kabu ïa ka ban pynwan pat sha ka kynhún ïalang badon-akor, bad la ka jingpynkylla thymmai biang, ka la leit artat katto junom. Nga la kwah, bad nga la khmihlynti pura bha, shen-shen ban ïap noh. Ka jingkyrmen ka la iehnoh khúnswet ïa nga hangne ; bad sha lyndet ka jyngtep ym don ei ei ka ban paw antad ka ban dang pynshngaiñ mynsiem biang ïa ka mynsiem ba la duh jingkyrmen jong nga O, katno kaba ngam jylliew bad bakynthah sni ka jingsngewbriew nga la don shaphang ka kyrdan briew ba la pynhiar dor jong nga hi ! naba ki jingsngew jong nga ki im jingmut bha kliaw ïa ka jingkren ibein briew bad jingleh ibein kaba khlem da pud ba la kynton halor jong nga. Uba sngewsuhsat mynsiem thiaw bad ba la iehnoh marwei, nga la ïeng ha syndah ka jaka ïaid rel bad ka jingkwah bangur-ngur ban thiah lyndang pyngkiang jong ka, ban da dih hun mynsiem ïa lade ha ban da klet artat jak ïa lade, bad nangta ban sa shu shah hapoh ki kali batyllun halor ka met jong nga ! Shisien nga la ïeng harud ki lain rel, bad u bitor aphin uba khih kynruh ha ki rymmiang shyntur jong nga, bad sa tang khyndiat nga la kylla long u riewpynïap hi ; hynrei ka jingïsnei u Blei ka la wan bsuh hapdeng, bad da kaba lynthaw ïa ka bih halor khyndew, nga la ïohlait na ka pop jong ka kam pynïap hi ïa lade.

Nga la long dang tang u samla ha ka rta, pynban nga la ngop jar haduh ki rymmiang shyntur jong nga ha ka jingduk, ka jinghiar ha ka longbriew, bad ka jingsngewsuhsat mynsiem; la nga don ki jinglahseibor kiba, lada la pynïaid beit ïa ki, kin jin da la lah ban kiew halor ka jingeh bad kan bat ïa ka bor lehburom briew.

La slem jlang nga la sangeh kaba ïabteng thoh shithi bad la i hep kynthei jong nga, bad uba thurmur katta katta nga la kylla long, ba ngam ju la pyrkhat kaba ïabteng ktien biang pat bad i iba sa tang kawei ba dang sah pynim ba ïadei ha ïing ha sem. Búnsien la pynshoi ïa nga ban shim noh la ka jingim la jong; bad pynban, nga la sdien tipbriew ïa ka ban dang im. Ka jingïohthiah ka la long búnsien nongwei sha ki irmat jong nga, bad bún bún miet nga la shait pynlut la ka por ha madan ba shabár ïing, bad teng-teng ha ka jinglong basngewsuhsat jong ka jingshit kiad, bad don ki por pat ha ka jinglong shiteng pyngngad. Ha baroh kane ka por nga la kut jingmut búnsien ba ngan nym dih shuh,—ba ngan dkhat bad bthat ïa u kynjri uba khúm ba teh ïa nga; hynrei nga la shu ïaineh hi ha kajuh ka lynti, nga da pynkhein ïa man la ka kular ba la pynlong sha lade bad sha kiwei pat, bad da kaba ïaineh sah u bashah rkhiebein bad peit ibein. Nga la sngew ba sah tang khyndiat eh, lada don, kiba la isnei ïa nga; bad ban don mano mano ban ieit ïa nga, kata ka long

beit shabár ka jingïakren. Pynban nga la dang angnud jur hi na ka bynta ka jingsngewlem ïa nga; naba, kumba nga la ïathuh mynshuwa, ki jingsngewieit jong nga ki la long na ka jinglong tynrai hi kiba khlain bad jylliew; bad búnsien, katba nga la nang dem thiah ha ka kamra thiah bamarwei jong nga, ba nga da sngew haduh katno ba nga la hiar, bad ba ym don ka khmat jongno jongno ka ban pynjaw shisienjaw ummat di ka jingsngewsynei pakai na ka bynta ka jinglong jong nga, lane ka ban dum bad lip ka khmat lada jia ba buh ïa nga hapoh jyngtep,—nga la sngewkwah jur ba ngan nym ïohi shuh lano lano ïa ka jingshai step.

Pyrkhat bha, ko nongpule, kaba katno ka jingsngewjynjar mynsiem jong nga ka la dei ban long, haba, bad ka jingsngewskhem thikna ba ym don buaid u ban lah ïohrung sha ka hima ki bneng, nga la mon—ym tang katta, basngewsyier mynsiem—khnang ban ïohlait ïa ki jingjynjar sat ba nga la shah ha kane ka jingim, ba nga la kloi ban kheinduh ïa ki jingshisha bangiew ruh jong ka pyrthei bam ïohi! Ka jingpynsaja ïa nga hangne ka la long kham khraw ïa kata ba nga lah ban shah.

Nga la thaw hi ïa u diengsympat ba da ki ñianglarthám, da uba la sympat lynter ïa nga. Ka kyrteng jong nga ka la long ka ktien siat pharshi briew. Ym don briew mano mano ban suidñiew imat ïa ka mynsiem jong nga.

La pynïasoh ïa nga kum u Israel hyndai, sha ki bleithaw bad, ka la paw imat kumba u Blei u la ong shaphang jong nga : "Ieh ïa u hangto marwei !"

Shuwa ba ngan pynkut noh ïa kane ka bynta jong ka histori jong nga, shah ngan ïaainia ïa man la u samla briew uba ka khmat jong u ka leit jia khmih lieb halor kine ki sla, ban ïoh jinghikai na ka jinglong basngewjynjar sat ka jong nga ïa ka lynnong jong ka jingstad. Ai un kiar na ka jingdih bapynbuaid. Ki poet ki lah ban rwai shaphang ka khuri ba shat itynnat phyrnai bad bapynphalang thaba -- ban ïaroh ha ki ktien barhem mynsiem ïa ki kpieng kiba pyndeng ïa ka ; ka jingstad buit ka lah ban ai la ka jingai jingïarap batyngshain phyrnai ban lehnám lehburom ïa ka, bad wat ka jingnang jingtip ka lah ban pynkup bor ïa ka da ka jingpynphuh itynnat ka khmat ;—hynrei haba ka jingrwai u poet kan poi ban ïap, bad ki kpieng kin poi ban ïapstái; haba ka jingstad buit kan kylla sangeh noh ban shat phyrnai, bad ka jingnang jingtip kan duh kan dam noh la ka jingpynthame jong ka,—ïa ki jingmih noh basniew jong ka jingdih bapynbuaid yn sa sngewthuh, bad ynda hangta ïa ki ktien jong ka jingstad yn sa pynshisha sngewngiew bad sngewtriem ha ka jingkut bishar ka akher ka sngi bajynjar sat jong u buaid : "Ka wain ka long ka nongrkhie-bein, ka kiad ka long ka nongïamái." "Uei uba don ka jing-

kordit ? uei uba don ka jingsngewsih ? uei uba don ka jingïapyneh ?. . . uei uba don ki jingmong khlem daw ? uei uba don ka jingsaw ki khmat ? Kita kein kiba shong slem ha ka wain ; kita ba leit wad ïa ka wain ba la khleh. Wat khmih te ïa ka wain haba ka saw, haba ka pynmih ïa la ka rong ha ka khuri, haba ka leit hiar jem. Ha ka bakut ka dait kum u bsein, bad ka puh kum u sein-ïong." Proberb xx. 1 ; xxiii. 29-32).

Ka Bakut jong ka Bynta I.

Ka jingsngew ki Riewrangbah shaphang u JOHN B. GOUGH bad ka kot jong u.

"Ha ka jingïap jong u JOHN B. GOUGH ngi duh ïa u lok baieit, kumjuh ruh kum u nongïatrei-lem bakordor ha ka liang jong ka jingim adkar bad ka jingshisha. U la pyni ïa la ka jingieit jong u ïa ngi ha ki bún ki rukom; bad ka pyrthei ka nang i kham sngewkynjah shuh shuh mynta ha ka mynsiem baieit jong u ka la hér noh bak na ka."

—Rev. C. H. SPURGEON, ha ka *Sword and Trowel*.

KA JINGIM LAJONG JONG U JOHN B. GOUGH.

"Ka long ka jingbuh jingthoh jong ka jingim kaba sngewphylla bad babún jingjia kumjuh kumba ka long de kaba shon jingmut bad ba ai jinghikai. Ka jingtip ba kham paka shuh shuh ïa kaba kum kane ka jingim kam pep ban pynkhlain ïa ka jingngeit jong ki katto katne bad ban pyrsad mynsiem ïa ka jingshitrhem mynsiem jong kiwei pat. Kane ka kot, nalor ka jingkordor jong ka kum ka jingaimahám bad ka jingai jingshai ban lam lynti, ka don hangne hangtai da ki jingthoh kiba pynsngewtynnat bad pynitynnat, ïa kiba yn nym lah klet da kaba jem"—*Temperance Record*.

"*Kane ka long kawei na ki jingim briew basngewmuja tam bad ba ai jinghikai bha eh ba la ju thoh mynno mynno*. Ka jingshon ba ha ka dor tat ka long kaba thikna ba ka n laid shibún bha."—*Christian Week*.

"*Ka long ka jingai jingïathuh baktah mynsiem tam bad ba pynsyier mynsiem hir ba ngi la ju ioh pule*. Ka jingïakren shaphang kaba pynsngewkhih mynsiem ha ki jingïathuhkhana kai, ki jingïathuhkhana ieit samla bad ki jingïathuhkhana rngái—ym don na ki ka ban pynkhih kyndeh mynsiem katta katta, lane ka ban dap da ki jingjia hangne hangtai ki ban pynsngewmuja palat briew katta katta, kum kaba ha kane ka jingïathuh ïa ka jingim."

—*Bolton Guardian*.

Ki Kot Khasi ba lah ban ïoh na ki nongdie kot Khasi ha Shillong lane na ki nongthoh hi harum :—

Da I kong Beatrice Mittra, Jaïaw, Shillong.

1. Ka Histori jong ka ri India (IV-VI) ... 1T. 50 P.

Da u Bah Frank M. Pugh, Jaïaw, Shillong.

2. Ka Kot Hygiene (IV-VI) .. .. 1T. 50 P.
3. Ka Kot Geography (IV-VI) ... .. 2T.
4. Ka Drama u Shakespeare, Katba phi mon 2T. 50 P.
5. Ka Daïalok Nangno u Khasi u hiarpateng 1T.
6. U Khún Syiem na ka Iing u Dabid Kitab I 1T.
7. U Khún Syiem na ka Iing u Dabid. II & III 2T.
8. Ka Phawár-Rwái Khasi ... ... 1T. 50 P.
9. Ka Shang Syntiew ... ... 1T. 50 P.
10. Ka Kot Geometry Thymmai (IV-VI) ... 1T. 50 P.
11. U Khún Syiem na ka Iing u Dabid IV & V 2T.
12. U Romeo bad ka Juliet ... ... 2T.
13. Ka Histori jong ka Assám (IV–VI) ... 50 P.
14. Ka Gulabpi (Ka Khana India) .. 3T.
15. U Elija, Ka Prosodi bad Retorik .. 3T.
16. Ka Jingïarap ïa ki Kot B. A. Khasi I 2T.
17. Ka Jingïarap ïa ki Kot B. A. Khasi II .. 2T. 50 P.
18. Ka Shang Khmih-Pyrthei u Lord Clwyd 2T.
19. Ka Tem-Ding ïa ka Shla-Briew ... 2T.
20. Ka East Lynne Kitab I (*a*) ... 1T. 50 P.
21. Hynrei Mynta Ngi Ialong Khristan .. 1T. 50 P.
22. Ka East Lynne Kitab I (*b*) .. 1T. 50 P.
23. Ba la pynim ban shakri .. 1T.
24. Ka shem-lanot u Macbeth .. 2T. 50 P.
25. Ka Jingim lajong u John B. Gough. .. [illegible]T. 50 P.